

Forfatter: Kierkegaard, Søren

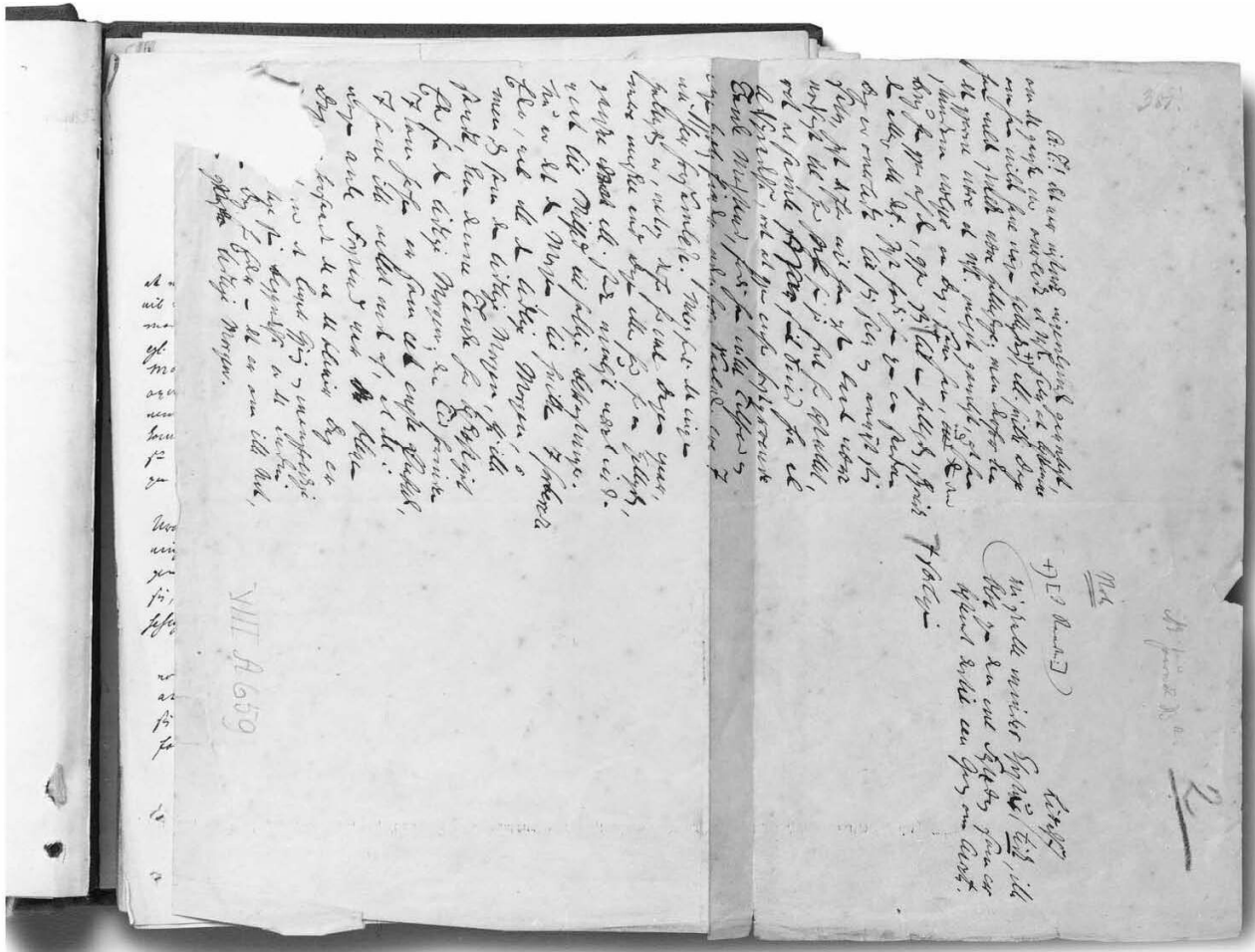
Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2002 , s. 1a. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb2-txt-root.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 20

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB2:1
NB2:2

Journalen NB2. Blad indklæbet på forsiden af første blad (NB2:2)

A: T: Det var vistnok ingenlunde gavnligt, om det ganske var overladt et Msk. selv at bestemme om han vilde have nogen Helligdag, ell. hvilke Dage han vilde skulde være Helligdage; men derfor kan det gerne være et Msk. meget gavnligt, at han stundom vælger en Dag, som han, ved den Brug han gjør af den, gjør sig særligen til en Helligdag, skjøndt den ellers ikke [er] det. Just fordi han paa en saadan Dag er overladt til sig selv og anvist sig selv, just derfor vil han ogsaa baade være nødsaget til hvad han jo frit har besluttet, ret at samle sit Sind fra al Adspredelse, ret at gjøre enhver forstyrrende Tanke Modstand, fordi han intet Tilhold og ingen Hjælp finder udenfor. Saaledes ere I nu her forsamlede. Netop fordi det ingen Helligdag er, netop derfor har vel Dagen igaar, mere maaskee end Dagen ellers forud for en Helligdag, ganske ell. saavidt muligt været indviet til Stilhed til hellige Betragtninger. Nu er det den Morgen, til hvilken I forberedte Eder, vel ikke den tidlige Morgen, o men dog som den tidlige Morgen, thi ikke sandt, kun denne Tanke har beskæftiget Eder fra den tidlige Morgen; den Tid forinden I kom herhen er som eet eneste Øieblik, I have ikke villet vide af, at det i nogen anden Forstand var bleven Dag - forsaavidt det at det bliver Dag er eenstydigt med at Livets Gjerning og mangfoldige Sysse skal tage sin Begyndelse er det endnu ikke bleven Dag for Eder - det er om ikke Nat, saa dog den tidlige Morgen.

[a] Vi skulle mindes Christi Lidelse tidt, ikke blot paa den ene Festdag som er bestemt dertil een Gang om Aaret.

NB2:3

#

Ogsaa i denne Henseende vil Verdensforholdene forandre sig, at man vil see, at fremtidig en hver reformatorisk Stræben vil rette sig, hvis den

Paagjeldende er en sand Reformator, mod »Mængden«, ikke mod Regjeringen. Regjering Kongemagt. er egl. Repræsentation og forsaavidt det Christelige (Monarchiet) Monarchiets Dialektik er nu verdenshistorisk baade indøvet og fastsat. Nu skal vi til at begynde paa et andet Sted nemlig ved Statens intensive Udvikling i sig selv. Saa kommer Categorien »den Enkelte,« denne Categorier der er saa knyttet til mit Navn at jeg vilde ønske man vilde sætte paa min Grav »hiin Enkelte«.

I Betragtning heraf maa jeg tillægge Brødurolighederne i Aar, som gaae Europa rundt, stor Betydning, de antyde at den europæiske Constitution (som Lægen taler om en Mands Constitution) har aldeles forandret sig; vi vil fremtidig faae indvortes Uroligheder, secessio in montem sacrum o: s: v:

Alt passer ganske i min Theorie, og man skal nok faae at see, hvorledes jeg netop har forstaaet Tiden – ak det er jo ogsaa den største Brøde et Msk. kan gjøre sig skyldig i, thi Sludder og Halv-Sandhed det er hvad Tiden fordrer – og saa at det Sande forhaanes.

[a] Eet er, naar Folket, Mængden, Oppositionen strider mod Kongen, Regjeringen (det er hvad vi kalde Politik) et Andet er, naar der er Uroligheder i Staten i den Forstand som naar i et Huus Beboerne i de forskjellige Etager komme i Strid – ikke med Verten men indbyrdes. – Stridigheder i Etagerne, ligefra Kjelderne og til Qvisten, men indbyrdes.

#

NB2:4

#

Forskjellen mellem Mskene er egentligen blot den, hvorledes de sige Dumheder, det Almene-Mskelig er at sige dem.

NB2:5

#

»Maria har valgt den bedre Deel«

Hvilken er da den bedre Deel? Den er: Gud, altsaa Alt. Den bedre Deel er Alt, men kaldes den bedre Deel, fordi den maa vælges; man faaer ikke Alt som Alt, saaledes begynder man ikke, man begynder med at vælge den bedre Deel, som dog er Alt.

NB2:6

#

..... At have ligget værkbruden i 30 Aar, ventende paa sin Helbredelse, men bestandigt kom der en Anden først.....

#

NB2:7

#

Naar en Mand har Tandpine, saa siger Verden: stakkels Mand; naar en Mand har Nærings Sorg siger Verden: stakkels Mand; naar en Mands Kone dør siger Verden: stakkels Mand; naar en Mand bliver arresteret siger Verden: stakkels Mand. Naar Gud lader sig føde og lider for Verden siger Verden: stakkels Mand; naar en Apostel af Gud benaades med det Kald at lide Forfølgelse og Død i Guds Tjeneste siger Verden om Apostelen: stakkels Mand. – stakkels Verden!!!

NB2:8

#

Det christelige Lige for Lige:

Taler.

Christendommen har afskaffet: Øie for Øie og Tand for Tand, vendt Forholdet om, og saa indført et Lige for Lige: som Du forholder Dig til Mskene saa forholder Gud sig til Dig.

Tilgivelse er Tilgivelse

(tilgiver saa skal og Eder tilgives.

tilgiv os vor Skyld som vi tilgive.)

Det at dømme en Anden er at dømme sig selv.

Naar Du i Livet forliger Dig med Din Uven – da offerer Du for Alteret Gud Din Gave.

[a] Thi hvor Forligelsen skeer der er Alteret, og Forligelsen selv er det eneste Offer, der kan offres paa Guds Alter.

I det N.T. fremstilles det som var det en anden Gave han offrede: gak først hen og forlig Dig, og kom saa at offre Din Gave.

NB2:9

#

Menneskelig talt kunde jeg naturligviis have gjort mig Livet langt lettere og saa netop være elsket og meget anseet. Men har jeg Lov til det mod Gud? Og Gud er dog Den, med hvem jeg har meest Omgang. See det tænker Ingen paa. Ak, og derfor er Livet for mig saa anstrænget. Naar Gud ligesom har fjernet sig lidt fra mig, saa har jeg Ingens Fortrolighed at holde mig til, og saa lyder i eet væk Anklagen at jeg gjør det – det, som jeg netop gjør fordi Gud er mig det Vigtigste.

[a] Enhver der i Sandhed har Forestilling om hvad det er at have Gud hos sig til Omgang, vil ogsaa forstaae mig.

Havde jeg levet i Middelalderen var jeg vel gaaet i Kloster og havde offret mig til Poenitentse. Denne min Trang har jeg i vor Tid forstaaet anderledes. Al Selvplagen i et Kloster fører kun til Indbildning; men saa har jeg valgt noget Andet. Jeg har valgt at tjene Sandheden og det paa et af de Punkter, hvor det er det utaknemligste Arbeide. Her har jeg en Eenhed af at poenitere og at gjøre Gavn. Skal en saadan Arbeiden føre til Noget er det idel Opoffrelse, idel Uleilighed, og Lønnen bestandigt kun Utak, Miskjendelse, Forhaanelse. Men dette tilfredsstillende mig i en anden Forstand, netop som Poeniterende. At jeg virkelig gjør Gavn er klart nok, og jeg er forvisset om, at det altid skal blive klarere, især efter min Død, thi det hører med til min Poenitenses Idee ligesom til Arbeidets Idee: Arbeidet er et saadant, at den væsentligen først kan forstaaes efter min Død, men dette falder sammen med min Poenitenses Idee.

Vel veed jeg, at Gud ikke ønsker, at Mennesket skal martre sig selv for at behage ham, at dette netop ikke behager Gud; men paa den Art at gjøre Poenitense, vil Gud tillade eller tilgive mig, naar jeg ikke tillægger det nogen Fortjeneste, men kun gjør det, fordi jeg ikke kan det anderledes. – Middelalderens Poenitentse var i sig selv forkeert, og saa igjen det Forkeerte, at det skulde være fortjenstligt. Nei, Poenitensen, naar den skal kunne taales og tillades, maa være en Trang i Mennesket, og maa han derfor bestandigt være villig til at bede Gud om Tilgivelse for at han gjør det. En ret forelsket ung Pige anseer det ikke fortjenstligt at kjærtegne den Elskede, det er hendes Glæde at gjøre det, og dog beder hun om Tilgivelse.

NB2:10

NB. Tauler:

»Wem Leid ist wie Freud

Und Freud wie Leid,

Der danke Gott für solche Gleichheit«.

NB2:11

Det er et godt Udtryk af Jordano Bruno om den bornerede Orthodoxie, at den fromt tilbeder Halen af det Æsel, paa hvilket Christus holdt sit Indtog.

NB2:12

Hvad der bestandigt fæstner mig mere og mere, er min oprindelige min første min dybeste min uforandrede Betragtning, at jeg sandeligen ikke har valgt dette Liv fordi det skulde være glimrende, men som en Poenitentsens Trøst i al min Elendighed. Paradoxets Dialektik har jeg ofte nok udviklet: det er ikke høiere end det Almene men netop ringere, og kun da igjen lidt høiere. Men det Første, Trykket er saa stærkt, at Glæden over det Sidste ikke kan tages forfængelig. Det er Pælen i Kjødet.

NB2:13

#

I Overensstemmelse med Journalen NB. p. 251 havde jeg i disse Dage begyndt at udarbejde nogle Forelæsninger: om den ethiske og den ethisk-religieuse Meddelelses Dialektik. Imidlertid har jeg forvisset mig om, at jeg ikke duer til at holde Forelæsninger. Jeg er forvænt med at udarbejde i det Enkelte; min Stiils og min Fremstillings vegetative Frodighed, det gennemreflekterede i hver en Linie er mig for væsentligt. Skulde jeg da holde Forelæsninger maatte jeg see at udarbejde dem som alt Andet, og altsaa læse dem op af Papiret: det gider jeg ikke. Paa

anden Maade kan jeg ikke tilfredsstille mig selv.

Det er ganske sandt, at jeg ved et lille Cursus vilde understøtte min Stræben, skaffe mine Ideer mere Indgang o: s: v: i Øieblikket. Blæse være med det. Mine Ideer faae nok Indgang, og da vil min Fremstilling og dens Udarbeidethed netop være paa rette Sted. Forholdet bliver et Andet, end saa længe jeg skal døie Medlevendes Næsviished, der i det Høieste have et Par Øieblikke at spendere paa at kigge i Bøgerne, ell. knap nok det, men god Tid til at forhaane.

Medlevende gaae i Reglen altid Glip af Indtrykket, de kan ikke glemme Forfatteren jo dog seer ud som de og som andre Msker o: s: v:. Men min Samtid er i Særdeleshed ferm i [at] vurdere Snittet paa mine Beenklæder – nu deri gjør min Samtid Ret, det er saa omtrent det Eneste den forstaaer af mig.

NB2:14

#

Saa har jeg da igjen henlagt Forelæsningerne, og taget fat paa mit afbrudte Arbeide (hvis første Afdeling jeg var bleven færdig med): *Kjerlighedens Gjæringer*. Det om Meddelelsens Dialektik maa blive en Bog.

#

NB2:15

#

Det Skjønne ved det combinerede Amen, som Skolebørnene synge i Frelserens Kirke, er egl., at først hver enkelt Stemme træder frem og saa successivt danner Flok. Det er aldeles med denne Flok Stemmer ligesom med en Flok Duer: først kommer hver især enkelt og flyver ud af Dueslagets Tud, derpaa svinge de sig forenede og samlede i Flok.

Denne Bemærkning kan jeg ikke huske Andet end at den allerede maa være optegnet af mig etsteds. Imidlertid har jeg ikke kunnet finde den, og den har dog Værd for mig som et ret heldigt Exempel paa Analogie mellem det Hørlige og det Synlige. Rigtignok er der ogsaa noget Hørligt ved Duerne (saa vel den enkeltes Vingeslag som Flokkens Susen) men nærmest er det dog det Synlige.

NB2:16

#

Det som gjør min Stilling i det offentlige Liv allervanskeligst, er, at Mskene slet ikke kan begribe

hvad det er jeg strider med. Det at tage front mod Mængden er efter de Flestes Begreb aldeles Nonsens thi Mængden, og Pluraliteten, og Publikum det er jo netop de frelsende Magter, hine frihedselskende Foreninger fra hvilke Frelsen skal udgaae – mod Konger og Paver og Embedsmænd der vil tyrannisere os. Ak, Du lieber Augustin. See det er Følgen af at man Aarhundreder igjennem har kæmpet mod Paver og Konger og Mægtige, og derimod anseet Folket og Mængden for at være det Hellige. Man drømmer ikke om at Verdenshistoriens Kategorier slaae om, at nu er og bliver Mængden den eneste Tyran, og Grund-Fordærvelsen. – Men dette er naturligviis Mængden det ubegribeligste af Alt. – Herskesyg er Mængden, og mener sig betrygget mod al Gjengjeldelse, thi hvor skal man faae fat paa Mængden. – Det hvad vi kalder Oppositionen her hjemme, lever endnu i den gl. Sludder om at bekæmpe Regjerings-Tyranniet. Naar en Politiebetjent begaaer den ubetydeligste Forseelse, hvorfor han ovenikjøbet bliver straffet af Foresatte, saa bliver der Allarm; men om Publikum, Mængden, Pøbelen, den offentlige Mening o: s: v: Aar efter Aar afstedkomme de væmmeligste Afskyeligheder og Misbrug af Magten: ja, det tør Oppositionen ikke tale om. Enten kan den ikke begribe at det er Afskyeligheder, siden det er Oppositionens Afgud der gjør det, eller den seer det, men tør ikke paatale det, fordi den er feig. – Naar en Mand nuomstunder udsættes for en lille Forurettelse men vel at mærke af Kongen, af en Høitstaaende o: s: v:, saa have alle Sympathie med ham, han er Martyr. Men naar et Msk. Dag ud og Dag ind forhaanes, forfølges, mishandles, aandeligt forstaaet, af Mængdens og Pøbelens og Publikums o: s: v:⁵ Dumhed, Nysgjerrighed, Frækhed,;: saa er det aldeles i sin Orden, det er Ingenting.

See derfor er der jo ingen Tvivl om, at der paa dette Punkt kræves Offere. Ja, vi ere saa langt tilbage, at der først maa falde en Slump Offere for dog at gjøre Mskene opmærksomme paa, at Retningen er en ganske anden, end den reformatoriske med en Pave, en Konge en Generalkrigscomissair.

Overhovedet er det da en uhyre Bornerethed og ingenlunde til Ære for Dhr. Reformatorers judicium at troe, at en Reformation kunde dreie sig om at faae eet eneste Msk. styrtet – thi saa var Verden en rar Verden.

Nei, da forstod Oldtiden Sagen bedre, at Mængden er den farlige Magt. Og det er til Oldtids-Formationer Historien igjen vender tilbage. Europa vil ingen Krig faae; men bestandigt indvortes Urolighed (Plebeier – Patricier).

Dersom Mskene ikke med en Fart af diverse Aarhundreder og saa ved Vanens Lidenskab havde løbet sig fast i den fixe Idee, at en Tyran er et enkelt Msk, saa vilde man ogsaa let indsee, at det at forfølges af Mængden er det byrdefuldeste af Alt, fordi jo Mængden er Summen af de Enkelte, saa hver Enkelt giver sin lille Deel til, medens den Enkelte ikke tænker paa, hvor meget det bliver naar alle Enkelte gjøre det.

Har nu ikke Philosophien længe nok lært os, at Verden er indtraadt i Reflexionen. Dette er sandt, just derfor kan aldrig mere en Enkelt (Konge, Pave o: s: v:) blive Tyran. Tyranniet maa blive et Reflexions-Forhold. See her staaer vi atter ved Kategorien: Mængden, den offentlige Mening o: s: v:.

Men som sagt, inden Den, der skal stride med Mængden dog faaer lidt Pathos over paa sin Side o: at dog Nogle kan forstaae denne Kamps Realitet, det vil vare længe.

Socrates er og bliver i mine Tanker den eneste Reformator jeg kjender. De andre, jeg har læst om, kan have været begejstrede og velmenende men de vare tillige betydeligt bornerede.

#

NB2:17

#

Det var ikke vanskeligt for mig at gjøre mit Liv langt lettere item mig selv elsket og anseet, ved blot at gjøre min Existents dialektisk meget mindre anstrænget, ved ikke [at] staae ubetinget ene, men saadan sluddervorrent blive en lille Forening af nogle Enkelte, faae Tilhængere. Der er ingen farligere Fjender end dem, der egl. ønske at være Tilhængere. Saadanne har jeg ogsaa nogle af. De have forstaaet mig til en vis Grad, de ere komne mig saa nær, at de nu ønske ved en Misforstaaelse fra min Side at jeg skulde forene mig med dem.

Forøvrigt er dog den msklige Dumhed yderst elskværdig. Jeg beskyldes stadigt for at være Egoist. Hvad er altsaa Egoisme? Det er at gjøre sig sit Liv saa anstrænget som muligt, item ikke at ville have bekvemme Dage.

Men jeg vil holde ud og holde mig til Længde-Perspektivet. Dersom jeg ved en Inconsequents og ved at give efter vandt, lad os antage det, alle Menneskers Bifald, saa de gik over paa min Side: ak, da har jeg netop forfeilet min Idee, det hele er forspildt. Og derimod dersom jeg ubetinget har staaet ene, med enhver Opoffrelse stødende fra mig, og jeg saaledes dør: da vil Alt være i sin Orden. Jo større Stramnings Bøiningen er for Buestrengen, desto bedre Fart faaer Pilen, og jo længere fra Farten kan komme desto bedre. Derfor skal mit hele Liv ene og alene være til at give Ideen Fart ind i Fremtiden. Jeg skal ikke stykke mig ud og bruge nogle Aar til at give Ideen Fart, og saa i andre Aar blive samtidig med Realisationen. »Enkelthedens« Kategorie er altfor

afgjørende til at her tør fuskes. Naar jeg saa er død, saa kan jo Tilhængerne komme, men Indtrykket af mig er uforandret. Enkelthedens Kategorie er Evighedens Kategorie og derfor i Timeligheden ubetinget den meest anstrængende og meest opoffrende. Det har lange Udsigter inden den faaer nogen Magt i Timeligheden, hvor Fitteriet flourer.

Medens jeg nemlig bestandigt støder fra mig, og ingenlunde er smigret af Timelighedens Bifald, saa er jeg dog i en meget betydelig Rapport til Mskene, ja ingen Forfatter af de nulevende er det i den Grad som jeg. Man har travlt med at forhaane mig og udlee mig, men man mærker slet ikke, at Bordet fanger, at det vil ende med, at de dog faae et Indtryk af mig. Saaledes hører dette ganske med til min Idees Consequents, det vil altsammen bidrage til at give Ideen Fart, idet jeg falder eller ved Døden skilles fra den.

Vor Tids Ulykke er just, at den er aldeles øieblikkelig. Faaer en Mand en Idee vil han strax have den anerkjendt. Ja, Gluck zu! Havde en Anden fattet Enkelthedens Idee, saa havde han strax skaffet den saa mange Tilhængere, at det Hele var gaaet i sin Moder igjen, idet det Synlige var bleven Tilhængernes Mængde, og det Overseete: Enkelthedens Idee. Saa er jeg dog qua Dialektiker lidt bedre underrettet. Der er i dette Øieblik ingen Misligheder, ikke et Halmstraaes, og jeg vil haabe der ingen skal blive indtil min Død for at dette skal blive det Synlige: at det var Enkelthedens Idee, i hvis Tjeneste jeg just derfor stod ubetinget ene, og dog bemærket næsten af Alle. See det er rigtigt. At leve ene paa et afsides Sted med Enkelthedens Idee er ikke et consequent, ikke det nøiagtigste Udtryk for Ideen. Men at staae ene og saa at have alle mod sig, det er dialektisk forstaaet for sig, thi det at alle ere imod hjælper just til at gjøre det iøinefaldende at man staaer ene: det er dialektisk og det er Seiren.

Jeg tør dristigt sige, at ethvert Msk., hvis jeg i en stille og rolig Time vilde foredrage ham dette, ubetinget vil forstaae det, og i næste Secund vil han ikke forstaae det. Jeg har gjort Forsøg. Jeg kan forklare et Msk. Noget, og derpaa sige til ham: pas nu paa, nu sætter jeg Bedraget imellem Dem og mig. Og uagtet jeg selv har forudsagt ham det, kan jeg dog ved Bedraget forvirre ham. En væsentlig Ironiker maa altid være uudtømmelig i at forandre Bedraget. Saasnart derfor et Msk. ikke ubetinget ved sig selv har forstaaet Noget, saa kan man ogsaa ved Bedraget fratage ham det igjen. I de første Par Øieblik siger han: aah, det er et Bedrag. Han regner saa paa den ligefremme Meddelelse. Men nu er Bedraget jo sat imellem os, og Kunsten fra min Side at holde mig i Charakteren. Saasnart jeg consequent holder den, saa er han igjen forvirret. Kun Den, der ved sig selv forstaaer hvad han forstaaer kun han kan ikke bedrages. Enhver Anden kan bedrages, om ikke paa anden Maade saa derved, at man bilder ham ind, at man ikke kan bedrage ham. Naar jeg til et Msk. havde sagt: pas nu paa, nu sætter jeg Bedraget imellem os. Saa vilde han maaskee dertil svare: det kan De ikke. Saa vilde jeg sige: deri har De Ret, der maa først gaae nogen Tid, thi nu er De altfor

forberedt, men om nogle Dage. Og naar jeg saa havde sagt det, saa vilde [jeg] just begynde strax, thi nu var han bleven gjort troskyldig for det første Øieblik.

NB2:18

#

Og hvorfor gjør jeg saa saa meget Væsen af Enkelthedens Kategorie? Jo, ganske simpelt, gjennem den og ved den staaer Christendommens Sag. Lad saa dem, der forsvare *Bibel* o: s: v:, og lad dem der angribe, see hvad de formaae uden den og hvad de formaae mod den. Saa megen Magt har Christendommen endnu over Mskene, at hvis blot hvert Msk. bliver stillet under Enkelthedens evige Ansvar: saa bliver han Christen. Alt det Andet er kun Lægemedler, som nære Sygdommen. Tvivlen er engang kommen ind, og ligesom Cholera blev staaende, saa bliver den staaende. Ethvert videnskabeligt Forsvar nærer derfor blot Tvivlen, enhver social Stræben nærer Tvivlen. Kun Gud og Evigheden er stærk nok til at magte Tvivlen (thi Tvivlen er netop Mskets oprørske Styrke mod Gud); men skal Gud og Evigheden magte den, saa maa hvert Msk. ind under Enkelthedens Luftpompe.

See vilde jeg nu docere dette, saa gik der maaskee Mangen med – gik han saa ind under Enkelthedens Luftpompe, naar han gaaer med?

NB2:19

#

I gl. Dage udtrykte man det at være Christen ved at gaae i Kloster (Enkelthedens Kategorie); nu maa man omvendt bruge Enkelthedens Kategorie for at blive Christen. – Det Homøopathiske heri. –

Enkelthedens Kategorie er just i Reflexionen Klosteret o: hvad Klosteret var i Umiddelbarheden.

NB2:20

#

Selv om jeg ikke formaarer Andet, saa ønsker jeg dog at efterlade en aldeles nøiagtig og paa Erfaring begrundet lagttagelse af Tilværelsens Forhold. I denne Henseende er jeg nu først og fremmest forvisset om, at disse Forhold væsentligen altid ere eens. Det er derfor en dum Tale, naar en Mand priser sig lykkelig, at hans Liv gik hen uden Gjenvordigheder – thi dette kan kun være muligt ved hans Skyld, at han nemlig ikke vovede nok. Det er latterligt at høre en Mand tale om de gode Freds-Tider, som man nu lever i, – og det falder maaskee ikke den Mand ind blot at tænke paa, om han for sit Vedkommende har vovet nok, om han ikke har snydt Tilværelsen og al denne Tryghed er Snyderie. Dette er ligesom den elendige Præste-Snak om, at man ikke skal friste Gud ved at vove sig i Farer, men naar Lidelsen kommer til En o: s: v:.

Hvilken Sludder, det man egl. kalder Afgjørelsen kommer aldrig til et Msk, det maa han gaae i. Alle hine Herlige, som have vovet deres Liv for det Gode, hvis de ville have siddet og ventet paa at Faren skulde komme til dem, saa vare de aldrig komne i Faren.

Tilværelsens Forhold bliver altid de samme. Nu har der vel før mig levet mange mange mange erfarne Msker, men Spørgsmaalet er, hvor langt den Erfarne selv har vovet sig ud. Goethe var saaledes en høist erfaren Mand, aber han svømmede paa Lavden.

Paa mit Schema skal en Yngling ganske nøiagtigt forud kunde see, ligesom paa en Priis-Courant: naar Du gaaer saa langt ud, saa ere Forholdene saaledes, dette at vinde og dette at tabe; naar Du gaaer saa langt ud, ere Forholdene disse, o: s: v:.

NB2:21

#

Dette er Guds Naade mod et Msk, naar han, liig et sjældent Instrument, netop i Gjenvordigheder viser sig at være saaledes lykkeligt construeret, at med hver ny Gjenvordighed beskadiges ikke blot ikke Strengene, men han faaer een ny Streng mere paa Strengeligen.

NB2:22

#

Menneskene have altid travlt for at vinde en Tilhænger, det er af stor Vigtighed (for dem selv) at det skeer strax, de haste med at bruge ethvert Middel og med at forkaste Enhver, der ikke vil. Gud vinder sine Tilhængere ved Langmodighed, han vinder dem i det sidste Øieblik. Derfor falde et Menneskes Tilhængere fra – i det sidste Øieblik; men Guds Tilhængere holde ud.^a

a Christus vandt just saaledes Peder, da han fornegtede ham, altsaa i det sidste Øieblik. Et Vidne var fornødent, et Vidne, hvem den Korsfæstede og igjen Opstandne Nat og Dag kunde svæve for Tanken. Dette Vidne blev Peder. Erindringen om det forfærdeligste Syn havde dog maaskee ikke været istand til at gjøre ham ivrig nok; men Peder havde een Erindring mere, Fornegtelsen, der erindrede ham om det Samme. Hvad han havde seet og oplevet, var vel umuligt nogensinde at glemme, det var vel umuligt, at Peders Vidhedsbyrd derom kunde forstumme, men hiint Kjerlighedens Blik, der indhentede Peder paa Fortabelsens Vei, det mindede ham Dag og Nat om, hvad han havde at indhente.

NB2:23

#

Det er dog i Grunden væmmeligt, men jeg gider ikke tænke derpaa, hvad der er Følgen af, at jeg maa leve i en Kjøbstad og være Forfatter i en Dialect, thi mere er snart det danske Sprog ikke trods sin Rigdom, men paa Grund af sin Fattigdom – af Danske. Hvem skal læse mine store Bøger? De Danske? Men hvor mange leve der vel i Danmark der have Tid og Duelighed og Interesse til at kunne læse? Men da det nu er en Kjøbstad det Hele, saa har jeg ingen Læser, hvorimod enhver Dreng og Slagtersvend og Kræmmer og ung Laps bliver sig selv vigtig ved at bladre i disse Bøger. Man gider ikke læse deri, og dog er man fornøiet paa

en Maade med at de ere til for at blive sig selv vigtige ved at raisonere Nonsens om dem. Og af de Par Msker, som dog vide at vurdere dem, skal Ingen sige et Ord; de ere misundelige i en anden Forstand. Saaledes lever jeg. Jeg kæmper for Sprogets og Literaturens Ære – og vilde jeg stykke disse Bøger ud i Feuilleton, saa fik jeg til en stor Deel af dem Subscribenter i tusindviis. – Og saa slaer man tilsidst Qvæget løs mod mig, Pøbelagtighedens væmmelige Folkefærd! Jeg gad egl. see, om man i noget Land opviser en saadan Forfatter-Existent. Jeg har ogsaa læst meget om litteraire Angreb o: s: v: men Gud veed der [er] ikke Spor af noget litterairt i den Maade, jeg bliver behandlet paa. Der [er] en Dumhed og en Frækhed og Næsviished som kun trives i Kjøbstæder, det er den jeg maa holde ud med, og hvorfor, fordi jeg lever i Danmark, og fordi Danmark gaaer sin Opløsning imøde. Et lille Folk, der bilder sig ind at have Strid med hele Verden paa Nationalitetens Vegne, er paa samme Tid saaledes opløst og undergravet ved Misundelse og Smaalighed, at det knap mere ligner et Folk, eller rettere kun ligner eet Folk, som intet Folk er, Jøderne. Jøde-Misundelse mod Jøde er verdensberømt, næst derefter kommer de Danske.

NB2:24

#

Det vil mere og mere ende med, at der skrives for Mængden, som Ingenting forstaaer, og af dem, som forstaae at skrive – for Mængden.

NB2:25

#

Ved Hjælp af Pressens Udartning vil det nok lykkes tilsidst at forvandle Menneskene aldeles til Fæ. Det som en Journal blot har at sikkre sig først og fremmest er Udbredthed, fra det Øieblik kan Loven for dens Frembringelser være den: det Vittige og Moersomme at noget trykkes som staaer i intet Forhold til Meddelelse gennem Presse. Hvor vigtigt! hvor let saa at være vittig, naar Pressens Misbrug er bleven den ny opfundne Art af Vittighed.

Man skriver fE om en bestemt, navngiven, bekjendt Mand, at han gaaer med Hagesmække. Dette skrives og læses nu af hele den Kjøbstad hvor den vanvittige Presse florerer. Man aftegner Manden med Hagesmække paa, man afhandler dette i Løbet af et Halv-Aar – og det er naturligviis det meest læste af Alt hvad der læses i Kjøbstaden. Dersom dette ikke er enten Afsindighed eller Fæiskhed, saa veed jeg intet Tredie. – Msk ere kun altfor øieblikkelige, men efter den Maalestok det er et non plus ultra – at bruge Pressens Udbredelse for at afhandle i et halvt Aar hvad det meest piankede Msk. burde være dog msklig nok til ikke at snakke om i mere end 5 Minutter, det kan kun føre til Fæiskhed.

#

NB2:26

I Forhold til ethvert Fag, enhver Gjenstand o: s: v: er bestandigt Minoriteten, de Færreste, de Faae, nogle Enkelte vidende, Mængden er uvidende. Dette er dog vel soleklart, thi ellers vilde jo følge, at ethvert Msk. var vidende om Alt. Just fordi dette ikke er saa, just derfor har ell. burde ethvert Msk. have sin Gjenstand, den være nu stor ell. lille, indviklet og vanskeligell. mindre vanskelig, hvorom han er vidende, saa han er Læreren og de Andre, Mængden, Pluraliteten de Lærende, og saaledes os alle rundt, hver har sin Gjenstand. – Men hvad gjør nu Journal-Pressen? Den meddeler Alt hvad den meddeler (Gjenstanden er ligegyldig, Politik, Kritik o: s: v:) saaledes som var det bestandigt Mængden, Pluraliteten o: s: v: der var vidende. See derfor er Journal-Pressen det fordærveligste Sophisme der er opkommet. Man klager over, at der stundom staaer en enkelt usand Artikel i et Blad – ak, hvilke Smaating, nei hele denne Meddelelses væsentlige Form er et falsum. – I Oldtiden smigrede man reent sandseligt Mængden ved Hjælp af Penge og Brød og Circenses – Pressen har aandeligen smigret Mellemlassen – Vi trænge til pythagorisk Taushed. – Der behøvedes meget mere Afholdenheds-Selskaber i Forhold til ikke at læse Blade, end til ikke at drikke Brændeviin. – Det latterlige i at »Fædrelandet« vil være Aristokrat – og saa være Journal. Nei vil Udgifterne være Aristokrat saa maa han lade Bladet gaae ind. At være Aristokrat blandt Journalister er ligesom at være Aristokrat blandt Lazaroner.

NB2:27

#

Et Lands meest begavede Hoveder blive efter en møisommelig Dannelse og Udvikling og efter en saa i længere Tid fortsat Flid endeligen Forfattere – og Forfattere af Bøger. Men Bøger læses kun meget lidt i Landet. Dag-Pressen derimod har hele Udbredtheden, og læses af alle. Her er det nu at alle disse, i Ideens Forstand, hjul og skjæv-benede, klump og platfodede, item klatfingrede, halvfjantede men svinepolidske rejicerede Subjekter^a ere i travl Virksomhed og deres Raisonements læses af Alle. Pro dii immortales! Dersom der ombord paa et Skib, kun var een Raaber, og den havde Koksmaten bemægtiget sig, hvilket alle fandt at være i sin Orden. Alt hvad nu Koksmaten havde at meddele (»kom Smør i Spinaten«, ell »det er godt Veier idag«, eller »Gud veed om der ikke er noget galt nede i Skibet« o: s: v:) meddeltes gennem Raaber, men Captainen maatte commandere ved Hjælp af sin blotte Stemme, thi hvad Captainen havde at sige var ikke saa vigtigt, ja Captainen maatte tilsidst bede Koksmaten at hjælpe ham, for at Captainen kunde blive hørt, naar Koksmaten var saa god at »referere« Commandoen, som rigtignok stundom ved at gaae igennem Koksmaten og hans

a , under Navn af Journalister,

Raaber blev reen gal, i hvilket Tilfælde da Captainen forgjebes anstrængte sin Smule Stemme, da Koksmaten ved Hjælp af Raaberen blev hørt. Tilsidst tiltvang Koksmaten sig Herredømmet, fordi han havde Raaberen. Pro dii immortales.

NB2:28

#

Regjeringen kan ikke give et Forbud mod de naturlige Kræfter som en Mand er i Besiddelse af, men den kan forbyde at have Skydegevær, fordi dette er meget for stærkt og mere end menneskeligt. Saaledes kan Regjeringen ikke forbyde Talens Meddelelse, det er Guds Gave, men den kunde godt forbyde Dag-Pressen, fordi den er et altfor uhyre Meddelelses-Middel. Man kunde tillade Avertissementer at trykkes, men paa ingen Maade Raisonements i Dag Pressen.

NB2:29

#

Dag-Pressen er og bliver det onde Princip i den moderne Verden; sofistisk har den ingen Grændse, da den bestandigt kan synke længere og længere ned i Valget af Læsere. Som Følge deraf muddrer den al den Usselhed op som ingen Stat mere kan magte. Der vil bestandigt kun være Faae, der i Sandhed indsee Usandheden i Dag-Pressens Tilvær, men af disse Faae vil igjen kun meget faae have Mod til at udtrykke det, fordi det er et ligefremt Martyrium at bryde med Majoriteten og Udbredtheden, der i eet væk vil forfølge og mishandle en Saadan.

NB2:30

#

Mit Bestik og min Betragtning af Tilværelsen er i dette Øieblik saa correct som den aldrig har været. Jeg forstaaer mig ganske selv i at maatte blive Offer for hvad der i Sandhed er Sandhed. Men hvor underligt har ikke Styrelsen ført mig for at udvikle mig dertil. Hvor langt fra, at jeg saaledes var klar da jeg begyndte, hvor langt fra at jeg drømte om at faae en saadan Betydning, jeg som med min ved den sørgeligste Katastrophe forøgede indvortes Lidelse intet mindre tænkte paa end paa at blive noget Stort, hvad dog Styrelsen vil gjøre mig til, om ikke i den Forstand, at det frister verdsligt.

NB2:31

#

Min Afskeds-Replik i Døden:

»lad mig nu see, at I, som have levet samtidig med

mig, pynter min Grav og siger: dersom vi havde levet samtidigt med ham, da skulde han ikke være bleven saaledes behandlet.«

NB2:32

#

Forholdet mellem Dag-Pressen og Forfatterne er følgende. En Forfatter skriver en consequent og sammenhæng[en]de klart gjenomtænkt Fremstilling af een eller anden Tanke.^a Dette læser Ingen. Men en Journalist tager saa i en Anmeldelse af denne Bog Anledning til i en Halvtimes Tid at skrive noget Sludder sammen, som han udgiver for Forfatterens Bog – dette læser Alle. Man seer en Forfatters Betydning i Tilværelsen, han er til, for at en Journalist kan faae Anledning til at skrive noget Sludder, som alle læse. Havde Forfatteren ikke været til havde Journalisten ikke faaet denne Anledning – ergo er det af Vigtighed at der er Forfattere til.

a – Frugten maaskee endog af flere Aars Arbeide.

NB2:33

#

Skal dette være Loven for det Sande, at det er hvad de fleste kan forstaae, saa er eo ipso Sandheden forraadt; thi de fleste Msker ere netop i det Tilfælde at de ville behøve temmelig lang Omdannelses Tid for at kunne komme til at forstaae det Sande. Som en Følge deraf, er hvad de Fleste kan forstaae eo ipso Galimathias. Man bør derfor tale saaledes: hvad de Fleste strax og udendvidere kan forstaae, det er, upaaseet, Sludder og Galimathias. Derpaa følger den næste Tanke: hvad de Fleste ansee for Galimathias det kan være Galimathias, men det kan ogsaa være det Sande. Sandheden er altid kun at finde i Minoriteten, uden at deraf følger, at Minoriteten altid er i Sandheden.

NB2:34

#

Men hvorfor skriver jeg ikke alt dette om Dag-Pressen i en – Journal, ell i en Bog, som jeg sørger for at faae Udbredelse? Ak, hvor mange ere dog i hver Generation egl. Dialektikere! Nei, dersom jeg gjorde det, saa fik jeg Tilhængere, og fik det Hele sluddret ind i den gl. Slendrian. Saa længe jeg lever, handler jeg, ved at ægge mod mig indirecte, og saa tie. Naar jeg saa er død, saa vil min Consequents staae ganske anderledes klar og kunne give ganske anden Fart til min Efterfølger – hvis det behager Styrelsen at bruge min Existents. Andet kan jeg ikke gjøre end med en Ro og Besindighed som var jeg i Evigheden, at indrette Alt saa consequent som det er mig muligt, og saa overlade til Styrelsen, om den vil bruge mit Liv.

#

NB2:35

#

I *Evangeliet* paa første Pintsedag (af Joh: Ev:) læses:
Dette sagde jeg Eder forud, at I ikke skulde forfærdes.

Themaet kunde blive

Forholdet mell. den første og den

sidste Underviisning i Livet

Den første Underviisning er egl. blot en Forudsigen om hvad der vil hænde. Dette er Underviisningen i Phantasie-Mediet, der blot lærer det Gode, men ikke ret er opmærksom paa den Dialektik der indtræder i det Mediet selv (Virkeligheden) bliver dialektisk.

Den sidste Underviisning er i Virkelighedens Medium, i Virkelighedens Fare o: s: v:.

#

NB2:36

#

Taalmodighed, Tro, Ydmyghed o: s: v: kort alle christelige Dyder i den u-virkelige Fare (naar Msket nemlig skulker sig fra at komme ud i de rette Afgjørelser, ikke vil tage Virkelighedens Styrtebad, saa han virkelig bliver forhaanet, virkelig savner det Nødvendige, virkelig bliver hadet af Verden o: s: v:) er ligesom Heltemod i Fredstid; det er som hvis en Krigsmand paa Fælled og i et af Fælledens fredelige Foretagender med at indtage Vibenshuus, vilde sætte et lige saa martialsk Ansigt op, som Daniel Rantzau i Slaget. Det Comiske: det martialske Ansigt – og Faren er en Narrestreg, en Indbildning, en Theater-Decoration. Børn lege Soldat, i Freds-Tider leger man Krig, og de fleste Msker lege Religieusitet.

NB2:37

#

Man gjør sjældent noget Forsøg paa ret at forstaae, hvorledes det gik til at Christus (hvis Liv i en vis Forstand umuligt kunde collidere med Nogen, da det intet jordisk Formaal havde) endte med at blive korsfæstet. Man frygter maaskee for at faae at vide, hvilket Beviis for Verdens Ondskab deri ligger. Saa lader man som var det Christus selv og Guds Styrelse, der styrede saaledes. (Her lærer man forøvrigt, hvad al den Sludder har at betyde om, at man ikke maa vove sig ud i Afgjørelser, men vente paa - at de komme til En, da det Første er: at friste Gud. Mon da Xsti Liv var eet eneste Forsøg paa at friste Gud?). Men det er dog vel begge Dele. Det at Christus var villig til [at] offre sit Liv, betyder dog vel ikke at han søgte Døden, ell. tvang Jøderne til at slaae ham ihjel. Xsti Villighed til at ville offre sit Liv indeholder blot en Opfattelse af Verden: at den var saa ond, at ubetinget den Hellige maatte døe - hvis han da ikke vilde see at blive en Synder ell. en middelmaadig Person - for at gjøre Lykke i Verden. Men det er utroligt, saa lidet Mskene have Forestilling om en væsentlig Anskuelse af Tilværelsen. De føre deres Liv paa en Narrestreg. De gaae ud i Livet og sige: maaskee bliver jeg noget Stort, maaskee bliver [jeg] til Ingenting, maaskee bliver jeg endog forfulgt. Hvilken Taabelighed. Behag blot at vælge, saa behøver Du ikke gjette, Tilværelsens specifikke Forhold lade sig ypperlig beregne. Vil Du ubetinget vove Alt for det Gode - saa bliver Du forfulgt, ubetinget forfulgt, tertium non datur. Vil Du prutte: ja saa kommer Du rigtignok til at leve paa en Narrestregs Uvisse, thi saa er det muligt, at Du bliver til noget Stort, men det Modsatte er ogsaa muligt. See derfor skulle alle I kloge Præster hell. ligefrem sige: den vigtigste Betragtning af Tilværelsen have vi udeladt og afskaffet, det vi præker er Leveviisdom og Spidsborgernes Evangelium, især begeistrende for Lotterie-Spillere.

Xsti Død er Produktet af to Faktorer, og Jødernes Skyld, item Verdens Ondskab overhovedet konstateret. Da Xstus var Gud-Msket saa kan det at han blev korsfæstet ikke betyde, at Jøderne tilfældigviis den Gang vare demoraliserede, og at Xstus saaledes kom, om jeg saa tør sige, i et uheldigt Øieblik. Nei Xsti Skjebne er et Evigt, angiver Mske-Slægten Vægtfylde, det vil gaae Xstus til enhver Tid saa. Xstus kan aldrig udtrykke noget Tilfældigt.

See, nu var det en passende Opgave, at vise, hvorledes Jøderne kunne blive saa opbragte. Men, som sagt, det krymper man sig ved, man frygter maaskee at faae for meget at vide som fE at man selv verdsligt er høit paa Straae skulde blive et Indicium mod En.

Distance-Theologien

NB2:38

#

Gud har egl. meent, at Msket skulde tale den ene med sin Naboe og i det Høieste med nogle flere Gjenboer. Større er Msket ikke. I hver Generation lever der nogle faae, som ere saaledes begavede og saaledes modnede, at det lader sig høre, om de brugte et saa uhyre Meddelelses-Middel som Pressen er. Men at snart Enhver, og især alle Stymperne bruge et saadant Meddelsesmiddel – i Forhold til at have Intet ell. Sludder at meddele: hvilken Uproportionerethed.

NB2:39

#

Det er meget betydningsfuldt m: H: t: den verdenshistoriske Tankes Retning, at hvad der beskæftigede Oldtiden saa meget: Præexistents, det er i Xstd. blev[en] Postexistents. Hedninge recurrerede til Præexistentsen for at forklare Tilværelsen, den Xstne til Postexistentsen. Dette hænger sammen med det Futuriske i Xstd. og det Præsentske i Hedenskabet.

#

NB2:40

#

Det er et ganske fortreffeligt Ord af Jordano Bruno: Gud ligner ikke en Mand, der kan spille paa Cithar, men ingen Cithar har. Det betegner aldeles ypperligt Forholdet mellem Guds Kunnen og Guds Udføren.

NB2:41

#

Det var ved et Gjestebud (Symposiet), at Talen var om Kjerlighed, det var ogsaa ved et Gjestebud, at Maria Magdalena kom til Xstus.

NB2:42

#

En begeistret Yngling vil mange [Gange] gribe feil, indtil han lærer at omdanne sin Forestilling om Verden. Naar Verden arbejder ham imod, saa vil han troe, at dette ligger i, at hans Gjerning dog ikke er ædel og uegennyttig nok. Saa vil han da anstrænge sin Begeistring til den ædleste og uegennyttigste Opoffrelse – og saa vil Verden arbeide ham endnu mere imod. Thi Misforstaaelsen er, at for at vinde Verdens Bifald og Kjerlighed, maatte han netop

omvendt see at blive lidt slyngelagtig. Hvor skulde Verden, som selv i sit Væsen er lidt mere end slyngelagtig, beundre den ædle Uegennyttighed, nei den beleer den, ell. hader.

NB2:43

#

Naar Forholdet er dette, at jeg er mig bevidst, at det jeg har gjort er noget ulasteligt, og Mskene da angribe mig,^a da kan det være i sin Orden at retfærdiggjøre sig i Ord. Men naar min Dom om min Handling, mskligt talt, er, at jeg er mig bevidst ubetinget uegennyttigt og opoffrende at have gjort en Velgjerning mod Msk., og de da anklage det som en Forbrydelse: da kan jeg ikke ville retfærdiggjøre mig. Der ligger en Art Afsindighed imellem os. Afstanden fra det Ulastelige, det Tilladelige til en Retfærdiggjørelse er dog ikke uproportioneret; men Afstanden fra en Velgjerning til en Retfærdiggjørelse for den er uproportioneret, er Afsindighed.

a som var det en Forbrydelse jeg havde gjort

NB2:44

#

Hvilket Nittengrynerie det nuomstunder er at være Philosop[h]. Man tænke i Oldtiden da en Mand var: Philosoph og Tyran i Corinth. Denne Combination vilde forekomme Nutiden allerlatterligst.

NB2:45

#

Just som jeg vilde nedlægge Dictaturet i Kiøbh., indløb Ordre paa at optræde i en ny Rolle: den Forfulgte. Jeg skal bestræbe mig for at spille lige godt. Man har sagt det skulde ikke kunde lykkes i vor Tid at blive forfulgt. Vi ville nu see; men det er jeg vis paa; naar det saa er lykkedes mig, saa vil Mskene sige, det er han selv Skyld i - og det er de samme Mske der gjøre den Indvending mod vor Tid, at man ikke engang kan blive forfulgt. O, menneskelige Dumhed hvor er Du saa umenneskelig!

NB2:46

#

Man kan egl. ikke fortænke Mskene i, at de, hver Gang »en Brems« (Socrates) ved sin egen anstrengede Existents udvikler en Fordring til dem, at de saa stride imod. Dog er denne Kamp egl. ikke for Arne og Alter, men vel for Sopha og Sengested.

NB2:47

#

Vi tænke os en begeistret Kunstner, men en Yngling. Han udfører et fortræffeligt Arbeide, men see, det møder kun Modstand og Angreb. Han tænker det er

vel en streng Dom, men dog retfærdig. Hvad gjør han saa? Han anstrenger sig anden Gang, og udfører et endnu fortræffeligere Arbeide. Men see Modstanden bliver endnu større. Ak, han mærker ikke, at det er Misundelsen han strider med, og arbejder ham imod, og at Modstanden derfor ganske rigtigt vilde blive endnu større, hvis Arbeidet blev end fortræffeligere. Den begeistrede ædle Yngling kan ikke forstaae det. Og det er smukt af ham, vi prise ham derfor; men vi kunne desto værre let forklare det, og turde hell ei fortie det, hvis vi skulde veilede ham.

NB2:48

#

Mit Liv er ganske lagt an paa, med en Torn i Kjødet – at naae hvad jeg aldrig havde drømt. Men Spørgsmaalet, som jeg i sin Tid og af og til maa gjøre, er, om jeg ikke skulde samle min Opmærksomhed paa om muligt at faae Tornen ud af Kjødet. I saa Fald vilde jeg i endeligere Forstand blive lykkeligere, men være tabt i uendelig Forstand. Har jeg saa Lov dertil, selv om det var muligt, hvad jeg betvivler.^a See derfor er jeg langt fra med høitflyvende Ideer at have vovet mig ud til at være noget Stort. Ak, Tornen i Kjødet har dog engang for alle i endelig Forstand knækket mig – men uendeligt springer jeg desto lettere. Skulde dette maaskee ikke være rigtigt. Skulde Gud maaskee hell. vilde et Msk., der sygeligt sidder og slikker ved Tornen, og hverken bliver rask ell. uendeligt hjulpen. Men der gives en Art Pietisme der er en sørgelig Aands-Askese, den troer at Tornen i Kjødet blot gives et Msk. for at han skal sidde klynkende og see Tornen, istedenfor ved Hjælp af Tornen at svinge sig høiere; thi det er saa, hvor underligt det i en vis Forstand er: ved Hjælp af Tornen i Foden springer jeg høiere end nogen med sunde Fødder.

a – og i min tidligere Ungdom har jeg jo ogsaa gjort Forsøg i den Retning.

NB2:49

#

Men hvortil saa alt Dette? Først i menneskelig Selvfornegtelse at fornegte Alt hvad ellers et Msk. sandseligt og sjæleligt har kjert, og saa i christelig Selvfornegtelse at høste til Løn derfor Haan, Foragt, Forfølgelse, Døden? Er det dog ikke Galskab? Hvad skal det føre til, hvorfor gjøres det, hvad er der at vinde? Ak, ja det er kun altfor vist, at Christendommen i disse Tider aldeles har tabt Evighedens Basis, ell. som en Maler vilde sige det, har tabt den maleriske Grund, alt er blevet flakt. Den useligste af alle fixe Ideer er den at det aldeles dvask har sat sig fast i alle Mske, at vi nok saadan Alle blive salige. Vilde jeg saa sige »troer Du da ikke at der er en evig Fordømmelse«: saa svares der strax at det er Hovmod naar det enkelte Msk. vil mene, at han bliver salig og Andre fordømte. Vil jeg saa sige »at Christus jo siger det«, saa har man ved Hjælp af Critiken faaet *Bibelen* bort.

Hvad skal jeg saa sige? Jeg vilde sige til den Enkelte: gjør dette Forsøg, luk Dit Øie, lad Dig ikke forstyrre af

noget eneste Mskes Tale ell. Tanke, tænk saa det Evige, Gud, Din egen Skyld, og Du skal see, Du faaer ingen Ro, førend Du er villig til at lide Alt, offre Alt, det vil være Dig klart, at Du maatte blive evig usalig hvis Du ikke gjorde. – »Jeg kan det ikke anderledes« er egl. til Sidst det Eneste der er at sige. Hvad enten saa Alle blive salige ell. usalige, om saa Alle der vælge Jordens Goder og leve i de glade Dage blive salige ell. ikke, jeg kan det ikke anderledes.

Men vil man saa sige, saa er det jo Selvplagerie saaledes at lukke sit Øie, naar man dog maaskee kunde have det saa godt og alligevel blive salig, det er jo dog egl. Selvplagerie at udvikle den høieste Forestilling i sig selv, fordi den gjør Livet saa besværligt. Dertil svarer jeg: holdt dette er en Selvmodsigelse, det kan aldrig være Selvplagerie – at udvikle i sig den høieste Forestilling. Og endeligen svare[r] jeg: jeg kan det ikke anderledes.

NB2:50

#

I Samvittigheden har Gud faaet Øie paa mig, og nu er det gjort mig umuligt, at glemme at dette Øie seer mig. Det at Gud saae paa mig gjorde at jeg maatte see og maa see paa Gud.

#

NB2:51

#

Hvor ofte har jeg dog ikke betænkt, hvilken Plage vi Msker maae være for Gud, at vi saaledes falde ham til Besvær med vore Smaa-Sorger og Smaa-Glæder, vil at han skal glæde sig med os, naar vi takke ham for det Gode. Hvad er dog et Msk, at Du kommer ham ihu. Men staaer man og prædiker om den Pligt at bede til Gud, var det dog ikke rigtigere, at foreholde Mskene, hvilket uhyre Prærogativ: at kunne faae Gud i Tale.

NB2:52

#

En Kunstner, en Digter, en Videnskabsmand o: s: v: kan godt leve hele Livet igjennem beundret, og det er tilfældigt, om en saadan forfølges ell. forhaanes. Enhver Saadan forholder sig som Differents til det Almene-Msk, og hans Frembringelse berører ikke væsentligen Existentsen, da den er i Phantasie-Mediet. Men en Ethiker maa væsentligen blive forfulgt – ell. er han en maadelig Ethiker. En Ethiker forholder sig til det Almene-Msklige (altsaa til ethvert Msk, og ligeligt, ikke som Differents) og han forholder sig til den msklige Existents som en Fordring. Dersom da en

Ethiker seer, at man vil beundre ham (hvilket er aldeles rigtigt i Forhold til en Digter, Kunstner o: s: v: da Forholdet er til Differentes), saa maa han selv indsee, at dette er et Bedrag, en Usandhed. En Ethiker skal Mskene ikke beundre, men ved ham skal de fremskyndes til det Ethiske. I samme Øieblik som Mskene faae Lov at beundre en Ethiker gjøre de ham til Genie, o: til Differentes – og dette er just, ethisk, det rædsomste Bedrag, thi det Ethiske er og skal være det Almene-Msklige. En Ethiker maa bestandigt fastholde og indskærpe, at ethvert Msk. kan lige saa godt som han. See nu bliver Forholdet forandret. Istedetfor at fordre Menneskenes Beundring (hvad Menneskene endda ikke ere saa uvillige til, især naar det convenerer deres Magelighed, som ved at sige: han kan sagtens han er Genie o: s: v:) fordrer han Existents af dem. Saa blive de vrede. De ville gjerne beundre ham for at blive ham qvit o: Braadden i hans Existents, men det Humane i ham, at han siger: ethvert andet Msk. kan ligesaa godt som jeg – det er det, som bliver forhadet, som gjør at Msk. ville have ham bort.

Og deraf kommer det igjen, at naar han saa er død, saa ære de ham; thi nu er Braadden tagen fra ham, som ligger i Samtidigheden. Hvad der er Indvendingen mod en saadan Ethikers Liv saa længe han lever, det Samme er Lovtalen over ham, naar han er død. Giver Ethikeren efter saa længe han lever, saa synes Verden et Øieblik godt derom, men det varer ikke længe førend den selv siger at det dog var Svaghed af ham – saa megen Forstand har Verden dog paa det Ethiske. Men vil han ikke give efter, saa forbittres Verden men, naar han er død, siger den samme Verden: det var dog rigtigt af ham.

NB2:53

#

Det, fra Fødselenell. fra sin tidligste Tid af at være saaledes udseet til Offer, være saaledes og saa smerteligt stillet uden for det Almene, at ubetinget Enhver vilde have Medlidenhed med ham (thi medens ellers Mskene have travlt for at klage over Mskenes Mangel paa Medlidenhed, saa er en Saadan kun altfor sikker paa den): er det Dæmoniskes Begyndelse. Men nu beroer det paa, om en Saadan er ond – ell. god. Er han ond saa bliver han en Gloster, hader og forbander Tilværelsen, hævner sig paa det Almene-Msklige. Er han god saa vil han netop gjøre Alt for andre Msker, hans Liv vil veemodigt tilfredsstille ham som en Opoffrelse, dog har ogsaa han eet Vilkaar, som han gjør, ell. om han end ikke gjør Gud Vilkaaret, saa takker han dog Gud hvis det lykkes ham: at skjule sin Elendighed, at undgaae at blive Gjenstand for Medlidenhed. O, der er maaskee af alle Lidelser ingen saa martrende som den at være udseet til Gjenstand for Medlidenhed, Intet der saadan frister til at oprøre sig mod Gud. Man tænker i Almdl. at en Saadan er sløv og indskrænket, ak, det var ikke vanskelig at vise, at dette just er Hemmeligheden der stikker under i flere af de eminenteste verdenshistoriske Aanders Existents. Men dette holdes skjult, og det kan lade sig gjøre, thi det er som vilde Gud sige til et saadant Msk,

naar han forøvrigt bruger hans eminente Gaver i det Godes Tjeneste: jeg vil ikke at Du skal ydmyges paa den Maade for Msk., at Du skal priisgives i denne Din uforskyldte Elendighed, men i Forhold til mig skal den hjælpe Dig til at blive Din Intethed bevidst.

#

NB2:54

#

Man taler om den Pinsel at blive stegt ved en langsom Ild: det varer dog vel ikke Aar ud og Aar ind som det at blive langsom opædt af Misundelsens Utøi. Den danske Misundelse er væmmelig, og der er snart ikke Mange tilbage uden at de ere inficerede af den og med at gnave paa En. Misundelsen i de Forskjellige ytrer sig forskjelligt Stikket og Biddet er forskjelligt ligesom der jo er Forskjel i Utøi. Det er ogsaa forskjelligt det Stykke af Ens Kjød saa at sige som den enkelte Art Utøi søger – men jeg som er og bliver dens Offer, jeg maa holde det ud. Jeg staaer ved mit Bud. Nogles Misundelse tilfredsstiller det, at forhaane mig, udgrine mig hvis det var muligt, frækt i Tillid til at de ere den offentlige Menings Redskaber, thi det er jo Pressen der har beordret det. Andre tilfredsstiller det at see paa og gotte sig ved, at jeg bliver forhaanet. Andres Misundelse tilfredsstiller det at have lidt Medlidenhed med mig, at kunde sige om mig: den Stakkel – og altsaa føle sig selv i samme Øieblik. Nogle misunde mig mine Penge – hvorfor skal han have mere end vi? – Andre mine Evner – slaae ham ihjel – dog nei mishandl ham – Andre min Flid og Arbeidsomhed, hvorfor skal han være flittigere end vi!

I 5 paa 6te Aar har jeg nu arbeidet som Forfatter. Der [er] litterairt saa godt som ikke sagt eet eneste Ord om mig. Alt tier. De der forstaae dog nogenlunde at entrere og forsaavidt at vurdere: de tie af Misundelse. Og imidlertid triumpherer Pøbelagtigheden, saa jeg neppe lever een eneste Dag, uden een af disse Frækhedens Overhalinger.

Var det litteraire Angreb, var det maaskee noget Uheldigt jeg havde præsteret, nu vel jeg kunde jo saa see at præstere noget Bedre. Ak, derom er aldeles ikke Talen. I Grunden er det skjult anerkjendt, at jeg har Fortjeneste, just derfor vedbliver Misundelsen saa lystigt at rase. Med hver ny Præstation – netop naar den duer Noget og bevarer min Distinction, gydes blot Olie i Ilden. Dersom man her hjemme var af den Mening, at jeg ikke var den Fortrinlige, saa vilde naturligviis Forhaanelsen ophøre, man blev snart kjed af at forhaane – en Ubetydelig. Men saa er det jo umuligt for mig at standse denne Misundelse.

Saaledes lever jeg i egl. Forstand berøvet almdl. Msk-

Rettigheder, som Enhver kan fordre det i en Stat. Den ringeste Skriver i et Contoir, enhver Børstebinder føler Alvoren af sin Existents, og Statens Bevidsthed sanctionerer den som Alvor. Kun min Existents er Nonsens. Om jeg spillede og horede og svirede hele Dagen igjennem, det vilde man tilgive mig – men hvilken Forbrydelse at anvende sit otium vel; hvilken Forbrydelse at vedgaae at der er noget Høiere til end et Levebrød, – thi havde jeg blot et Levebrød, saa var jeg en alvorlig Mand. At være Pøbel-literaturens Forfatter det er en alvorlig Existents – tjener ikke en saadan Usling Tusinder. At være Pøbel-literaturens Forfatter det er Alvor, hvad kan en Forfatter mere ønske end at man tager efter hvad han skriver – og det gjør Kiøbenhavn.

Kun min Existents er Nonsens – i Kjøbstaden Kiøbh.: Der er i dette Øieblik maaskee ikke Ti, som paaskjønne hvad jeg høimodigt har gjort for om muligt at gjøre en Ende paa Pøbelagtighedens Tyrannie. Man finder det forholdsviis dog ret godt, at den synes lidt svækket. Men at det er mig der har saa afgjørende bidraget dertil, det betænker man ikke, thi til Takke for min Opoffrelse har jeg vendt Misundelsen mod mig.

Men hvor underligt gaaer dog ikke min Ungdoms mørke Drøm i Opfyldelse, og derfor hvor hjemmelig føler jeg mig ikke i den! Sæt jeg havde giftet mig, sæt [det] havde kunnet lade sig gjøre! Nei om det var nu i dette Øieblik jeg skulde handle, jeg vælger igjen glad Vilkaaret, det eneste som tilfredsstiller mig. –

NB2:55

#

Som hvis man satte en Fisk i Vand, der havde en den unydelig Tilsætning, saa den ikke kunde aande deri saaledes lever jeg paa en Maade. Man har inficeret mig den atmosfæriske Luft. Det jeg i Forhold til mit Tungsind og min uhyre Arbeiden behøvede for at hvile var Eensomhedens Situation i Mængden. Saa jubler jeg. Den kan jeg ikke faae mere. Nysgjerrighed omgiver mig over Alt. Jeg reiser 5 Miil ned til min kjære Skov-Egn, for at søge den ligefremme Eensomhed: ak, overaltd Nysgjerrighed. Disse kjedsommelige Msker, som ere ligesom Fluer, der leve af Andre.

Jeg veed nok, at Heiberg og Saadanne christeligt forklare min megen Gaaen paa Gaden af Forfængelighed – at det er for at vise mig. Mon det da ogsaa er for at vise mig, at jeg gaaer om muligt endnu mere i Berlin, hvor ikke en Sjel kjender mig?

#

NB2:56

#

Ganske rigtigt. Mine *opbyggelige Taler i forskjellig Aand* synes Folk om, især de Sidste, og hvorfor? fordi de ere smaae, og fordi det Hele i Sammenligning med hvad jeg ellers har leveret, er Lidt. See derom dreier det sig. Skillings-Literatur. Den *store Bog* om Adler har jeg holdt tilbage, og Mskene blive nu dybsindige Critikere ved Hjælp af et Sandsebedrag – de see kun en lille Bog, ergo har jeg anvendt hele Tiden paa den, ergo er den overordl. udarbeidet. – Ak, jeg formelig tvinges til at skjule hvad jeg formaaer. Lader jeg mig igjen mærke med min virkelige Vingestrækning, saa begynder Sluddren igjen om at jeg jadsker. Usle Kjøbstad! Og i dette Vrøvl deeltager Heiberg og saadanne Folk – fordi han selv er Skillings-Forfatter, og derfor maa holde over, at en stor Præstation overhovedet er Jadsk, især da fuldført i saa kort Tid.

NB2:57

#

De fleste Mennesker ere subjektive mod sig selv og objektive mod alle Andre, rædsomt objektive stundom – ak Opgaven er just at være objektiv mod sig selv og subjektiv mod alle Andre.

NB2:58

#

Det er meget ypperligt hvad Campanella siger: Das Nichtseyn besteht aus den drei Principien der Onmacht, der Unwissenheit, und des Hasses.

Carriep. 567.

#

NB2:59

Einsam und nicht allein, frei und gebunden,

Ein stummer Rufer, ohne Schwert ein Held,

Ein Thor dem todten Auge niedrer Welt,

Ein Weiser bin ich vor dem Herrn erfunden.

Es heilt der Seele Lust des Leibes Wunden,

Und ob mich Erdenmacht gefesselt hält,

Ich schwinge mich empor zum Sternenzelt

Von Kerkerqual im Aether zu gesunden.

Ein schwerer Krieg ist echter Tugend Spiegel,

Kurz ist die Zeit, denkst Du der Ewigkeit,

Du bleibest gern in selbsterkornen Banden.

Ich trag' auf meiner Stirn der Liebe Siegel,

Vertrauensvoll zu landen mit der Zeit,

wo ohne Wort ich immer bin verstanden.

Campanella.

NB2:60

#

Det er dog egl. et Udtryk for den fortvivlede Energie med hvilken Napoleon levede, at han altid gik med Gift hos sig. Imidlertid er det dog Noget i Sammenligning med den dyriske Dvaskhed og Vane-Tryghed hvori de fleste Msker hendøse - indtil de døde. - Egl. er det ikke Umagen værd at bryde sig om andre Msker end saadanne der have offret deres Liv for en Sag, ell. idetmindste have haft religiøs ell. fortvivlet Energie nok til hver Dag at betænke Døden.

NB2:61

#

Vil Du være og forblive begejstret saa træk strax Skalkagtighedens (Ironiens) Silke-Gardin for, og vær saa begejstret i det Skjulte. Eller sæt Speilglas i Vinduerne, saa Din Begeistring er skjult, fordi Nysgjerrigheden og Misundelsen og Tilhænger-Deeltagelse kun seer sit eget Fjæs. Der er overhovedet intet saa sikkert Skjulested for Inderlighed som det bag Speilglas. Og dette lader sig gjøre, naar Du øver Dig i let og behændig og reflexions-correct, just som Speilet gjør, i Omgang

med ethvert Msk. at forvandle Din phænomenale Optræden i Forhold til hans, saa intet Msk. kommer til at tale med Dig, men bestandigt kun til at tale med sig selv – uagtet han troer at tale med Dig.

NB2:62

#

Det ender dog med at jeg styrter. Og naar jeg saa er styrtet, naar man saa bliver opmærksom paa, at der dog burde være gjort Noget for mig, fordi min uhyre anstrengede Existents endnu engang blev forøget ved Udsigt til Bekymring for mit Udkomme – saa vil man atter ikke forstaae mig. Man vil sige: men hvorfor talte han da ikke, han som saa let kunde have opnaaet Noget, hvorfor taug han, og lod som var Verdens Vrøvl den eneste udvortes Fare han havde med at gjøre. Ja hvad forstaaer Mskene! Nei, en Philosoph kan døe, men han kan ikke tale; en Philosoph kan døe for sin Consequents men han kan ikke være inconsequent. Just min Taushed, hvorved jeg blev i Uendeligheden, var min Styrke – blot et Ord, saa var Kraften gaaet fra mig. Er dette en Feil, saa har jeg min Storhed paa samme Punkt som min Feil. Men saaledes er jeg opdragen, og saaledes har jeg forstaaet Tilværelsen.

Just dette hørte med til min Arbeiden, at give det Udseende af som levede jeg i Overflod. Netop derfor blev jeg anseet for at mangle Alvor, – jeg havde jo heller intet Levebrød. Dette er igjen indirecte et dømmende Moment i min Existents. Men jeg har Intet sagt – jeg har blot handlet ved selv at existere uendeligt.

NB2:63

#

Det var engang mit eneste Ønske at blive Politie-Embedsmand. Det synes mig en Opgave for mit søvnløse intrigante Hoved. Jeg forestillede mig at der, blandt Forbrydere, var Folk at stride med: kløgtige, kraftige, durchdrevne Karle. Senere har jeg indseet, at det var godt, at jeg ikke blev det, thi Politiets fleste Sager er Jammer og Elendighed – ikke Forbrydelser og Skurke. Det dreier sig om 4 β og om et sølle Skrog.

Saa var det mit Ønske at blive Præst. Men gaaer det ikke her lige saa. Hvor faae ere ikke egl. de Msker, som have sand religieus Trang. De fleste Mskers Sorger og Elendigheder ere reent jordiske – men dette er for løs en Grund til derpaa at kunne anbringe det Religieuses Dunkraft. Skaf os det Nødtørftige, skaf os Penge, skaf os et Levebrød o: s: v: det er Sorgen – og det er Trøsten der søges. Ak, atter her dreier det sig vaudevilleagtigt om 4 β, og altsaa comisk om: at skulle løfte Ubetydeligheder ved Hjælp af Dunkraft.

Man har da i denne Henseende Intet at forudsætte, og maatte egl. begynde med om muligt at udvikle Trangen; men atter dette er lige saa vanskeligt, da de

Fleste hell. ikke have Trang til at faae Trangen udviklet.

NB2:64

#

Dyrtiden og Brød-Urolighederne ere i høi Grad understøttende og opvækkende i Forhold til hele min Forfatter-Existents. Ikke ti lovprisende Recensioner, ikke 100 Tilhængere kunde saaledes gavne min Sag. Nu vil det vise sig, at jeg har baaret en Fremtid ikke mig – medens alle have anseet mig for sær, forfængelig o: s: v:

NB2:65

#

Af et Forord til *Kjerlighedens Gjerninger.*

Hiin mægtige Keiser i Østen meente at skulle udføre saa mange og saa store Bedrifter, at han maatte tage mange Skrivere med sig, for at Fremstillingen kunde blive fuldstændig og nøiagtig. Saa havde det vel og ladet sig gjøre, hvis det var blevet til Noget med Keiserens mange og store Bedrifter, og hvis han ellers havde taget et tilstrækkeligt Antal Skrivere med sig. Men den christelige Kjerlighed! Den er saa ganske ulig hiin mægtige Keiser i Østen, den har mindst af Alt nogen Forestilling om sig selv som skulde den være istand til at udføre Bedrifter, og er derfor mindst af Alt betænkt paa at have Skrivere med sig. Den christelige Kjerlighed er saa ganske ulig hiin mægtige Keiser i Østen, thi den har netop Lykke og Velsignelse til at udføre Bedrifter, som ikke alle Verdens Mægtige tilsammen har udført, saa mange og saa herlige. Den christelige Kjerlighed er saa ganske ulig hiin mægtige Keiser i Østen, den forbliver selv fromt uvidende om sine Gjerninger, og kan derfor mindst af Alt i noget Øieblik føle Trang til en Skriver, der skulde optegne – hvad jo just Kjerligheden glemmer. Og dog har selv den ringeste Kjerlighedens Gjerning væsentligen den Egenskab, at den er ikke til at beskrive, ell. at den er ubeskrivelig.

NB2:66

#

Ingen By i Europa vil kunne demoralisere i den Grad som Kiøbh. Dette ligger i at Kiøbh. er uden comparativ Maalestok med andre større Byer – fordi den er den eneste i et Land, den eneste i et Sprog – og i et Land der aldeles gaaer op i Kiøbhv., fordi det ikke en Gang har Landbo-Aristokratie (som Sverrig fE). Enhver stor By, der bliver sig bevidst som en lille Deel i et stort Land maa for en Skam Skyld holde lidt paa Undseelse og Velanstændighed – thi de andre Byer faae det jo dog at vide. Men i Kiøbhv. der kan Demoralisationen sige (ligesom Daaren i Davids Psalme): Ingen seer

mig. Naar vi nemlig Alle ell. Pluraliteten i denne eneste Landets Smule Stor-By ere inficerede og vi saa blive enige om mere og mere at overgive os til alle disse væmmelige Misundelsens, Dumhedens, Kjøbstads-Aandens Lidenskaber: saa seer Ingen os.

Fremdeles dersom en Enkelt der levede i en større By i Europa blev der et Offer for Misundelsens Lumpenhed: saa vilde han, da han som Forfatter, Kunstner o: s: v: tilhørte hele Landet kunne gaae til en anden stor By i samme Land. Og hvem vilde saa lide derved? Ganske rigtigt den By, i hvilken han før havde levet. Men Kiøbhv. kan man ikke forlade uden at forlade Danmark, dansk Sprog, Nationalitet. Men dette er aldeles uproportioneret. Herved kommer igjen Kiøbhv. i Fordelen – forsaavidt der er Tale om Held og Lykke til totalt at demoralisere. Istedetfor selv at indsee og betænke, hvor lille Landet er, og hvor forsigtigt det burde være med hvad det har af Godt og Fortrinligt, saa trodser Landet derpaa, at det kan tvinge Folk til at blive her – og lade sig mishandle.

Fremdeles kun i en saadan By som Kiøbhv. er det tænkeligt, at En kan være saadan fremragende, at alle kunne enes om at misunde ham. Men dette Forhold er Misundelsens Climax.

NB2:67

#

Min Existents som Forfatter er den lumpneste og nedrigste man kan tænke sig. Det kan jeg nu i en ganske anden Forstand siges at have forskyldt – og jeg lider forsaavidt skyldig ☹: i Forstaaelsen med Gud. Mod Mskene har jeg qua Forfatter ikke blot Ret men uendeligt meget Mere.

Men tillige er min Existents den interessanteste som er ført af nogen Forfatter i Danmark. Just af den Grund vil jeg ubetinget blive læst og studeret i Fremtiden. Hele Europa arbejder paa en Demoralisation – men i Kiøbh. ere Forholdene saa smaa, at mine lagttagelser og Beregninger kan aldeles magte dem. Men dette vil blive yderst interessant. Jeg er som en Læge der har et fuldstændigt Præparat, men hell. ikke saa stort, at det ikke er til at overskue.

Hvilken snigende Usselhed her er drømmer man ikke om. At selv min Skrædder næsten var bange – naturligviis, at man skulde tage ham med, og skrive saa længe om ham, at han tabte sine Kunder. Det havde ypperligt ladet sig gjøre, thi til hvem skulde man henvende sig, for at belyse en saadan Usselhed. Der er jo snart ikke andre end Medskyldige – som altsaa vilde finde det var endnu mere Commerce.

Selv fornemme og rangerende Personer deeltage deri. Ak, thi hvor mange Msk. have Idee-Undseelse, de fleste maa tvinges ved Hensynet. Og naar dette nu aldeles er taget bort, ja naar det næsten er farligt at vise, at man har Anstændigheds-Følelse: ja saa stikker

Raaheden frem lige saa godt i Rangspersoner som i den simpleste Mand.

Det Hele er en Conspiration, og derfor har man tilsidst Ingen at tale til – om hvor lumpent det Hele er. Og det danske Sprog strækker ikke stort længer end til Kiøbhv: altsaa er Enhver, som er udseet til Misundelsens Offer, eo ipso fangen.

Man gjøre blot det Forsøg: i et andet Sprog at fortælle den kiøbhavnske Smaalighed – og man vilde væmmes derved. Men nu er dette gjort umuligt. Thi at skrive paa dansk derom er unyttigt, da man Ingen har at skrive for uden dem, som i Egenskab af Sammensvorne, igjen ville forlyste sig ved dette ny Commerce.

NB2:68

#

Under denne Tidens Piinagtighed have nu de Andre valgt at sidde og surmule – jeg har heldigt fra Begyndelsen af været i Rapport netop til en saadan Tid, og jeg gaaer derfor bestandigt med. Danmark er bestandigt kun beregnet paa een Person. Saaledes ogsaa i dens Opløsning. Denne ene Person bliver jeg. Thi et Offer maa der til, da vi ikke kan faae Luft ud efter, maa vi have det indefter. Og vel er denne Tid ussel og misundelig og demoraliseret – men Dramaet er sandeligen ikke uinteressant. See det kan Heiberg naturligviis ikke begribe. Han er bleven en kiælen Stads-Digter, som ikke duer til at træde med i en saadan Dands. Men Den, der har det rigtige Blik, han bringer netop ud af saadanne Forhold den interessanteste Existents. Medens Samtiden ved at forhaane En troe at de ere de Herskende, mærke de ikke, at dette i Længde-Perspektivet vil betyde, at de engang kommer til at blive Staffage for at den Forfulgte kan tage sig bedre ud. En Forfatter, der har levet beundret, kan ikke siges at tage sin Samtid med sig; men den forfulgte, han tager dem med sig, og nu maae de tjene ham.

NB2:69

#

d. 9 Juni.

Her stikker dog i en vis Forstand hele min Ulykke: havde jeg ikke haft Formue havde det aldrig været mig mulig at frelse mit Tungsinds rædsomme Hemmelighed. (Forbarmende Gud, hvor dog ogsaa min Fader i sit Tungsind har gjort rædsomt Uret mod mig – en Olding der læsser hele sit Tungsind af paa et Stakkels Barn, for ikke at tale om det end Forfærdeligere og dog med alt dette den bedste Fader). Men saa var jeg heller ikke bleven den jeg er bleven. Jeg havde været nødsaget til enten at blive

afsindig ell. trænge igjennem. Nu lykkedes det mig at
gjøre salto mortale op i den rene Aands-Existent. Men
saadan bliver jeg igjen aldeles heterogen med Msker i
Almdl. Det jeg egl. mangler er Legeme og legemlige
Forudsætninger.

#

NB2:70

#

Det der har gjort mit Liv saa uhyre anstrenget men
ogsaa opdagende er at jeg aldrig har været endeligt
nødsaget til Noget, men uendeligt har maatte vælge
Afgjørelse. Men deraf er ogsaa en Vanskelighed
kommen. Thi i Aandens Afgjørelser der kan man frit
beslutte sig ud, men i Forhold til Endelighed (som fE
legemligt Befindende) skal man egl. nødsages. De
endelige Afgjørelser er i en vis Forstand for Lidt til at
man fra Uendeligheden kan komme til dem – derfor
maa man nødsages. At »Nødsages« er den eneste
Hjælp i Endeligheden – Frihedens Valg det ene
Frelsende i Uendeligheden.

NB2:71

#

Ubeskrivelig Uret har man bestandigt gjort mig ved
bestandigt at troe at det var Stolthed det som kun er
beregnet paa at frelse mit Tungsinds Hemmelighed.
Men det forstaaer sig, jeg har rigtignok naaet hvad jeg
vilde; thi Medlidenhed har neppe Nogen nogensinde
følt med mig.

NB2:72

#

Lidelseernes Evangelium

N° 2. ^a

a Hellere: »Beroligende og glade Tanker,
christelige Taler af S.K.

1. Det Glædelige i at man lider kun een Gang men
seirer evigt.

[b] 4. Det Glædelige i: at jo svagere jeg bliver
desto stærkere bliver Gud i mig.

5. Det Glædelige i: at hvad jeg taber timeligt
det vinder jeg evigt.

6. Det Glædelige i: at formaaer i Anfægtelsen den
Troende ikke at holde Ankeret, saa formaaer
Troens Anker at holde den Troende.

cfr Journalen NB. p. 206.

2. Det Glædelige i at Trængselen ikke berøver men forhverver Haab.

cfr denne Bog p. 238.

3. Det Glædelige i at jo fattigere man selv bliver desto rigere kan man gjøre Andre.

thi al verdslig Besiddelse (Riigdom, Ære, Magt o: s: v:) formindsker Andres Besiddelse i samme Grad som min voxer.

Aandens Fattigdom. jo lærdere jeg bliver, jo Færre kan jeg gjøre mig forstaaelig for.

[c] cfrp.190og 191 p. 210 i denne Bog.

NB2:73

#

Som sagt, Endelighedens Afgjørelser maa man nødsages til – Uendelighedens er det netop Frihedens Lyst at vove sig ud i, og kun ved Friheden kan man komme i Uendelighedens Afgjørelse. Dette forstaae de fleste Msk. slet ikke, thi de ere nødsagede til at vove sig i Endelighedens Afgjørelser – og Uendeligheden kjende de slet ikke. Omvendt med mig. Jeg har vovet mig ud i Livet med et Grundlæk fra tidligste Tid – just ved den uhyre Anstrengelse med saaledes at holde min Existents paa Pompen har jeg udviklet en eminent Aands-Existents. Det er lykkedes. Jeg har forstaaet denne min Qval som min Pæl i Kjødet, og kjendt det Eminente paa Pælens Nagen, og Pælens Nagen paa det Eminente. Saaledes har jeg forstaaet mig selv. I andet Fald skulde jeg have seet at faaet repareret lidt ved Skaden.

See derfor væmmer i en vis Forstand Mskene mig, fordi deres Lidelser ere saa nichtige. De have end ikke Anelse om den sande Qval, ell. om hvorledes den just voxer i Forhold til Begavethed.

Men havde jeg ikke været udvortes begunstiget, saa havde jeg været nødsaget til at see om det vilde lykkes med Reparationen. Maaskee var det ogsaa lykkedes, just fordi jeg var nødsaget. Men netop naar jeg er fri som jeg var, naar jeg, som ogsaa min Læge, maa sige det er meget tvivlsomt hvad det skal blive til med Reparationen (og det er just tvivlsomt fordi jeg

ikke var nødsaget) saa har jeg valgt rigtigt. Nødsagelsen er i saadanne Forhold det Eneste, som hjælper, thi Uendelighed er for stor en Magt til at kunne ene ved sig selv anbringes paa Sligt.

Paulus taler om at være en ἀφορισμενος, see det har jeg været fra min tidligste Barndom. Min Qval var først selve Lidelsen i mig, da igjen at man bestandigt maatte ansee det for Stolthed som var Lidelse og Elendighed. Det er som med hiin Lord hvem den fattige Dagleier misundte – indtil han saae han ingen Been havde.

Man har beundret mine Evner, og just derfor har man villet at jeg skulde deeltage med Andre, komme til o: s: v:.. Og da jeg ikke vilde det, saa troede man det var Stolthed, og derfor under man mig Alt. Ak, og Grunden er at det var Lidelse og Qval, som i Gjennemsnit Enhver vilde have tabt Forstanden over i Løbet af [et] halvt Aar. Man troer det er Stolthed, og derfor, havde jeg nær sagt, haaber og venter man, at jeg skal blive gal. Ak, just det der frelser mig er igjen at det ikke er Stolthed men Lidelse.

NB2:74

#

Viden er det uendeligt (i Ophøiethedens Forstand) Ligegyldige. Viden er som en Auctionarius der sætter Tilværelsen til Auction. Auctionarius siger ogsaa 10rd (Eiendommens Værd), men det betyder Intet, først naar Een siger buden: saa er der buden 10 Rbd.

NB2:75

#

Evangeliet 2^d Søndag i Trinitatis.

Thema: hvorledes ere vi da her blevne forsamlede – de budne udebleve jo – og dog udgik der et Kald – ere vi da blandt de Fattige, og Krøblinger, og Halte og Blinde.

NB2:76

#

I fordums Tid, da Mskene ikke vare saa kloge, saae man dog stundom en ædel, en høimodig begeistret Handling, et sandt Heltemod. Nu qvæler Klogskab Alt. Dersom det ikke lykkes at trænge igjennem, at Msk. lære ret dybt at foragte Klogskaben (den ussle Skakkerjøde som skaffer Een jordisk Fordeel) at indsee at Klogskaben ∴ at handle klogt er at besmitte sig selv meget værre end at stjæle og slaae ihjel, netop fordi Alt her er beregnet paa at dysse Samvittigheden – lykkes dette ikke, saa er Alt tabt.

#

NB2:77

Det Socrates taler om at elske den Stygge er egl. den christelige Lære om at elske Næsten. Den »Stygge« er nemlig den reflecterede, altsaa den ethiske Gjenstand medens den Skjønne er den umidd., som vi derfor Alle hellere end gjerne, ville elske. – I denne Forstand er »Næsten« den »Stygge.«

NB2:78

#

Elskov og Ægteskab er egl. blot en dybere Coroboration af Selvkjerlighed, ved at blive To om at være selvkjerlige. Just derfor blive Ægtefolkene saa tilfredse, saa vegetativt-trivelige – thi den rene Kjerlighed passer ikke saaledes ind i den jordiske Tilvær som Selvkjerlighed gjør det. Den Eensomme mangler derfor Selvkjerlighed, hvilket Ægtefolkene udtrykke saaledes: han er selvkjerlig – da Ægtefolkene gaae ud fra at Ægteskabet er Kjerlighed.

NB2:79

Trængselens Vei bliver lige lang og lige mørk indtil det Sidste – det maa være en anden Vei, den, hvor det lidt efter lidt bliver lysere. Man veed heller ikke naar Forandringen vil komme, ell. nøiagtigt om man er kommen den og hvor langt nærmere (thi Sligt kan ikke bestemmes i Mørke.). Men man troer, at Forandringen vil komme, og da med Evighedens Salighed. Naar Barnet i det mørke Værelse bier paa at Døren skal oplukkes og den hele forventede Herlighed vise sig: da er det, endnu i det sidste Secund førend Døren oplukkes, lige saa mørkt som i det første. Forsaavidt der ingen Aftale er mell. Forældrene og Barnet om, hvor længe det har at vente, veed det hell. ikke, om det endnu ikke har et langt Stykke Tid tilbage. Men vist er det, at i det Secund Døren lukkes op, saa vil Herligheden vise sig. Saa falder det maaskee Barnet tungsindigt ind, om man dog ikke skulde have glemt, at det stod der og ventede. Men saa siger Barnet til sig selv: hvor skulde jeg troe, at mine Forældre kunne bære sig saaledes ad. Saa holder Barnet ud; thi det at gjøre Anskrig af Frygt for at være glemt, veed Barnet nok, er at forstyrre sig selv Alt. O, men det er et Msk. saa tungt saaledes at skulle holde ud at sætte Alt paa dette sidste Øieblik, vi ville saa gjerne at det lidt efter lidt skulle vise sig, ∴: vi ville saa gjerne fordærve os det selv ved at optage lidt forud.

NB2:80

#

Længden ell. at Lidelsen trækker sig i Længden er altid den tungeste Lidelse. Daglige Bekymringer, daglige Forhaanelser Aar ud og Aar ind er langt værre end hvilken som helst Katastrophe, ogsaa af den Grund, at det for Trediemand bestandigt seer ud som Ingenting. Trediemand troer bestandigt, at det er dette Enkelte idag ell. igaar, hvilket naturligviis som Saadant er Ingenting – men Længden; thi det er dog vel en Umulighed hver Dag at møde med ubetinget friske Kræfter som den første Dag.

NB2:81

#

Mag. Ussing kalder etsteds i 2^{det} Hefte af *Minder fra Syden Tiden* »det løbende Spøgelse«. Gud veed om det er af ham selv. Imidlertid er det ret betegnende. Dog er det Dialektiske her just at faae Spøgelset at see, og forsaavidt kan man ikke kalde Tiden selv et Spøgelse, thi det Sophistiske ved Tiden er netop at man ikke seer den.

#

NB2:82

#

Det er dog aldeles meningsløst, og et Exempel paa den rethoriske Forvirring, naar Mynster (i den ell. saa deilige og fortræffelige Langfredags Prædiken i Spiellerups Prædikenerne) siger, for at gjøre En lidt bange for Livet: naar det gik saaledes med det grønne Træ, Christus (at han blev forfulgt o: s: v:) hvorledes skal det da gaae med det visne! Hvilken Forvirring. Til Grund for Syllogismen ligger aabenbart, at Verden er den fuldkomne, og antages dette saa bliver det dog Nonsens; thi fuldkomnere end Xstus bliver man dog neppe, saa skulde man fortrøste sig til gode Dage paa Grund af Retskaffenhed saa er Xsti Liv nok til at narre En for evigt. See nu staaer Tanken stille, Gud veed, hvor man skulde handle i Kraft af denne Tale. Man maa lige omvendt sige: vogt Dig for at ligne Xstus, thi ham gik det galt – netop fordi han var den Fuldkomne; see blot at blive en middelmaadig Person, saa gaaer det Dig nok godt i Verden. Her stikker Vanskeligheden, men Præsterne vil (af Hensyn til Levebrødet og Kone og Børn o: s: v) ikke ud med Sproget. Xstd^s Lære er, at Verden væsentligen er ond, og selv om man ikke vil antage det, maa man dog sige at den er middelmaadig: ergo er det netop det Gode, der vil blive forfulgt, ergo skal man slet ikke være bange for at være en visnen Green, thi den kommer just godt an her i Verden. Nu er det rigtigt. Xstd^s Opfordring er: stræb efter Fuldkommenhed, saa følger det naturligviis af sig selv, at Du bliver forfulgt.

[a] NB. Herved maa da rigtignok bemærkes, at det er Christi egne Ord; men Christus taler formodl. ogsaa om hvorledes det i Evigheden vil gaae det tørre ell. visne Træ. Thi her i Verden er det netop det Grønne som forfølges, hvad jo Christi Liv netop viser.

Men Sagen er den, man vil saa gjerne, naar man dog vil det Gode, synes god, æres derfor, have Lov til at beraabe sig paa, at man bliver æret og anseet. Man har hverken Reenhed i Villien ell. Energie ell. Begeistring ell. Dialektik til at holde den Syllogisme ud: Beviset for at der dog er noget Godt i mig er netop at jeg bliver forfulgt. Det er jo rigtignok et tvetydigt Beviis, er ofte misbrugt især i tidligere Tider, og dog er Syllogismen den eneste forsvarlige.

Saa har man igjen villet hjælpe sig med at Verden den er ond, men Christenheden den er god. Naar saa er er Xstd. afskaffet, som jeg har viist i en af de »christelige Overveielser.« –

NB2:83

#

Elskov og Venskab maa jeg dog endnu engang have fat paa. Det er aabenbart at man i Xstenheden aldeles har glemt hvad Kjerlighed er. Man lefler for Elskov og Venskab ærer og roser det som Kjerlighed, altsaa som en Dyd. Nonsens. Elskov og Venskab er jordisk Lykke, er Timelighedens Gode aldeles som Penge, Gaver, Talenter o: s: v.:, kun endnu bedre. Man skal derfor ønske dem til Lykke, men sandeligen ikke gjøre dem indbildt vigtige. Kjerlighed er Selvfornegtelse, grundet i Forholdet til Gud. Tilsidst afskaffer man dette. Scribe har nu afskaffet Elskov, nu vover man endog frækt (som denne Emilie Carlèn) at ville forklare Guds-Kjerlighed som Phantasterie. Naa, det maa man nu holde et Fruentimmer til Gode, at hun godhedsfuldt vil afskaffe Gud, og lyksaliggjøre os ved at faae en lille Jomfrue til Ægte.

Man tænke sig følgende Novelle. Apostelen Paulus var egl. forelsket i en Captains Kone. Men Paulus var en Phantast, han vilde ikke gifte hende, uagtet hun var Enke. Nu kommer Nemesis over Paulus, thi Paulus var en Phantast. En Dag saae han hende skjenke Thee, og see hun var frugtsommelig – da vaagnede Smerten i Paulus (at det ikke var ved ham, at Enken var bleven frugtsommelig) og han fortvivlede.

Der er ikke let noget latterligere end naar en Forfatter vilkaarligt bruger Nemesis, fremstiller et Individ handlende rigtigt og saa bringer Nemesis over ham – fordi Forfatteren uheldigviis ikke har forstaaet, at han handlede rigtigt; fordi Forfatteren hverken veed ud ell. ind.

NB2:84

Diogenes skal have sagt, at det var et daarligt Msk, der aldrig havde gjort et andet Msk. vred.

NB2:85

#

Dersom jeg til Grund for en Brudevielse vilde lægge eet ell. andet Sted fE af Oldtidens Pastoralia, dog vel at mærke man tillade mig en 5 a 6 Gange at komme Guds og Christi Navn med i Kagen: saa skal Vielsen blive saaledes, at saavel Brud og Brudgom som de Samtlige vil føle sig dybt grebne af den sjeldne Tale. – Og dersom jeg vilde tage nøiagtigt Skriftens Lære om Ægteskabet og lægge til Grund for en Vielse: saa vil Brud og Brudgom o: s: v: blive saa flauue og saa forbittrede, at de gjerne sloge mig ihjel. – See, man stikker jo Fingeren i Jorden for at lugte i hvad Land man er: naar man nu opdager dette, lugter man saa at det er Christenhed.

#

NB2:86

Mon dog virkeligen ogsaa Folkets Røst dengang var Guds Røst, da Jøderne raabte korsfæst!

NB2:87

†

Det jeg mangler er legemlige Kræfter – til at dovne; det jeg har er aandelige Kræfter, som man kun kan arbeide med

NB2:88

#

Deri kan man egl. ikke fortænke en Tænkende, at han ønsker sig bort fra en Verden, hvor der bogstaveligt blandt 100,000 ikke er 10 som i dybere Forstand have tænkt over Tilværelsen, saaledes, at de i ethvert Øieblik have været villige til i deres Existents at udtrykke hvad de hidtil have tænkt – og hvor der derimod ganske rigtigt er 99,995 som dømme med og bedømme.

#

NB2:89

#

»Den, som for min Skyld ikke hader Fader og Moder .. offerer Alt han er mig ikke værd.« Ja, siger Præsten, men disse Ord ere ikke sagte til, angaae ikke alle.« Hvorfor siges de saa til Alle? Hvorfor bemærkes det ikke udtrykkeligt; hvilken Uforsvarlighed af Xstus saaledes løst at henkaste disse Ord som ikke ere sagte til Alle. Og til hvem ere de da sagde? Præsten

mener til den enkelte Overordentlige. Godt. Men hvorledes bliver da En den Overordentlige? Er han den i Kraft af en Naturbestemmelse, altsaa som Genie: saa gjør han det jo af sig selv, saa behøves der altsaa ikke prædiket for ham derom. Til hvem skal der da overhovedet prædiket? Til Alle. Og det skal siges til Alle, for saa at overlade til Hver især, om han vil ell. ikke. Men Præsternes Præk er utroligt Galimathias. Man opstaber nogle enkelte Overordl., altid afdøde naturligviis for en Sikkerheds Skyld, dem gjør man ovenikjøbet til Genier (forfeilende aldeles Sphæren) – vi Andre skal ikke tage os af saadanne Ord, vi skal gjøre lige stik imod: Amen! –

Mon det at være den Overordl. er at være Genie? Ingenlunde. Gud siges derfor ogsaa at opdrage sine Udvalgte. Det gaaer da ganske simpelt saaledes til. En Saadan forstaaer først at tvinge sig selv lidt, men efterhaanden hjælper Gud ham, som han da selv hjælper til, til at forsage Alt for Guds Skyld. Det er en ganske simpel Historie. Og man skal netop sige, at det er ethvert Mskes egen Skyld om han i denne Henseende ikke har villet lade Gud hjælpe ham, thi Gud er villig at hjælpe Enhver saaledes.

#

NB2:90

Gregor VIII siger: Bod er at begræde de begangne Synder, og ikke mere at begaae de begrædte.

NB2:91

#

Denne Fortælling er ypperlig, med lidt Snit vilde den blive god.

En Geistlig udgiver sig for en Verdslig, og besøger et letfærdigt Fruentimmer, saa vilde hun indlade sig med ham. Men Eet betinger han sig, at hun maa indestaae for, at Ingen faaer det at vide, thi tænk hvad det vil sige, jeg som er en Geistlig. Saa fører hun ham flere Steder omkring, men intet Sted synes Præsten sikker nok. Endeligen fører hun ham til et ganske eensomt Sted og siger her kan Ingen see os – uden Gud. Den Geistlige siger »hvorledes kan Gud see os her – og han var just Den, som jeg sidst vilde have skulde see mig.«

Abraham af S. Clara. Samtl. W. Lindau 1845.

NB2:92

#

Der har fra min tidligste Barndom siddet en Sorgens
Piil i mit Hjerte. Saa længe den sidder der er jeg
ironisk – trækkes den ud, saa dør jeg.

NB2:93

#

Var Paulus Embedsmand? Nei. Havde han et
Levebrød? Nei. Tjente han mange Penge? Nei. Var han
gift og avlede Børn? Nei. Men saa var jo Paulus ingen
alvorlig Mand!

#

NB2:94

#

Paa det Stykke som forestiller Coñmandeur Sølling – og
en Lodsbaad,^a staaer underneden paa den ene Side:
Armod og voldsom Død, paa den anden Side: Velstand
og naturlig Død – ak altsaa dog »Død« paa begge
Sider.

a paa den ene Side, et Vrag paa den anden Side

NB2:95

#

Barnet leger med Dukken, men saa bliver igjen et
Barn Dukken, naar Barnet er blevet Moderen.

NB2:96

#

Pengene er Tælleren, Barmhjertigheden er Nævneren.
Men Nævneren er dog nok det Vigtigste.

#

NB2:97

=

Det er en meget skarpsindig Distinktion, som jeg har
læst etsteds hos Abraham a St Clara, at naar En vel
har trukket sig tilbage fra Verden (i udvortes
Forstand), men ikke er i Selskab med Gud, altsaa i

sine Tanker har Verden hos sig: saa er han ikke eensom; han er en Eneboer men ikke eensom.

NB2:98

#

Abraham af S. Clara fortæller om en gammel Eneboer, at da en riig Mand ved sin Død indsatte ham til Arving af hele hans Formue og man kom og forkyndte Eneboeren det, skal han have svaret: det maa være en Misforstaaelse, hvor kan han indsætte mig til sin Arving, da jeg er død længe før han.

[a] cfrS.W. 15^d og 16^d B. p. 276. m:

#

NB2:99

†

Abraham af S. C. (S.W. 15 og 16 B. p. 200) fortæller, at da Dominicus var blevet meget afholdt i Tolosa for sin Prædiken, drog han derfra til Carcasson. Og da man spurgte ham om Aarsagen, svarede han: i Tolosa ere Mange, som ære mig, i Carcasson Mange, som spotte mig og tale imod mig.

NB2:100

#

Aug: 47.

Abraham a. St. Clara. S.W. 15 og 16 Bind (*Grammatica Religiosa*)

p. 22. Augustinus siger om Haabet: elsker dette, holder fast ved det, men ikke uden Frygt. Thi Den, som haaber, og ikke frygter, han er efterladende; men Den, som frygter og ikke haaber han vil synke, som en Steen synker. Serm: 15.

p. 134. er ypperlig.

p. 175. Der hl. BernardusLib II de consd. sagt: Was unter diesen beiden das ärgste sey, das Ehrabschneiden, oder den Ehrnabschneider anhören darüber stehe ich in Zweifel.

p. 188. Das beste Mittel darzu (wie man die wahre Demuth erwerben kann) sey dieses, wann nämlich der Mensch nur allein seine eigne, und nicht anderer Verbrechen betrachtete.

p. 215. Derhalben merkt wohl zu diesem unserm Vorhaben, der Fulgentius Epist. ad Probam c. 15, daß der Urheber der Laster, denjenigen, so er mit dessen eignen Sünden nicht übermeistern kann, mit fremden Tugenden überwinde; dann er lobt die Tugend, kraft deren er sich überwunden siehet, damit er also überwunden den Unschuldigen fangen möge. Und diese ist eine spitzfindige Arglist des bösen Feindes, daß er den Soldaten Christi mit dessen eigenen Pfeilen tödte, den er mit seinen feindlichen Waffen nicht hat überwinden können.

NB2:101

#

Evangeliet om den utro Husfoged.

Lad Husfogeden selv eie det Hele: ja saa er det at anprise, det at sætte sig ned og skrive Beviser, som eftergive det Halve. Men det er Galskab vil Verden sige. Rigtigt. Men det er dog det Xstus mener man skal lære af Husfogeden – at spøge med sine Midler og med Regningerne lige saa let som Husfogeden med Herrens Eiendom. Eierne er gjerne nøieregnende med ikke at give Noget efter; men Husfogeden han skaffede sig Venner ved at give efter – gjør Du ligesaa, men af Din egen Formue

[a] »Det uretfærdige Mammon« maa ingenlunde forstaaes om det uretfærdigt erhvervede Mammon. Nei »Penge« er uretfærdig, fordi Penge er ligegyldig mod enten Eierne er en Tyv ell. en Redelig. –

#

NB2:102

Apostlene sige: »vi som have opgivet alle Ting for at følge Dig – hvilken Løn skulle vi have.« Over disse Ord lod der sig ypperligt prædike til Opvækkelse – thi hvor mange Msker leve der vel i disse Tider, om hvem det gjelder, at de have opgivet Alt.

NB2:103

#

Som Motto til et »Selvforsvar« kunde bruges disse Ord:

Giver os Indgang; vi have Ingen gjort Uret, Ingen forført, Ingen forfordolet.

2 Cor. VII, 2.

NB2:104

#

En Form, som jeg oftere har seet Exempler paa, under hvilken Misundelsen i den Enkelte vil tiltrodse sig Noget. Naar jeg fE træder ind paa et Sted, hvor der er Flere samlede, saa er det ofte, at een og anden af dem strax væbner sig mod mig ved at lee, han føler sig formodl. som den offentlige Menings Redskab. Men see, naar jeg saa henkaster et Ord til ham, saa bliver det samme Msk. saa uendeligt smidigt og forbindtligt. Det er, i Grunden anseer han mig for noget Stort, maaskee endog meget større end jeg er: men, kan han ikke faae Lov til ligesom at blive Participant i min Storhed, saa vil han lee af mig. Og saasnart han ligesom bliver Participant, saa brouter han af min Storhed.

See, det kommer der af smaae Forhold. Men det er saa yderst interessant at iagttage.

En Dag mødte jeg uden for Porten 3 unge Herrer, der strax saasnart de fik Øie paa mig begyndte at grine og overhovedet begyndte paa den hele Frækhed som er bon ton i Kjøbstaden her. Hvad skeer? Da jeg kom dem saa nær, at jeg med mit Øie kunde faae Ram paa dem, og jeg opdagede, at de alle røg Cigar, henvendte jeg mig til den Ene med Anmodning om at maatte tænde min Cigar. Saa fløi Hattene af dem alle tre, og det var som havde jeg viist dem en Tjeneste ved at tænde min Cigar hos dem. Ergo: de Samme ville med Fornøielse raabe bravo for mig, naar jeg blot gav et venligt end sige et smigrende Ord, nu raabe de pæreat og trodse.

Hvad Goldschmidt og P.L. Møller practiserer i det Større, det gjør her en hver Enkelt i det Mindre. Vil man ikke hilse Golds., vilde man ikke besøge ham: saa kom man i Bladet. Han vilde tiltrodse sig det lige Forhold. Saadan ogsaa med Læserne af hans Blad. Vil man ikke smigre dem, saa bruge de hans Blad for at forhaane En, vil man smigre dem, saa kommer den virkelige Dom frem.

Og jeg, som altid har været Høfligheden selv, især mod den ringere Classe! Nu det er en Comedie det Hele. Men det er ubetaleligt interessant, at faae sin Mskkundskab saaledes beriget.

#

NB2:105

d. 2^d August 47.

Jeg er færdig med » *Kjerlighedens-Gjerninger*« reent skrevet og Alt. Jeg havde da jeg arbejdede paa N° VIII paa Grund af lidt Anstrengelse tænkt et Øieblik paa at reise til Berlin. Jeg turde ikke indrømme mig selv det, af Frygt for at komme for langt fra den bestemte Stemning. Jeg holdt ud. Gud skee Lov det gik. Gud skee Lov. O, medens man forhaaner og udleer min megen Arbeiden: saa sidder jeg og takker Gud som forunder mig at det lykkes. Ja, tag Alt, hvad jeg ellers har haft, det bedste er dog en oprindelig og Gud være lovet uopslidelig salig Forestilling om: at Gud er Kjerlighed. Hvor trøstesløst det mangen Gang end har seet ud for mig: saa slæber jeg sammen al hvad jeg kan opdrive af de livsaligste Tanker om hvorledes en Kjerlig er, og siger jeg til mig selv: saaledes er Gud i ethvert Øieblik.

Det maa dog vel ogsaa tilsidst lykkes mig at vække i Mskene lignende Tanker, at raabe dem op ell. pirre dem op, saa de dog lade være at spille deres Liv uden nogensinde ret at betænke, hvor kjerlig Gud er.

NB2:106

#

Jeg har et Par Dage lidt meget af nogen Anstrengelse. Nu er jeg atter beroliget, ubeskrivelig salig – Gud være lovet! Det gaaer mig, som der er sagt etsteds om Jøderne: et mærkeligt Folk, thi naar de ere i god Forstaaelse med deres Gud, saa kan Ingen beseire dem; men naar de ere ueens med ham: saa kan Enhver overvinde dem.

NB2:107

#

En ældre Lap.

Hvor abstrakt det Evige er, kan ogsaa sees deraf, at man i den pathetiske Tale om det Evige og det evige Liv, om Hisset, undgaaer at nævne den Tiltalte ell. Omtalte med Navn, fordi denne Concretion vilde forstyrre. (Det gaaer an med saadanne Navne som Socrates fE, men fE Øltapper Jeppe Johansen!) I en Liigtale siger man: den Afddøe, ikke hans Navn. I et Gravvers kan det frembringe en comisk Virkning at Mandens Navn anbringes i Verset selv. Thi et Navn er i en vis Forstand det ubetydeligste af Alt; Enhver har jo et Navn ogsaa Jeppe Johansen. Skal et Navn bruges pathetisk fordrer det uhyre meget. – Man søger i Liigtaler, og i Talen om det Evige at føre den Enkelte ind under almdl. Bestemmelser, under den universelle: at være Msk., at lide noget Mskligt o: s: v.; og derfor undgaaer man Navnet. En Præst kan

begynde saaledes »Vi ere her forsamlede for at give Graven hvad Gravens er.« Vilde han begynde saaledes: vi ere her forsamlede for at begrave Jeppe Johansen: saa blev det comisk. En Taler kan sige: at leve saaledes betænkte den Afdøde – ikke: at leve saaledes betænkte Jeppe Johansen.

NB2:108

#

Historisk betragtet maa man sige, at det er Ligtalens Skjebne at finde den uheldige Leilighed. En Øltapper begravnes, og der holdes Tale, item en General-Major. Men de sande Store, Mskslægtens Ædle de faae sjelden en Gravtale: de blive gjerne henrettede – og ingen Ligtale bestilt. Man begraver Øltappere som Helte – Heltene korsfæster man og begraver i al Stilhed.

NB2:109

#

I Livsfaren kan man fatte saadanne hellige Beslutninger. Men naar saa Livsfaren er forbi: saa synes man, man kunde nok faae det Samme for lidt billigere Priis – uden at indsee, at saa faaer man nok heller ikke det Samme. Hvoraf kommer det altsaa med denne Forandring, uden deraf, at man nu ikke længere har den Forestilling om den hellige Beslutnings evige og absolute Gyldighed som før. Men vil man sige: Ingen kan dog holde ud i eet væk at være i Livsfare. Hvorfor ikke, dersom det dog er Betingelsen for at fastholde den hellige Beslutning.

NB2:110

#

Jeg troede engang, at Kiøbenhavn var en stor By – nu veed jeg, at den er en lille Kjøbstad. Men i en Kjøbstad kan man ikke leve som i en stor By.

NB2:111

#

Netop ligesom Apostlene vare ganske simple Msker af den ringeste Classe (thi just derfor bliver deres Myndighed desto stærkere accentueret, de vare slet ikke Noget ved dem selv, ikke Genier, ikke Geheimeraadere ell. Landshøvdinge, men Fiskere – derfor Alt ved deres Myndighed fra Gud) saaledes forholder det sig ogsaa med det N. T^s slette Græsk. Fandt allerede Socrates det upassende at benytte den pyntelige Tale af en ung Mand, der var udarbejdet til hans Forsvar, fordi han, som han siger, er bleven for gl. til Barnagtigheder: hvor meget mere upassende for Gud at bruge ziirligt Græsk!

NB2:112

#

Det er besynderligt nok, naar man er sjunken hen i sine egne Tanker, og forsaavidt ifærd med at glemme Virkeligheden: at man da, som det hændte mig idag, kaldes tilbage ved Hjælp af en Sælgekones Raaben: her Kirsebær 6 ß, her er Kirsebær 6 ß. Det der nemlig kaldte mig tilbage, var ikke just dette Raab – men denne bekjendte Stemme! Det er en Erindring fra min tidligste Barndom; kun har hun i de senere Aar forandret sig lidt, har faaet en skjæv Mund, som influerer Noget paa hendes Udtale af det Ord »Skilling«.

NB2:113

#

d. 3 Aug 47.

Jeg havde igjen et Øieblik tænkt paa at reise til Stettin blot for Reisens Skyld. Men Det var vist neppe faldet mig selv ind, hvis ikke et flygtigt Ord af Nutzhorn havde henledt Tanken derpaa. Men deels er det mit Befindende, min hele Bygning, alle mine legemlige Vaner lige stik imod og som en Afsindighed at reise i Hundedagene i 23° Varme – en Tid hvor jeg neppe drister mig til at kjøre en Tour i Middagsstunden – men hvor jeg befinder mig saa ypperligt ved at forholde mig ganske stille. Hvad ligner det, paa den Aarstiid at komme til en Sandørk, hvor Solens Brand er utaalelig; hvad ligner det at spørge med sin Søvn, thi jeg sover aldrig ombord og er altsaa meget anstrenget den næste Dag, og saa paa et fremmed Sted, hvad altid gjør Varmen 10° større.

Dertil kommer, at d. 9^d August nærmer sig (saa jeg end ikke uden at være i Stetin blot een Dag og saa lige hjem igjen, kunde naae det) og jeg ønsker dog iaar efter Sædvane at være i Kiøbh. d. 9 Aug.

Fremdeles har jeg Forretninger. Jeg staaer i Handel med Reitzel; og jeg veed, hvor skjødsløs han er; foregaaer jeg med et slet Exempel, saa god Nat. Fremdeles venter jeg en Mand hver Dag, der har sagt han vil komme igjen for at handle med mig om Stedet.

Endeligen er der endnu en Grund. Et Flyve-Indfald engang imellem kan være godt, men man maa ogsaa kunde gjøre det paa en anden Maade. Jeg har derfor betænkt istedenfor denne forcerede Reisen, som dog er en Overanstrengelse, at holde en lille Ferie herhjemme. Jeg vil læse lidt i denne Tid, indrømme større spatium, til at lade Hovedet hvile. Ogsaa det kan være mig af Vigtighed for Fremtiden. Det er som bekjendt det vanskeligste af Alt, at standse et Skib i Farten. Saaledes har jeg altid haft et vanskeligt Øieblik naar jeg er færdig med en større Produktivitet. Saa pleier jeg, at variere og glemme Alt, at skylde ud ligesom ved Hjælp af en saadan Reise. Det lader sig

nu ikke gjøre iaar. Saa lærer jeg paa en anden Maade. Jeg har iaar hell. ingen ret Lyst dertil, og Lyst, impetus i høieste Grad maa dertil for at Sligt skal gavne. Netop i disse Dage har det behaget mig saa meget, at forholde mig ganske stille. Der er aabenbart en Forandring i mit Væsen i Giære, og den bør man ogsaa respektere. Jeg bliver mere beroliget, trænger ikke mere til saa voldsomme Bevægelser. Den sande Fornyse er dog hell. ikke en voldsom Adspredelse, men netop en Opvælden inden fra.

Jeg har, hvad der ogsaa er en Forandring, i den senere Tid oftere tænkt paa, og følt mig tiltalt ved den Tanke: engang til Efteraaret at begynde en ordl. Udenlandsreise i længere Tid. Dette er just et Tegn paa en større Ligelighed i min Sjæl. Min første Udenlandsreise var dog ogsaa saa uheldig paa Grund af det ulykkelige Forhold med min Forlovelse. Vel er denne Sag i en vis Forstand ikke forandret, men den er dog formildet.

NB2:114

#

Jeg skulde dog engang læse en Bog af Wieland: *Aristipp und seine Zeit*; item en af hans sidste Afhandlinger: *Euthanasia* »wie hat es der Mensch anzufangen um heiter und schmerzlos zu sterben.«

NB2:115

#

NB.

Fra nu af skulde der altsaa rykkes ind i det specifik Christelige.

En Pseudonym vilde igjen blive fornøden til at hugge løs og give Grændseløshedens Elasticitet. Hertil bruges: *de occultis non judicat ecclesia* et psykologisk Experiment. (cfr Journalen JJ.).

Saa maa der avanceres »Synds-Forladelsen«. Paa dette Punkt bliver det Hele at concentrere, det maa først vindes igjen som et Paradox, inden der kan gjøres Noget. Chrstd. er i disse Tider blevet Vrøvl; derfor maa man paatage sig det dobbelte Arbeide: først at gjøre Sagen tilgavnns vanskelig.

Et strengere videnskabeligt Værk om den geistlige Talekunst med stadigt Hensyn til Aristoteles *Rhetorik*. (Cfr. Journalen JJ. - og hvad der findes i en Mappe, som ligger i den øverste Skuffe af den ene Piedestal.)

NB2:116

#

Da hviler et Mske i Syndens Forladelse, naar Tanken om Gud ikke erindrer ham om Synden, men om at den er tilgivet, saa det Forbigangne ikke er en Erindring om, hvor meget han forbrød, men om, hvor meget ham blev tilgivet.

NB2:117

#

Det er en særdeles god Bemærkning, som jeg, besynderligt nok finder i min gamle Journal for 1839 (E. E.), i hvilken der ellers ikke er meget egl. Lykkeligt eller Fuldendt: at Ægteskabet ikke er egl. Kjerlighed, og at der derfor ogsaa staaer at de Tvende blive til et Kjød – ikke til een Aand, som da to Aander umuligt kan blive til een Aand. Denne Bemærkning havde virkelig med Held ladet sig benytte i » *Kjerlighedens-Gjerninger.*«

NB2:118

#

Det kan blive en meget god Text til en Brudevielse:

»Skjønhed er bedragelig, og Deilighed er forgængelig men en Kvinde, i hvilken der er Herrens Frygt, hun skal roses.«

Ordspr: 31, 30.

NB2:119

#

Prof:Heiberg og Consorter vil omtrent tale saaledes: Mag. Kierkegaard er selv Skyld i det Hele, hvorfor har han ikke sluttet sig til os, og levet i Fornemhedens Skjul.« Altsaa jeg er selv Skyld i det! Godt. Men hvad saa videre. Dersom det er givet, at jeg selv er Skyld deri, er jeg saa derfor skyldig? Jeg troede omvendt, at jeg, naar jeg er vidende om en Fare, som det er min Pligt at gaae i, ved feigt og klogt at skulke bliver skyldig. Men Heiberg og Martensen og det hele Fitterie har aldeles ingen ethisk Holdning: alt dreier sig for dem om Klogskab, og gode Dage, og Anseelse og et feedt Levebrød og Fornemhed. Det maa dog vel gjelde om enhver af hine Ædle, vi ønske at lære af, at han selv var Skyld i at han blev forfulgt og blev henrettet. Havde han villet leve paa en anden Viis, ikke været sin Idee tro, tinget og pruttet, bedrevet Hoer med et Publikum o: s: v: – saa var han naturligviis blevet æret og anseet. Det moersomme med Heiberg er egl., at det der forbitter ham er at han, han Heiberg, han den Kloge, som har søgt at profitere af ethvert Sandsebedrag, at han alligevel er kommen lidt i Fidtefadet. Heibergs Liv erindrer om hiin vittige Replik i Debatten i Politivennen, hvor Hørkræmmeren er saa fortvivlet over, at han er kommen i Bladet, han, han, der i al sin Tid har saa nøiagtigt indrettet sig paa ikke

at komme i Bladet.

Og det er saadanne Instantser, der skal bedømme min Stræben! Dersom H. blot forstod mig, hvorledes jeg ganske bogstavelig med velberaad Hu modarbejder mig selv, for, vel at mærke, ikke at tjene Sandheden ved Hjælp af Sandsebedrag, saa vilde han udenvidere ansee mig for gal.

Og nu Martensens stadselige Ynkelihood! Thi ved Heiberg er der dog det Gode, at han forstaaer at nyde Livet, der er dog Mening i hans Kløgt. Men Martensen der er strengt christeligt opdraget, og uden den Art Talent som Heiberg!

Med Biskop M. er det en anden Sag. Hans Dygtighed er saa stor, at man maa holde ham et lille Kjetterie til Gode. Der er rigtignok en Mislighed. Dersom nemlig Verden ikke er bedre end den fremstilles i hans Prædikener, saa er det en egen Sag selv at være høit anseet og agtet – af den Verden, eller, som han har det, at have saa megen Verden. Det er ingen Kunst at skildre Verden mørkt, men Kunsten er, at Ens Liv nøjagtigt udtrykker og gjengiver hvad man lærer om Verden, at Ens eget Liv udviser Forholdet.

~~Verden er jo Mediet. Ligesom man siger om Vand at det har de og de Egenskaber, og det saa slaaer til, naar Prøven gjøres, saadan med det man siger om Verden.~~

Men Mynster er og bliver en eminent Dygtighed, og en Regjeringsmand af de sjeldne. Hiin Mislighed bliver hans eget Ansvar for Gud; og vist er det, han er af Naturen bestemt til at have Magten.

NB2:120

#

»Verden« er Mediet, hvori vi ere. Ligesom man siger om Vand, at det har de og de Egenskaber, og det saa slaaer til, naar Prøven gjøres: saaledes maa det slaae til, at Ens eget Liv, Livs-Stillings, Vilkaar, Proportioner af Agtelse og Anseelse slaaer til i Forhold til hvad man selv siger om Verden. Dersom en Spytt-Klat, der laae og svømmede ovenpaa, i en veludarbejdet og ypperlig holdt Tale vilde skildre det Element »Vandets« Usselhed og bevise det derved, at Guld synker i Vand: saa var derimod ikke Noget at indvende. Men hvis Spytt-Klatten paa nogen Maade vilde gjøre Forsøg paa at bevise os, at den selv var Guld: saa maatte man svare: Du modbeviser det jo selv, thi svømmer Du ikke oven paa Vandet. Naar En siger, at Verden er fordærvet, ell. middelmaadig, og saa selv er meget anseet i Verden: saa gjør han den Indrømmelse sig selv betræffende at han er middelmaadig, ell. fordærvet. Heri er der Alvor og dialektisk Sammenhæng. Præsternes Narrestreger ere ikke stort bevendte.

NB2:121

#

Og Heiberg, Martensen det er dog Instantser; man tænke sig nu det Øvrige: alle disse Justitsraader, Kræmmere, Ølhandlere, Barbersvende, Studenter o: s: v:, som alle Samtlige ingen egl. Forestilling engang have om hvad det er at tænke: og det er dem som skal bedømme mig; det er dem, som opføre det ækle og væmmelige Drama at forhaane og udlee en Tænker. Men jeg skal, med Guds Hjælp, og saavidt Sandheden kræver det, nok hjælpe til at gjøre dette Drama saa karakteristisk for dem selv som muligt. De skal ikke slippe for godt Kjøb. Min Opgave er bestandigt at føre dem videre og videre, thi sandeligen hvor demoraliseret i Feighed og Frygtagtighed og Misundelse det lille danske Folk er, det skal engang gjøres aabenbart. Men det kan kun skee, naar der En, som er villig til at lade sig offre derfor. Ved at trække sig tilbage vinder man Anseelse og gode Dage, item at Usselheden skjules: men ved i Sandhedens Tjeneste ikke at give det Mindste efter, saa faaer man Plagen – men sandelig Usselheden skal ogsaa blive aabenbar. Og at Danmark trænger til at see det engang, derom er ingen Tvivl.

#

NB2:122

Nydelse kan være behagelig nok i Øieblikket, o, men der er Intet saligere at erindre end Lidelser, det vil sige Lidelser for en god Sag.

[a] Og man har da altsaa i Maximumen 70 Aar til at nyde – men en Evighed til at erindre. Og Nydelse tager sig slet ikke ud for Erindringen.

NB2:123

#

Der er foruden mig selv maaskee ikke eet Msk, der kunde have Lyst til at føre det Liv jeg kjender: og dog er der ikke eet Msk, hvis man i hans Døds Øieblik gav ham Tid til at betænke sig, uden at han jo vilde være glad ved at have levet saaledes som jeg qua Forfatter.

NB2:124

#

Det er bekjendt nokikke just Folk, hvis Liv var det reneste, som Politiet bruger til de Høitbetroede. Saaledes bærer Gud sig ogsaa ad. De, han bruger henter han som oftest ind paa Fortabelsens Vei, nogle endog langt henne. Saadanne Folk kan Gud bruge; thi de tør ikke raisonere ell. forlange gode Dage, men maa finde sig i Alt og takke Gud til. Men Politiet bekymrer sig ikke om, at dets Høitbetroede bliver endnu mere fordærvede, naar de blot altid ere snu og opfindsomme og gjennemdrevne; Gud derimod opdrager tillige de Fortabte han saaledes bruger som sine Agenter.

NB2:125

#

Som en Kvinde der ikke er lykkelig i sit Huus hænger meget ved Vinduet: saaledes hænger en Tungsindigs Sjæl ved Øiet for at søge Adspredelser. En anden Form af Tungsind er den, som aldeles lukker Øiet, for at have Alt mørkt om sig.

NB2:126

#

Det er bekjendt nok, at Geistligheden indførte Baalet for at undgaae »Blods-Udgydelse« (saaledes da Giordano Bruno blev overgivet til den verdslige Ret, bad man den at gaae saa mildt frem som muligt, men da ubetinget at undgaae Blods-Udgydelse, det vil sige, han skulde brændes) saaledes har nu Verden lært Geistligheden denne Skinhellighed af, man forfølger ikke længere til Blods-Udgydelse, man undgaaer Blods-Udgydelse men man martrer desto mere.

NB2:127

#

Msket kommer mere og mere i Slægtskab med Dyrene: nu taler man ikke mere om tusinde Mskers Styrke men om 1000 Hestes Styrke.

NB2:128

#

Man har da i Christenhedenegl. afskaffet Christendommen. Man lever saadan hen, ved Hjælp af Præsterne bestyrkede i, at vi saadan alle blive lige salige. Saaledes er det Evige og Evigheden eengang for alle betrygget. Det gjelder altsaa blot om de 70 Aar her i Livet. At vove Noget for en god Sag: det afskaffes; thi det skal være at friste Gud, om Enhver Saadan maatte jo siges: han er selv Skyld i, at han kommer til at lide. Saa staaer altsaa blot tilbage hvad der kan hænde i Livet. Slumper man da til at have gode Dage: ja saa er det godt. Har man Lidelse, Næringsssorg o: a: D., ja saa maa man see at hitte paa Midler derimod. Dette er Menneskes Liv: Gud veed, om det i dette Liv skulde være muligt at finde mindste Spoer af Christendom. Saa elendig var end ikke Hedenskabet; thi saa havde Hedenskabet dog ikke denne tilløiede Forestilling om Guds Kjerlighed og Evighedens Salighed.

Hvor Mskslægten dog trænger til Opvækkelse og til Straffedomme. En Straffeprædikant fører til Intet, han vilde blot blive et Pikanterie mere.

Og Den der nu i en saadan Samtid har sit Liv bundet i den strengere Evighedens Fordring! Han har først den Bekymring, om han dog paa nogen Maade fuldkommer sin Opgave; og saa har han den Løn at

blive forhaanet, fordi han bekymret vil noget Høiere.

Det er aabenbart at Christendommen i den gennem Christendommens Depravation raffinerede Forstandighed har faaet en langt farligere Fjende end den nogensinde har haft i Raahedens tøilesløse Lidenskaber og vilde Sæder.

#

NB2:129

#

Det var maaskee dog rigtigt engang at give nogle Prædikener, der søgte at gribe Mskene fra den ømme Side. Saaledes fE ved at skildre med ret Pathos Christi Opoffrelse, hans Selvfornegtelse, og saa Tiltale: vilde Du nu saadan uden videre snyde Dig alt Dette til, sidde i al Magelighed og betrygget derved, kalde ham dorsk og dvask din Velgjører, uden at føle den mindste Trang til at ligne ham, til dog ogsaa at offere Noget o: S: v:

Kunsten er at faae Svinget igjen, som man har franarret Christendommen ved den usalige Dvaskhed: at vi nok saadan Alle blive salige og saadan. – At tordne kan nu ikke mere nytte, det forbittret blot Msk. Maaskee dog Prædikener i denne Stil af Tiltale vilde lykkes. Saa gjaldt det da om, at individualisere saa stærkt, at Tilhøreren ikke bildte sig ind det var et andet »Du« der taltes til.

Men Geistligheden som skulde hjælpe Mskene ud paa Strømmen, det er dem, som lære Mskene alle disse Sandsebedrag, thi Geistligheden er ikke selv paa Strømmen og vil ikke derud. Og dette er igjen det allerfarligste, at Menigheden ikke blot selv er dvask, men at den ovenikjøbet ligger fortøiet ved Hjælp af Geistligheden.

NB2:130

#

Det er et sandt Ord af Daub og godt udtrykt naar han (i *philoso[phi]sche Anthropologie* Berlin 1838. S: W. Erster Band p. 25 m:) siger om Pøbelen »dem Alles zur Lebensfrage wird, am Leben Alles und deßwegen am Rechte Nichts liegt.«

NB2:131

#

Den hele Stræben med at gjøre hver enkelt levende Sprog gjeldende for sig – den adsplittende Methode er netop førende tilbage, et Tilbageskridt. Det er

bekjendt nok, at Amerika er det Land, som har de fleste Sprog, fordi næsten enhver Stamme taler sit Sprog. Men dette er ingen Fuldkommenhed. Eet lærd Sprog bliver det Høieste.

Det Grundtvigske Vrøvl om Nationaliteten er ogsaa Tilbageskridt til Hedenskabet. Det er utroligt hvilket Galskab fanatiserede grundtvigske Candidater kan varte op med. Th. Fenger siger fE, at Ingen uden igjennem Nationaliteten kan være en sand Christen. Og Christendommen som netop har villet afskaffe Hedenskabets Forgudelse af Nationaliteterne! Men hvad forstaaer Fenger sig paa Hedenskabet; og angaaende Xstd. hvad veed han der Andet end at buldre ud med det Grundtvigske!

NB2:132

#

d. 14 Aug.

Besyderligt nok, den Reise til Berlin staaer mig bestandigt for Tanken. Men jeg kan ikke. Der er en Mand, der har henvendt sig til mig betræffende Salget af mit Huus. Han kom saa beleiligt, mig virkelig saa uforklarligt beleiligt, at jeg ikke noksom kan paaskjønne det. Under saadanne Omstændigheder tør jeg saa ikke reise bort. Hvis han saa kom i min Fraværelse, vilde det bedrøve mig ubeskriveligt.

Det har hidtil været min Skik at gribe til i Forhold til den nødvendige Adspredelse, heller at vove end at lade være at vove. Derfor falder det mig denne Gang saa vanskelig, at skulde fatte en negativ Beslutning. En negativ Beslutning er ogsaa det allervanskeligste naar man ganske har sin Frihed, fordi det jo i ethvert Øieblik er en Mulighed at gjøre det Modsatte. Naar jeg først har kastet mig i Vognen eller ombord paa et Dampskib, saa er jeg i det: deri ligger en Slags Afgjørelse. Den negative Afgjørelse er langt vanskeligere.

Hvor lidet jeg duer til praktiske Forretninger, seer jeg desto værre nu kun altfor tydeligt. Min Idealitet lider saa ubeskriveligt under den Jadsken og Ubestemthed og Vrøvlen som er Hemmeligheden i det praktiske Liv. At en Mand udebliver til den bestemte Tid, ell. gjør det forkeert, ell. spilder mig min Tid: alt Sligt er mig en Qval. Jeg vil hellere end gjerne paatage mig alt Arbeidet, det trivielleste Arbeide med at skrive af – naar jeg blot maa være ene om det; thi saa kan jeg dog gjøre det ordentligen og nøiagtigt. Men denne væmmelige Ubestemthed er mig en Rædsel.

NB2:133

#

Fader i Himlene! Hold Du ikke med vore Synder mod os, men med os mod vore Synder; saa Tanken om Dig naar den vaagner i Sjelen, og hver Gang den vaagner, da ikke maatte minde os om hvad vi forbrød, men om hvad Du tilgav, ikke om hvorledes vi forvildedes, men om hvorledes Du frelste! –

NB2:134

#

I *Evangeliet* om Pharisæeren og Tolderen, staaer der om Pharisæeren: »han stod for sig selv«; men i det næste *Evangelium* (om den Stumme) staaer der Xstus tog ham afsides.

#

NB2:135

d. 15 Aug.

Da jeg i sin Tid (under Arbeidet paa Talen VII i *Kjerlighedens Gjerninger* 2^d Deel) fik Lyst til at reise til Berlin, gav jeg ikke efter. I det sted besøgte jeg en Dag Kongen, hvad jeg ingenlunde havde Lyst til. Jeg maa kunde undvære saa store Adspredelser. Det gjelder nu om at mindske Produktiviteten, og hellere at dovne lidt her hjemme, end disse stærke Adspredelser, som strax gjøre mig produktiv igjen.

NB2:136

#

d. 16 Aug.

Saa er da det afgjort; jeg bliver hjemme. Imorgen bringes Manuscript i Trykkeriet. – For at sikkre mig, at det ikke paa nogen Maade skulde være en mulig Ulyst til alt Vrøvlet med at komme istand til Reisen, der forhindrede mig, har jeg, med vanlig Mistænkelighed mod mig selv, begyndt en Bade-Cour, hvilken jeg vidste var mig meget modbydelig.

Det at jeg bliver hjemme har en langt dybere Grund, og er mig en Trang. Jeg maa engang begynde paa at kunne undvære saa stærke Adspredelser. Skal jeg tænke paa at binde mig til en fast udv: Gjerning, kan jeg ikke være tjent med, at den Higen, efter en saadan forceret Bortfjernelse pludselig kommer paa

mig, og med hele det melancholske Præg. Derfor lige saa godt først som sidst. Nu er jeg færdig med Bøgerne, reiste jeg saa, begyndte jeg formdl. igjen, og fik ikke den Forvisning, at jeg kan standse uden at behøve som en Leviathan at baldre mig, ved at kaste mig lige i den modsatte Retning.

Jeg føler nu en Trang til i en dybere Forstand at komme til mig selv ved at komme nærmere til Gud i Forstaaelsen af mig selv. Jeg maa blive paa Stedet, og fornyes ind efter. Noget ganske Andet er det, at jeg muligen til Efteraarets Slutning kunde tiltræde en ordl. Udenlandsreise for længere Tid. Men dette maa slet ikke bære Præget af det Lidenskabelige ell. det Lidenskabeliges Concentration som en saadan lille Udflugt til Berlin.

Mit Tungsind maa jeg see at faae nærmere fat. Det har hidtil hvilet dybest i Grunden, og den uhyre Aands-Anstrengelse har hjulpet til at holde det nede. At jeg har gavnet ved min Arbeiden, at Gud har billiget den, og hjulpet mig paa enhver Maade er vist nok. Jeg takker ham atter og atter, at han har gjort for mig uendeligt mere end jeg havde ventet. Det er min Trøst, at saa vist som intet Msk. har for Gud nogen Fortjeneste, saa har han dog med Velbehag seet min Stræben, at jeg i min frygtelige Lidelse ved hans Bistand har holdt ud indtil det Yderste. Jeg veed med mig selv for Gud, at min Forfatter-Arbeiden, min Redebonhed til at lystre hans Vink, til at offere ethvert jordisk og verdsligt Hensyn, vil formilde mig selv Indtrykket af hvad jeg personligt har forbrudt. Just fordi jeg med besværet Samvittighed begyndte min Forfatter-Virksomhed, just derfor har jeg med den yderste Omhyggelighed stræbt at gjøre denne saaledes reen, at den kunde være lidt Afdrag paa Gjelden. Denne Reenhed, Uegennyttighed, Flid er det som i Verdens Øine tager sig ud som Galskab. At Gud betragter den anderledes, veed jeg, uden at deraf følger, at den for hans Øine skulde være saaledes reen, at jeg for ham turde rose mig af den.

Men nu vil Gud det anderledes. Der rører sig Noget i mig, som tyder paa en Metamorphose. Just derfor turde jeg ikke reise til Berlin, thi det er at fordrive Fosteret. Jeg skal derfor nu forholde mig stille, ingenlunde arbeide for anstrænget, ja neppe anstrænget, ikke begynde paa nogen ny Bog, men see at komme til mig selv, ret at tænke mit Tungsinds Tanke sammen med Gud paa Stedet. Paa den Maade maa mit Tungsind hæves, og det Christelige komme mig nærmere. Jeg har hidtil værget mig mod mit Tungsind ved Aands-Arbeiden, der holder det borte – nu maa jeg see, ved Troen om at Gud har glemt i Tilgivelse hvad af Skyld der er deri selv at glemme det, men ikke nogen Adspredelse, ikke i nogen Afstand fra det, men i Gud, at jeg idet jeg tænker paa Gud maa tænke at han har glemt det, og saaledes selv lære at turde glemme det i Tilgivelsen.

NB2:137

#

Forunderligt! Igaar talte jeg med Jørgen Jørgensen, som nu er bleven en ivrig Læser af Hamann. Han har i hans Skrifter fundet den Oplysning, at Hamann ikke var gift med sin Kone, men levede med hende uden Vielse, altsaa som Concubine. Og jeg som paa det Ivrigste har søgt det, har ikke fundet det. Det havde i sin Tid været mig af yderste Vigtighed. Og dog havde det vel ikke hjulpet mig; men det havde altid givet Sagen en lidt anden Vending, at jeg havde vidst, at Hamann havde vovet Sligt. Jeg har naturligviis tænkt mig Muligheden, men jeg har ikke vidst, at Hamann har realiseret den. Dog forvissede jeg mig i sin Tid om, at den ikke saaledes lod sig gjøre.

NB2:138

#

M: H: t: Adler skulde det eneste Formildende, man kunde gjøre for ham, være at oplyse, at det i en ældre Tid saa ofte forekom, at en Religieus taler om hvad Christus har sagt ham ell. hende, ell. at en Religieus taler i Christi Navn og siger »jeg.« Paa hver anden Pagina af Abraham a St. Clara, findes Exempler herpaa. Men Sagen er denne, det staaer ogsaa indordnet i hele Tidens Bevidsthed. Desuden falder det ingen af dem ind at beraabe sig paa saadanne Ord som en særdeles Mission (ikke som Adler, hvem Christus bød at nedskrive det.) Og saa at gjøre det i vor Tid, hvor han er aldeles forladt af enhver corresponderende Forestilling i Samtidens Bevidsthed, og saa at gjøre det saaledes at han selv slet Intet hjælper til for nærmere at bestemme, hvorledes han forstaaer sig selv deri.

Den hele Sag med A. gjør mig særdeles ondt. Jeg vilde i Sandhed kun altfor gjerne holde Adler oppe. Vi behøve Kræfter, og uegennyttige Kræfter, som ikke ligge og afmattes i uendelige Hensyn til Levebrød og Kone og Børn.

Man kunde maaskee foreløbigen skrive ham til og fordre at han skal tilbagekalde hiint Forord, og saa lade være at udgive Bogen. Og dog Bogen fortjener sandeligen at læses. Men Ulykken er, at det gjør mig ondt for A., og at jeg næsten er bange for det skal virke for stærkt paa ham. Denne Bekymring vil formdl. Enhver finde utidig, ligesom ogsaa min i sin Tid, at Goldschmidt skulde tage sig min Artikel for nær. Hvorledes, seirede han ikke, han som fik alle Spekhøkere og Kræmmersvende, og hele Pøbelen, og kaade Studenter, og letfærdige Fruentimmer til at udlee og forhaane mig. Jo vist seirede han. Men der var i Goldschmidt noget Bedre, og det var Golds. oprigtige Mening, at jeg var den Eneste, han egl. agtede og beundrede: see, nu er Spørgsmaalet, dette Bedre i ham hvordan gik det med det, tog det ikke Skade? At seire paa den Maade som han seirede, turde netop være det Allerfarligste for ham selv. Han har netop ved den Seier faaet et Indtryk af sig selv, som maaskee aldeles styrter ham i Fortvivlelse. Det, der bar G., var netop den Smule Bedre der var i ham; med hans Foragt for andre Msker, var det ham naturligviis ligegyldigt hvad Andre dømte om ham.

Men Den, som saaledes foragter Alle, hvis han har Een, han agter, saa pleier netop hans Dom igjen at være ham desto vigtigere. O, I grinende Daarer, som dog slet ikke veed hvad I grine af. Har jeg før haft Magt over G., min Magt er naturligviis fra det Øieblik langt større. Man bliver aldrig saa afhængig af et Msk., som ved ret tilgavn at forløbe sig mod Den, man egl. agter. Han disponerer ikke over et Sandsebedrag, der kan indbilde ham, at han har haft Ret mod mig; netop G. forstaaer allerbedst, hvor uegennyttigt jeg handlede, jeg som aldrig har lagt Dølgemaal for ham paa, at han var den Stærkeste – naar det gjaldt om at hidse Pøbelen og Daarerne paa mig. Men Sagen er denne G. foragter selv de Legioner han commanderer over, deres Dom veed han bedst selv er mindre end Nul; men min Dom satte han ubetinget Priis paa. Ja, saa hildet var han, at jeg er forvisset om, at han betræffende de Artikler, hvori han udskjeldte mig, vilde have givet meget til før at faae min Dom at vide. Det hænder stundom, at en Bandit stiller sig i Spidsen for Pøbelen, ell. en Spekhøker i Spidsen for Spekhøkere: det lader sig høre, thi denne Anfører troer paa Realiteten af dem, han commanderer. Men med G: er dette den latterlige Selvmodsigelse: han seirer – i Spidsen for dem og ved Hjælp af dem, han foragter; og ved Hjælp af dem seirer han over Den Eneste han agter: Tak for den Seier! Og G. forstaaer dette selv. Han er som En der fortvivler over at være udstødt af de fornemme de dannede de ædle Kredse, hvor hans Længsel og Higen er, og som nu bliver beundret paa en Dandsebod – af dem altsaa, hvis Dom han foragter. Kun en Jøde troer jeg kunde holde det ud; thi i en Jøde er der een Gang for alle en vis Fortvivlelse.

NB2:139

#

Naar man skal have et virkeligt Forhold til Gud, altsaa have med ham at gjøre hver Dag (ikke saadan blot Nytaarsmorgen ell. paa Bryllupsdagen og ved Barnefødsel) saa lærer man snart, at man maa see at forstaae, at alt det Gud gjør er godt, ell. lære altid at takke. Ellers fremkommer al denne barnagtige Vrævlén, det ene Øieblik skal man takke for nu er det godt ell. det og det var saa rart, det næste Øieblik skal man sukke og bede om Taalmodighed, for nu var Det og Det saa galt. Det er umuligt at have et virkeligt Forhold til Gud og saa forblive i sin blot menneskelige og jordiske Forestilling om Godt og Ondt Behageligt og Ubehageligt.

NB2:140

#

Den egl. Sjels-Lidelse har Mskene slet ingen Forestilling [om]. Saaledes veed jeg, hvor dybt jeg har følt den Smerte, at Mskene have viist sig mod mig som de have, ikke for min egen Skyld, men fordi jeg veed for Gud hvor godt jeg har meent dem det. Der er Ingen, Ingen her hjemme der har den Sympathie med den ringere Classe som jeg – og dog hidser man netop den paa mig. Jeg saae, at der blev gjort Uret mod de

Fornemmere, da kastede jeg mig i Gabet, og til Tak forklarer man det som Forfængelighed. O, men Gud være lovet for Erindringen er mit Liv ubetaleligt.

NB2:141

#

Fader i Himlene! Hav lidt Taalmodighed med os; thi vi mene ofte i al Oprigtighed at tale med Dig og tale dog saa taabeligt. Snart er det^a saa godt hvad der er skeet, og da have vi ikke Ord nok at takke – som et svigefuldt Barn, der takker fordi det fik sin Villie; snart er det igjen saa uheldigt for os og vi raabe til Dig, hvis vi end ikke klage og skrige – ak som et uforstandigt Barn, der er bange for det Gavnlige: O, men hvor barnagtige vi end ere, hvor langt det dog egl. er fra at kunne være Sandhed, at vi virkeligen ere Børn, naar Du virkeligen skulde være disse Børns Fader, – ak som hvis et Dyr vilde gjøre Fordring paa at have et Msk. til Fader: hvor barnagtige vi end ere, hvor lidet vor Tale og vort Sprog ligner det Sprog vi skulde lære af Dig: saa meget forstaae vi dog, at det ikke bør være saaledes, at vi maa see at lære anderledes. Saa hav lidt Taalmodighed med os.

a efter vor Mening

NB2:142

#

Prædikerens 4, 17 »forvar Din Fod, naar Du gaaer til Herrens Huus« lod sig ypperlig bruge til en Prædiken som Modsætning til den laxe Prædikemaade, der blot har travlt for at faae Folk i Kirke. Tag Dig iagt for at gaae derhen. Det er Ansvar, hvis Du saa ikke gjør efter hvad der prædikkes. Og hvis der prædikkes ret kunde Du maaskee faae et Indtryk som Du ikke igjen kan forvinde, et Indtryk af hvad Gud fordrer af Dig, Selvfornegtelse o: s: v: tag Dig derfor iagt.

NB2:143

#

Det kunde være fortjent, engang at fremstille det moderne Skolevæsen – al denne Vigtighed i Bladene med Programmer, som *Berlingske T:* finder interessante o: s: v: – Bartholin! der netop var beregnet paa at tilfredsstille Tidens Fordringer ved Hjælp af Trækruder o: s: v: – og saa i Modsætning hertil den gamle Skole-Gang, da Skolen var et indesluttet Sted, da der endnu var Pathos i at tale om »bag Skolens Mure« (ad modum bag Klosterets Mure) istedenfor at Skolen nu er en Gjennem-Gang (Per-Madsens Gang – Passagen); den Tid da Forældrene selv vare bange for Skolemesteren, denne store Ubekjendte, som Drengen gysede ved at skulde sendes til, ligesom et Lam, der skal sendes ind til Ulven – og nu da det er Thee-Sladder og Kaffe-Slapperage. (Man kunde idyllisk-romantisk udføre den Scene, naar Drengen i gl. Dage første Gang skulde i Skole.) – Den moderne Skinhellighed i Forhold til hele Underviisnings-Væsenet og Opdragelsen – at Forældre og Lærere istedenfor at arbeide for Alvor forsikkre hinanden, hvor alvorlig den Sag er, og hvad de gjøre –

for at faae en ny Trækrude.

Men hele den første Deel af Artiklen maatte holdes pathetisk («Vor Tid er Reformernes Tid« o: s: v:) i en høist alvorlig Tone, ellers faaer man ikke Folk til at gaae med, de blive strax opsætsige.

Tilsidst nødsager Verden En til at blive saa ironisk, at man end ikke tør lade Ironien titte igjennem.

NB2:144

#

Det kan man villigt indrømme, at Enhver der kan avle Børn, ogsaa kan opdrage sine Unger (ganske som Dyret), men det at opdrage Msker er en ganske sjelden Gave. Men ogsaa her nivellerer man, og til Grund for Nivellement ligger det Sophisme at enhver der kan avle Børn ogsaa forstaaer sig paa at opdrage Msker. Maaskee i intet Forhold og i ingen Retning vil Tidens Forvirring blive saa grinagtig som i Opdragelses-Væsenet. I næste Generation vil formdl. Forældrene selv være saa maadelige at de i høieste Grad selv behøvede Opdragelse – og det er dem der skal være Skolemesteren behjælpelige i at opdrage Børnene. Især naar Grundtvig trænger igjennem og indfører den ny Underviisning: Ordsprogs-Legen, *Saxo* og *Snurro*, Modersmaalet. Til den Tid haaber jeg at være død, hvorimod jeg kunde ønske, at Grundtvig maatte leve til den Tid.

NB2:145

#

At lide taalmodigt er slet ikke det specifik Christelige – men frit at vælge den Lidelse man ogsaa kunde være fri for, frit at vælge den [for den] gode Sags Skyld: det er christeligt. Mon ikke ogsaa mangen Hedning leed taalmodigen. Og hvad Lighed er der ogsaa mellem det at lide taalmodigt (den uundgaaelige Lidelse) og det, at Christus var Gud, og dog valgte at lide.

NB2:146

#

Thema til en Fredags-Prædiken.

Luc: 24, 51. »og det skete, der han velsignede dem, skiltes han fra dem.«

Det er egl. om Himmelfarten; men saaledes skilles Xstus altid fra Mskene.

#

NB2:147

Til en Fredags-Prædiken lod sig ogsaa bruge de Ord af

Gerhard *Meditationes sacræ*

Nº XIX de coenæ dominicæ mysterio.

Mirari non rimari sapientia vera est.

NB2:148

#

Text til en Fredags-Prædiken

Mc: 9, 50 »Haver Salt i Eder selv«.

Enkelthedens Guds-Forhold

#

NB2:149

#

... thi Naturen tager Barnet af Moderens Skjød og lægger det ved hendes Bryst

NB2:150

#

NB.

Den *Bog om Adler* bliver det bedst at dele i meget smaae særskilte Partier. Man vil ikke forstaae den i sin Heelhed, og det vil trætte, at det i eet væk er om Adler, hvilket dog i mine Tanker er netop Pointen. Saa bliver et Afsnit fE:^a, om den Almene den Enkelte, den særlige Enkelte. Et andet: en Aabenbaring i Samtidighedens Situation. Et tredie: om Forholdet mell. et Genie og en Apostel o: s: v:.. Dette lader sig ypperligt gjøre, og saa vil Skriftet blive læst ganske anderledes, og jeg er fritagen for at nævne Adler, for

a om Begrebet Præmisse-Forfatter«

det grusomme saaledes at slaae et Msk. ihjel.

NB2:151

#

Text til en Fredags-Prædiken

Vort Borgerskab er i Himlen.

... især idag fornemme vi det – thi hver Gang disse Ord gjentages vor Herre J. X. »i den Nat der han blev forraadt« da slutter endnu bestandigt Menigheden sig nærmere om ham, som nærmede Forræderen sig atter.

NB2:152

#

Text til en Fredags-Prædiken

1 Joh: 3, 20. »Om end vort Hjerter fordømmer os, saa er Gud større end vort Hjerter«.

Er dette ikke det, der er udtrykt idag. I Syndernes-Bekjendelse træde vi alle frem idag – altsaa dømme vi os selv – men Gud er større.

#

NB2:153

#

Text til en Fredags-Prædiken

2 Timoth: 2, 12-13.

»dersom vi fornegte, skal han og fornegte os; dersom vi ere utroe, bliver han dog tro; han kan ikke fornegte

sig selv«

Forskjell.mell. det at fornægte og det at være utro,
hvad Enhver Troende mere ell. mindre er, Svaghed o:
S: V:.

Her er altsaa Loven og Evangeliet.

NB2:154

#

Hvad er Menneskelighed? Det er Menneske-Lighed.
Uligheden er det Umenneskelige.

#

NB2:155

#

Man maa egl. have lidt saare meget i Verden, være
bleven saare ulykkelig, førend der endog blot kan
blive Tale om at begynde paa at elske Næsten. Først i
Selvfornegtelsens Afdøen fra jordisk Lykke og Glæde
og gode Dage, først i den bliver »Næsten« til. Man kan
derfor egl. ikke dadle den Umiddelbare at han ikke
elsker Næsten, thi den Umidd. er for lykkelig til at
»Næsten« kan være til for ham. Enhver, der hænger
fast ved Jordlivet, han elsker ikke Næsten, det vil sige,
for ham er Næsten ikke til.

NB2:156

#

Det blot at blive beundret af Mskene opvækker ikke,
denne Beundring bliver en dvask Vane, og selv om
det, den Beundrede har at sige, er ypperligt, han
gavner ikke stort. Men det at Msk. faae Lov at
forhaane En, at lade deres onde Lidenskaber rase
mod En - naar de saa engang faae Øinene op: dette er
opvækkende. Just ved Forhaanelsen have de faaet et
langt inderligere Forhold til et saadant Msk, end ved
en jævn dvask Beundring.

[a] Forord Dette Forord indeholder ikke Videre
end et Besværgelse, at Læseren først vil øve sig i
at aflægge en Deel af sin sædvanlige Tanke-
Gang,^a thi ellers kan det slet ikke hjælpe at
begynde, han kan slet ikke faae Øie paa
Problemet, fordi han allerede længst er færdigt
med det i omvendt Stilling.

a (Forskjellen er som den Forskjel naar man
vender en Tegning fra den modsatte Side.)

NB2:157

#

Den ny Bog skal hedde:

[a] NB.

Hvorledes gik det dog til, at Jesus Christus kunde blive
korsfæstet? Eller: har et Msk. Lov at offre sit Liv for

Sandheden?

Sagen er den, den dogmatiske Tale om Christi Forsonings-Død, har reent faaet Begivenheden selv i Glemmel.

[b] NB. Det egl. Paradox maa ikke oversees: at Christus kom til Verden for at lide. (cfr afsluttende uvidenskabelig Efterskrift p. 460. m:).

[c] cfr. denne Bog p. 33 o: ff. cfr. Journalen NB³ p. 78

Hans Død er en Forsonings-Død, et Offer han vil bringe. Rigtigt. Men han var dog vel ikke selv Skyld i at han blev dømt fra Livet. Her er det Dialektiske: han vil frelse Verden ved sin Død, ell. kan han ikke frelse den – men han er alligevel ikke selv Skyld i, at han forfølges og henrettes.

I Almdl. taler man blot om Christi Reenhed og Uskyldighed; men her er igjen et overseet Problem. Man kan jo nemlig saaledes forkynde det Gode og det Sande, at man tvinger Mskene til at forfølge sig. – Først kæmper egl. et Msk. saaledes, at han anseer Verden for den stærkere; men naar han saa ret har følt sin Styrke, saa føler han egl. Medlidenhed med Mskene, at de gjøre ham Uret. Da maa det falde ham ind (ikke for sin egen Skyld, men for deres) om han dog ikke skruer dem Prisen for høit. Man kan jo have et saadant Kjendskab til Verden og Mskene, at man, just gjørende det Gode og Sande, nøiagtigt kan sige: jeg vil blive forfulgt. Er dette ikke for haardt imod Mskene. Man kan jo paa den Maade næsten lægge et Mord paa deres Samvittighed. Er det ikke for haardt mod Mskene: ved at anlægge sit eget Liv efter den uhyreste Maalestok og ubetinget at holde den fast, at tvinge Mskene i en sørgelig Art Nødværge til at henrette En? – Jeg kan sige her, ligesom i » Frygt og Bæven« de Fleste forstaae slet ikke, hvorom jeg taler. Er det et Msk.⁵ Pligt, i det Øieblik han seer, at han fra nu af enten maa slaae lidt af paa Sandheden for at tage Mskene med sig, ell. ogsaa paa en Maade at tvinge dem til at forfølge ham, at paalægge dem dette Ansvar: er det saa hans Pligt at gjøre det Første ell. det Sidste.

Christus maa altsaa i ethvert Øieblik have villet undgaa Forfølgelsen (ikke for sin Skyld, thi han var jo villig til at lide, han som var kommen for at lide) men for Mskenes Skyld, at han ikke skulde være Den, som hjalp til at gjøre dem »skyldige«. – Men hvorledes er det saa muligt, at han kunde blive henrettet.

Nu udvikles hvorledes han maa have levet i Forhold til de Mægtige (Cotterie) og til de Ringe. Hvor uklogt han maa have levet.

Har noget Msk. Lov til i den Grad at holde Sandheden absolut fast, at han kan forudsee, at det vil blive de Medlevendes Brøde at aflive ham? Thi Christus var Sandheden, og kunde det derfor ikke anderledes; og fremdeles hans Død gjør det saa igjen godt, da den er Forsonings-Død.

See, nu staaer jeg igjen, som i sin Tid ved » Frygt og

[d] cfr denne Bog p. 194.

Bæven«, hos hvem skal jeg søge nogen Oplysning saadanne Tanker betræffende? Der er ikke 10 der kan tænke dem, naar jeg har fremsat dem, endsige før. De tænke alle i omvendt Retning, i Retning af: ikke at være bange for at vove sit Liv. Men deres Tænken begynder ikke med dette som givet, for saa at spørge, om man har Lov til det.

NB2:158

#

Christi Lidelse er egl. Sjels-Lidelse.

NB2:159

#

Dersom jeg ikke har Lov til gudeligt at kalde Det, som jeg i msklig Godmodighed vilde kalde Svaghed, Ugudelighed: saa har jeg heller ikke Lov at offre mit Liv for Sandhed ☩: at blive henrettet, ell. at lade mig henrette.

#

NB2:160

#

Det maa dog være forfærdeligt at være saaledes til Nar som Martensen: at prædike Xstd. for et saadant Auditorium, en Fornem og for Fornemme, og for Daarer som løbe med blot fordi det er fornemt. Hvilken Satire! Martensen er jo Prædikant, altsaa vel Discipel af den Lærer, vor Herre J. Xstus, hvem Verden spyttede paa - Xstus er Forbilledet og Martensen Discipelen, som ligner ham. Martensen maa dog enten være skrækkelig verdslig sindet (at den Smule Titel og Fornemhed kan være ham saa vigtig) ell. meget dum. Jeg troer snarest det Sidste. Sagen er, saadan et Msk. kommer aldrig primitivt til at tænke over det Mindste han danner sig efter Den og Den, gjør aldeles det Samme.

Og den fornemme Verden er ubetinget den meest fordærvede Deel af Samfundet. Thi hvad er vel Hoer og Drukkenskab o: s: v: mod dette hele Spil af onde Lidenskaber, denne leflende Letfærdighed o: s: v:.

Nei, jeg ønsker ikke at være til Nar i en Kirke. Derfor ønsker jeg en tom Kirke - saa er Gud tilstede og det er mig idetmindste mere end nok. I disse Tider er en fuld Kirke i Hovedstaden (thi paa Landet er det noget Andet om den hele Menighed gaaer i Kirke, noget

andet end at hele Kiøbenhavn strømmer til een Kirke) en Satire over hans Vel- ell. Høiærværdighed.

#

NB2:161

#

Det er godt sagt af Montaigne (3^d B. p. 84): »Enhver, der venter Straffen, lider den; og Enhver, der har fortjent den, venter den.«

NB2:162

#

Den Kategorie: »at blive staaende« kommer til Anvendelse i Asien. Jøderne bleve staaende; China er blevet staaende; Indien er blevet staaende. – Derimod i Europa den Kategorie: at gaae under. Rom gik under. Grækenland gik under.

NB2:163

#

Man burde i 10 Aar reise i China og saa komme hjem og skrive en Opfattelse af Europa fra Chinas Standpunkt – Comparativ Folke-Beskrivelse – China er Europas Carricatur. Den carrikerede Consequents af det absolute Monarchie, der er Tilværelsens Forgudelse, er at forbyde Udvandring. – Examens Væsenet i China, at Romanen dreier sig om En der er til Examen. – At »Knappen« (Distinktionen) ikke er Værdighedens Symbol men er Værdigheden, saa naar En er saa uheldig at tabe Knappen, saa taber han ogsaa Æren. – Loven er en Personifikation, som fordrer, naar en Forbrydelse er begaaet, at En henrettes, ligegyldigt om det just er den Skyldige. – Jorden er firkantet, China er den inderste Firkant.

[a] NB. Jeg kan ikke troe Andet end at dette maa findes optegnet eet eller andetsteds før. Den Idee med China har beskæftiget mig.

NB2:164

#

Dersom Socrates^s Apologie ikke er som jeg mener Ironie, for at gjøre Nar af dem Alle, saa fremkommer den Indvending mod dens Ægthed: det er usandsynligt at Socrates gad forsvare sig.

NB2:165

#

Det Bedste i mig bliver dog ikke forstaaet. Jeg arbejder saa trælsomt, snart med Frygt for mit Udkomme: og saa bebrejder man mig at jeg ikke tager et Embede. Hvad jeg nemlig forstaaer: at det at faae et Embede

er at opgive den bedste Udretten – det vil ell. kan Ingen forstaae. Man indbilder sig at man udretter mere ved at faae et Embede: god Nat! Nei, naar man først har faaet et Embede, saa er Ens Udretten fanget i det Sandsebedrag: han lærer os Xstd, fordi det er hans Levebrød. At det er saa, er klart nok – men hvad blev det saa til med alle Levebrøds-Mændene. Og da disse nu ere Legio, saa have de vendt Forholdet om: de ere da alvorlige ved Hjælp af Levebrødet – jeg er letsindig, fordi jeg arbejder trods Nogen, uden at have et Levebrød.

See, derfor er min Forfatter-Existents idel Opoffrelse, og en stille Sorg over Mskene. Give Gud at det blot, hvad jeg troer og haaber, maatte bøde lidt paa hvad jeg personligt kan have forbrudt.

O, Mskene ønske sig Aand og Genialitet – dersom de vidste hvor tungt det er, at være Andre saa overlegen som jeg er, være saa velmenende, som jeg for Gud veed jeg er: og saa at blive saaledes misforstaaet.

NB2:166

#

Den Enkeltes Guds-Forhold anseer Verden egl. for Selvkjerlighed. Da Verden nemlig egl. ikke troer paa Gud, saa maa jo den Gudfrygtige i sidste Grund elske sig selv – den Gudfrygtige elsker jo ikke hvad Verden elsker; men hvad bliver der saa tilbage: Gud og sig selv; nu tager Verden Gud bort: ergo elsker den Gudfrygtige sig selv. Verden anseer Gudsfrygt for Selvkjerlighed. Det er jo ogsaa selvkjerligt det ikke at ville forbeholde Verdens og de Medlevendes Dom, det at ville ethvert Msk) at have for Gud baade sin Dom og sit Ansvar i sidste Instants. Det er denne Ugudelighed (at afskaffe Samvittigheds-Forholdet) der er den hegelske Philosophies Grundskade. Og den hegelske Philosophie er nu blevet saa populair, at tilsidst Sjouerne blive den objektive Aand. Dette synes saa fE Heiberg ikke om, dog ikke fordi han seer Sophismet, men fordi han og Hans vil være den objektive Aand.

#

NB2:167

#

Til en Fredags-Prædiken.

Det Ønske: at hvad der vil skrække os bort fra Gud, at det netop maatte føre os nærmere til ham. Synden vil

jo skrække os bort – men i Forsoningen er det netop Syndens Bevidsthed der fører os nærmere til Gud. Da er der Haab om at overvinde det Onde, naar hvert dets Angreb blot fører os nærmere til Gud.

NB2:168

#

Til Fredags-Prædiken.

Enhver Helligdag er en Afbrydelse af det Sædvanlige (og det er gavnligt) men Helligdagen selv er den sædvanlige Afbrydelse og kan saa let igjen blive til Vane. Men Fredagen er Oprindelighedens Afbrydelse

NB2:169

#

Ikke han der stod og faldt ved Passet Termopylæ, har haft en rigtigere Position end jeg ved det Pas og den Snævring: Enkelthedens Kategorie – igjennem hvilken Tiden skal; thi netop naar den over mit Liig gaaer den Vei saa har jeg seiret – det havde han ikke.

#

NB2:170

Fredags-Prædiken

Text: jeg har inderligt længtes efter at spise dette Paaske-Maaltid med Eder.

Thema: Den sande inderlige Længsel efter at gaae til Alters.

NB2:171

#

Det er mærkeligt nok, men det er dog saa, at et Msk. altid mere frygter Formaliteten end Realiteten. En der anonymt ikke tager i Betænkning at begaae en Nederdrægtighed, han vilde betænke sig paa at angive en Andens Anonymitet.

#

NB2:172

#

Det er godt sagt af Montaigne

»jeg har ikke studeret for at skrive en Bog, men jeg har studeret paa det, som jeg har skrevet i Bogen.«

4^d B. p. 270 (2^{den} Bog 18 Capitel).

NB2:173

#

Det kunde være morsomt, for ret at fremstille Spidsborgerligheden i Danmark at skrive en lille Bog, som skulde hedde:

Eventyret om det Land Danmark.

Blandt de »ubekjendte Lande« er ogsaa dette – men det har flere mærkelige Besynderligheder, som bør fortælles.

I dette Land er der kun een By; men den er ogsaa hele Landet saa kisteglad over uagtet det kun er en Kjøbstad. Den hedder Kiøbenhavn.

Denne By har naturligviis ogsaa Aviser, flere fortræffelige Aviser. Men disse afhandle ikke som andre Steder politiske Sager o: s: v:.. Nei her skrives paa Prent blot om de Enkeltes Klædedragt om hvad de spise, hvor de spise o: s: v:.. I intet Land er saaledes Almeen-Aanden saa stærkt udviklet som i Danmark. Naar en Mand ikke har Stropper i sine Beenklæder saa bliver det strax bekjendtgjort i Avisen, og læses ubetinget af hele Folket. Ja, saa samvittighedsfuldt gaaer man frem, at der engang i mere end eet Aar paa Prent blev ført en Strid om en enkelt Mands Buxer ikke var, ganske nøiagtigt seet, en halv Tomme for korte. Sagen stod hen, fordi man var tvivlraadig, om det dog ikke kunde for Almeen-Aanden tillades ham at blive ved at gaae med dem som de vare, uden at Almeen-Aanden behøvede at bruge alvorligere Midler. – Almeen-Aanden er uhyre udviklet i Danmark. Mord, Hoer, Vold o: s: v: kort enhver Forbrydelse tilgives, kun ikke det at have andre Knapper i sin Kjole end de andre Mænd: det er Crimen læsæ Almeen-Aanden. Saasnart en Mand falder paa Gaden, bliver hans fulde Navn strax bekjendtgjort i Bladet, og Almeen-Aanden dømmes ham, om det var uforsigtigt ell. ikke. – Det er i Danmark ikke som ellers at i en Nation een og Anden

enkelt er en Ironiker. Nei, her er hele Folket ironisk. Saasnat nemlig man opdager, at En ikke har samme Sort Knapper i sin Kjole som de Andre, saa lee alle de andre Mænder af ham, og denne Latter kaldes i Danmark Ironie.

Forsaavidt er Danmark nu ikke forskjellig fra en hvilkensomhelst anden Kjøbstad, kun at det er et Folk der er en Kjøbstad; men da har det en ganske aparte Besynderlighed, den, at det mener at være en stor Nation, og at være i Strid med hele Europa om sin Nationalitet, og at forfægte den af yderste Evne.

Besynderligt nok: i Spidsen for Almeen-Aanden staaer en Jøde; og i Landet mærkes ikke Spoer af Nationalitet: dog ligger Danmark formentligen og kæmper med hele Europa.

I Kiøbh: er saa en Prophet, som opretholder denne Idee, at Danmark kæmper med hele Europa. Han gjør det Hele af, han bevæger Himmel og Jord uden noget Punkt udenfor, han bevæger det ved Hjælp af Ingenting; blot det at han lever er nok til at gjøre Tiden til en bevæget Tid. Han propheterer om en mageløs Fremtid for Danmark, deels paa Grund af hvad Aanden indskyder ham, og deels fordi Danmark har haft en mageløs Fortid. Han har allerede engang før været saa heldig at forudsige, at den forrige Konge af Danmark (Frederik VI) skulde styrte Napoleon. Dette beviste han af Aabenbaringens Bog, hvor der tales om en Mand paa en hviid Hest, som omstyrter et mægtigt Rige. Men en Mand paa en hviid Hest kan ikke være andre end Kongen af Danmark – med mindre det skulde være Keiseren af Marokko. Kun i Danmark findes nemlig hvide Heste og kun Keiseren af Marokko faaer nogle til Foræring. Hans Prophetie gik dog ikke [i] Opfyldelse. Siden den Tid har Forholdene forandret sig i Danmark^s Forhold til Europa, saa Kongen af Danmark vanskeligt vil erobre hele Europa; thi i Stutteriet skal der ikke findes flere hviide Heste. Dog vardsler Propheten Danmark en mageløs Fremtid. Han offerer sig ganske for at prophetere; hvad han lider derfor og har lidt, veed Ingen, som han selv siger, undtagen Skomagermester Mathiesen, der er hans Fortrolige.

#

NB2:174

Det at lyve er, som en Ældre saa ypperligt har sagt, at angive sig selv, at foragte Gud og at frygte Msker. Montaigne gjør meget godt opmærksom paa denne afskyelige Omvendthed: istedenfor at frygte Gud, og hvis det behøves at foragte Msker.

NB2:175

#

Ethvert Menneske selv det dygtigere er gjerne i Phantasie og Følelse i sin Tænken og Talen et godt Stykke forud for sig selv eller for hvad han er i Gjerning og Virkelighed. Men Fleertallet af Msker er det med som en Vogn, hvilken Locomotivet er løbet fra – saa langt ere de forud for sig selv, det er saa langt ere de i Virkeligheden tilbage.

#

NB2:176

Forskjellen mell. opbyggelig Tale og en Overveielse.

[a] Forskjellen kan man ogsaa see udtrykt i Forordet: hiin Enkelte ... overveie kjerligt, om dog ikke o: s: v: Saaledes kunde Forordet til en opbyggelig Tale aldrig lyde.

En Overveielse forudsætter ikke Begrebsbestemmelserne som givne og forstaaede; den maa derfor ikke saa meget røre, formilde, berolige, overtale som vække og pirre ved Mskene og skærpe Tænkningen. Overveielsens Øieblik er jo ogsaa før Handling, og det gjælder derfor om at sætte alle Momenterne ret i Bevægelse. Overveielserne skal være en »Bremse«, dens Colorit derfor en ganske anden end den opbyggelige Tales, der hviler i Stemning, medens Overveielserne skal være i god Forstand utaalmodig, vælig i Stemning. Ironie er her fornødent og en betydeligere Ingredients Comik. Man maa gjerne endog lee lidt engang imellem, naar blot Tanken bliver desto tydeligere og mere slaaende. En opbyggelig Tale om Kjerlighed forudsætter at Mskene væsentligen vide hvad Kjerlighed er, og søger nu at vinde dem for den, at bevæge dem. Men dette er sandeligen ikke Tilfældet. Derfor maa »Overveielserne« først hente dem op af Kjælderhalsen, kalde paa dem, vende dem, med Sandhedens Dialektik, op og ned paa deres magelige Tanke-Gang.

NB2:177

#

Den som skal tale om Selvfornegtelsens Kjerlighed behøver da ikke at gjøre sig særskilt Umage for at synes den Selvkjerlige; thi er han den sande Kjerlige, saa maa Verden ansee ham for den Selvkjerlige.

NB2:178

#

.... Mængden spyttede paa ham (Christus). Det gyser i Dig, Du vilde maaskee helst, at der end ikke taltes om Sligt, fordi det er saa gyseligt, fordi det at det er skeet skrækker En ud af den sædvanlige blødgigtige

[a] Du gav altsaa efter, Du deeltog i Forhaanelserne – det er sandt, det var for at frelse Dit Liv: o, uhyre Modsigelse, just Han, hvem Du forhaanede, døde for at frelse Dit Liv.

Tankegang – Men tænk Dig nu samtidig med denne Begivenhed. Tør Du tiltroe Dig selv, at Du havde haft Mod til aabenlyst at holde med Xstus, holde med en Mand hvem ethvert Blik forhaanede, hvem Alt forraadte – hvem Mængden spyttede paa. Men Du var tilstede! Du var bevæget maaskee til Medlidenhed ved Synet af Mishandlingen mod dette Msk, men Du stod i Mængden. Langt fra Dig var det at ville deeltage i disse Ugudeligheder. Men see, de der stode hos Dig, de opdagede at Du ikke raabte med. Rasende i deres vilde Lidenskab grebe et Par af de der stode Dig nærmest Dig fat – det gjaldt Dit Liv, vissere end om Du var angrebet af et Rovdyr – og Du havde ikke Mod ell. Besluttethed i Øieblikket til at vove Dit Liv især da ikke for et saadant af alle foragtet og afskyet Msk – Du gav efter, ogsaa Du raabte Haan over ham, ogsaa Du spyttede paa ham.

O, man advarer Ynglinge om ikke at gaae paa Lastens Forsamlingssteder, end ikke nysgjerrigt, thi Ingen veed, hvad der kunde hænde. Forfærdeligere endnu er den Fare, naar Du ikke er saa ubetinget besluttet med Dig selv, om hvad Du vil, at Du er villig at offere dit Liv, da at være med i Mængden. Ak, og dog, de der ere saaledes besluttede de løbe sjelden med i Mængden. Sandeligen der er intet Sted, ikke det til Lysterne og Lasterne afskyeligst indviede, hvor et Msk. saa let fordærves – som i »Mængden«.

NB2:179

#

Til et Sted i » *christelige Overveielser*« 2^{den} Følge N° VI.:

at det er en betænkelig Sag at blive noget Stort i Verden – herved maa bemærkes, at det er ikke som Stat betragtet. Saaledes kan Mynster vel siges at være bleven noget Stort, men han har en stor Tilbøilighed til at ville være i Minoriteten.

#

NB2:180

#

Overveielser N° VII i 2^d Følge om Barmhjertighed er tillige rigtig vendt mod Communismen. Det er ingen Kunst at tale om Sligt i almdl. Udtryk som Intet betyde, men her er Sagen givet en ganske anden Vending, og vistnok en christelig.

NB2:181

#

cfr.p.73 i denne Bog ogp.210.

^a *Lidelsernes Evangelium*

a Maaskee hellere: Beroligende Tanker

christelige Taler af S.K.

N° 2.

VII.

Det Glædelige i, at det er »for Glæde« at man ikke tør troe det Saligste.

Du troer det ikke – men fat dog Mod, thi Grunden er egl. blot, at det er altfor glædeligt, fat Mod thi det er Glæden der forhindrer Dig – er dette ikke glædeligt.

[b] ... At Du hvert Øieblik Du vil kanlukke Din Dør og faae Gud i Tale, uden Mellemand, uden fornem Nedladdenheds Afgift og Tyngde – er dette ikke saligt – men Du troer det ikke? Hvorfor troer Du det ikke? Dog vel fordi det er altfor glædeligt – men er dette dog ikke glædeligt. – Saaledes Synds-Tilgivelse o: s: v:.

Der staaer om Disciplene, at de turde for Glæde ikke troe. Luc. 24, 41.

NB2:182

#

Den nuværende Christenhed lever egl. saaledes som var Forholdet dette: Christus er den store Helt og Velgjører der engang for alle har betrygget os Saligheden, nu skal vi blot være glade og fornøiede ved Jordlivets uskyldige Goder og lade ham om Resten. Men Christus er væsentligen Forbilledet, altsaa skulle vi ligne ham, ikke blot have Gavn af ham.

NB2:183

#

Christus græd Blod, da han bad – nuomstunder beviser Præsten af 3 Grunde, at det dog er ret hensigtsmæssigt at bede. – Hvad om man forbød Menneskene at bede, saa ville de vist ikke længer behøve 3 Grunde. Naar Forældrene have gjort Alt for at glæde Børnene, og de dog ikke blive glade: saa tager Forældrene Alt fra dem – det hjælper.

NB2:184

#

Dette er Vendepunktet i Verdens-Historien. Christendommen er det Tilkommendes Religion, Hedenskabet var det Nærværendes ell. det Forbigangnes (Præexistents.). Selv Jødedommen var for præsentisk trods sin prophetiske Charakter, den

var et Futurum i Præsens, Xstd. er et Præsens in Futuro.

NB2:185

#

Naar et Skib skal styre ud af Havnen, saa kastes der først en Ende ud, som et Par Matroser i en Baad roe med for at fastgjøre til en Pæl, og derpaa trækkes Skibet: og naar et Msk-Liv skal ordl. begyndes saa maa der ogsaa kastes først en Ende ud – det er, der maa være en Afdød, som er behjælpelig i at sætte dette Liv i Gang. Enhver Existents der ikke har en elsket Afdød til Hjælp bliver en ubetydelig ell. en blot verdslig stor Existents

#

NB2:186

#

Det at Jøderne [a] vilde have gjort Christus til Konge, det var netop det, der var et Moment med i at korsfæste ham. Naar en Ild ret skal antændes maa der Træk til; men aandelig forstaaet er Træk Dobbelt-Bevægelse. Et Msk. som strax kommer i Strid med Mskene bliver vanskeligt et Offer. Men just Den, hvem Mskene have været opmærksomme paa i anerkjendende Forstand, naar han vender sig mod dem, naar han saa ikke vil som de vil: det er hvad der kan puste til Ilden og puste den til Flamme.

[a] cfr denne Bog p. 160 o: fl.

#

NB2:187

Det tænker formdl. nu Ingen paa, at der til det Ord »Overveielser« allerede er et Stik-Ord ude i en af de *christelige Talers* Indledning. N° VI.

NB2:188

#

I det om Kjerligheds-Folket ligger tillige en Hib til Grundtvig; thi det er dog egl. Anmasselse, at et enkelt Folk vil kalde sig »Kjerligheds-Folket«, det er forfængeligt og selvkjerligt.

NB2:189

#

Det hele Begreb af Levebrøds-Geistlighed er et Sandsebedrag. Hvoraf kommer det vel, at hvis en Mand, som ikke er Præst, men iøvrigt havde Duelighed og Indsigt og Otium, vilde befatte sig med at forkynde Xstd. ell. med at bekjende Christum: saa bliver der Allarm – og derimod ikke naar en Præst gjør det? Deraf, at en Præst har det Levebrød. Det er i Grunden Folks Tanke. Derfor falder det temmelig flaut, naar en Præst brouter af, at han i nogen særligen Forstand bekjender Xstum. Thi som man finder det i sin Orden, at en Prokurator skaffer Sag hvor det er ham muligt, da det er hans Levebrød: saaledes finder man det i sin Orden, at en Præst prædiker saadan noget Xstd, især naar han tillige passer paa at faae Tid efter anden et endnu større Levebrød. Vilde En nedlægge sit Embede, for nu gratis at forkynde Xstd, saa blev man vred. Thi det er Verdslighed man vil have, og derfor, som man har Læger, Prokuratorer o: s: v.:, saa vil man ogsaa have nogle som ere Præster, ell. hvis Levebrød det er at være Præst. Men Aands-Indtrykket vil man ikke have.

NB2:190

#

... Men sæt nu, at den Overfaldne, hvem den barmhjertige Samaritan, tog sig af – var død mell. hans Hænder, og sæt saa, at Samaritanen altsaa havde maattet gjøre Anmeldelse om det til Politiet og sæt saa Politiet havde sagt: ja saa maa vi indtil videre anholde Dig – og hvad saa? Saa havde de Medlevende leet af ham at han var dum nok til at udsætte sig for al det Vrøvl, og enten meent, at han maatte være aldeles uvidende om Rettergang og være et »Fæ«, ell. hvis han vidste forud, hvad der kunde hænde maatte han jo være »gal«. – See det er Barmhjertigheds Løn.

NB2:191

#

Det at existere christeligt er sammensat af det Evige og det Timelige. Men nu tildags maa det Evige aldrig faae noget afgjørende Udtryk i det Udvortes – saa turde det Hele let blive et Bedrag, en Indbildning. Man gjør alt muligt Verdsligt klamrer sig ved denne jordiske Tilværelse – men er tillige indiv.:, saa hedder det, en sand Christen. Det turde dog nok være mulig, at der meget sjeldent fandtes noget Msk. der i Sandhed formaaede dette Forbausende saaledes at ene det Christelige og det Verdslige. Som oftest udelades nok det Christelige, der jo næsten kun skal være et optaget Moment i det Verdslige.

I ethvert Tilfælde er det af stor Vigtighed for Tilværelsen, at der i hver Generation er Existentser, som hver blot udtrykke det dialektiske Moment. Der er nu Existentser nok, som udtrykke det blot Verdslige – men vi mangle aldeles det eensidig og absolut consequente Udtryk for det blot Gudelige. Dog er dette saare vigtigt, for at der dog kan holdes lidt Control med den saakaldte gudelige Existent, der her formentligen har løst Opgaver som end ikke Christus

løste - thi Christus havde ikke travlt for at blive Justitsraad ell. for Levebrød - ei hell. var en Apostel Aspirant til Ordener og Titler - og saa tillige i sit Inderste en god Christen.

Som man har afskaffet hele Poesien^a ved Hjælp af den Løgn om de optagne Momenter (en Pige sørger lige saa dybt som Julie - men hun forstaaer tillige at bære det - og klinker igjen: Løgn, lutter Løgn) saaledes afskaffer man det Christelige ved den Sviig at det Høieste er ikke at forlade ell opgive det Verdslige o: s: v:., men at blive i det og i sit Inderste være en Christen.

a i Livet

Christendommen er ikke saa dum, at Enhver der vovede Alt i Udvorteshedens Afgjørelse derfor er en Christen; men den siger: blandt Saadanne maa den Christne findes, og ikke blandt disse Vindhase, som tage alt det Jordiske til Indtægt - og saa tillige ere i det Inderste gode Christne.

NB2:192

#

Min Mening er ikke, at Gud skulde elske mig mere end hvilket som helst, ubetinget hvilket som helst andet Menneske; men min Mening er, at jeg dog nok adskilligt mere end Andre tænker paa, at Gud elsker mig. Lad saa Andre finde det stort: objektivt at betænke at Gud elsker saadan Alle; jeg finder det saligt subjektivt at betænke, at Gud elsker mig, og saligt, at dette staaer Enhver frit for at betænke.

NB2:193

#

Det er saa rørende om Søndagen at prædike over, at Christus omgikkes Syndere og Toldere - men om Mandagen er det Forbrydelse blot at tale med den simple Mand, med en Tjeneste-Pige. Det er, vil man sige, uforsigtigt dumt at indlade sig saaledes med Mskene, istedenfor at fjerne dem fra sig, og sjældent blive seet. Hvor dum maa da ikke Christus have været!

NB2:194

#

Det er meget godt bemærket af Montaigne^{2d} Bog Cap. 12. (p. 263 i 3^{die} Bind).

Wir (vi Christne) sollten uns schämen, daß noch nie ein Anhänger einer menschlichen Sekte erfunden ward, so sonderbar und schwer auch ihre Behauptungen waren, der nicht gewissermaßen sein Betragen und Leben darnach einrichtete! Und eine so göttliche und himlische Lehre (Christendommen) zeichnet die Christen durch nichts anders aus als durch die Sprache. - cfr Spinoza *Tractatus theol*:

*pol:*Indl:p. 85 (: jam dudum enim res eo pervenit, ut neminem fere, quisnam sit, num scilicet Christianus, Turca, Judæus vel Ethnicus noscere possis nisi ex corporis externo habitu et cultu, vel quod hanc aut illam ecclesiam frequentet, vel denique quod huic aut illi opinioni addictus est, et in verba alicujus magistri jurare solet. Caeterum vita eadem omnibus est.

NB2:195

#

I Bjergprædikenen (enten 5te ell. 6te Capitel hos Math:) staaer et Ord, som har en ganske ypperlig Anvendelse i det moderne Liv: naar I blot hilse Eders Brødre, gjører ikke Hedningerne det Samme.

#

NB2:196

Deus ita artifex magnus in magnis, ut minor non sit in parvis.

Augustin.

NB2:197

#

Det er et godt Ordsprog:

Wer spinnt zu fein

Haspelt sich ein,

det er egl. et italiensk Ordsprog

Chi troppo assotiglia, si scavezza.

NB2:198

#

..... Lad os forstaae hinanden. Der er altsaa Det og Det, som Du frygter vil hænde Dig, hvis Du gjør Det og Det, som Du dog egl. anseer det for Din Pligt at gjøre, kun raadvild om, hvorvidt Pligten kan fordre saa meget af Dig. Gjør nu et Tanke-Experiment. Tænk Dig

det Rædsomste – og tænk Dig saa at Gud er den Almægtige. Du vil ikke gjøre ikke vove Det og Det af Frygt for Det og Det – men sæt nu, at den Almægtige til Straf for Din Ulydighed just bragte dette Det og Det over Dig. Du frygter ved at gjøre Det og Det at udsætte Dig for Verdens Spot – men sæt nu, at Gud, skjøndt Du ikke gjorde det, magede det saaledes, at Du alligevel blev udsat for Verdens Spot. Hvad Sikkerhed har Du vel mod en Almægtig – i det Du med al Din Klogskabs Yderste har beregnet at undgaae Det og Det, saa har Gud maaskee ad en ganske anden Vei bragt det over Dig. Nei der er kun een Sikkerhed og Tryghed i Forholdet til en Almægtig, nemlig ubetinget at lyde ham.

Tænk Dig fE Moses og lad os tænke det saaledes. Han siger til sig selv, jeg tør ikke gaae til Pharaos, han slaer mig ihjel – jeg bliver hjemme. Saa bliver Moses altsaa hjemme. Men hvorfor skulde Gud som er en Almægtig ikke i samme Nu vende Forholdene saaledes, at Moses blev (ved en Misforstaaelse, ved en usalig Misforstaaelse ja det var en Misforstaaelse Moses var aldeles uskyldig men Pharaos havde nu engang faaet den Idee og Ingen kunde faae ham fra den) afhentet af Pharaos Vagt og henrettet som Oprører.

Sagen er, Mskene mangle i Almdl. Phantasie til concretere at forstaae hvad en Almægtig formaaer.

For mig er det saaledes, at naar jeg af Frygt for Dette ell. Hiint vil lade være at gjøre Noget, som jeg dog anseer for Guds Villie, vil skulke mig derfra, saa falder det mig strax ind, at den Almægtige jo netop til Straf kunde bringe det Frygtede over mig.

NB2:199

#

Alle Mske ønske at være eller at blive samtidige med store Mænd, store Begivenheder o: s: v:: Gud veed hvor mange Mennesker der egl. leve samtidige med sig selv. At være samtidig med sig selv (altsaa ikke Frygtens ell. Forventningens Tilkommelse, ell. i Forbigangenheden) er Gjennemsigthed i Ro, og dette er kun muligt ved Guds-Forholdet, ell. det er Guds-Forholdet.

NB2:200

#

Naar En skal være persona publica i disse Tider saa at opholde sig over, at han leilighedsviis overøses med Skjeldsord er ligesom at opholde sig over ell. at misforstaae, hvad det vil sige, at en Brand-Officier ved en Ildebrand er overstænket. Hovedsagen er, at han commanderer godt; disse Stenk paa Frakken have Intet uden Godt at betyde. Han trækker om Aftenen Frakken af. – og i Døden aflægges man den Overfrakke, paa hvilken Forhaanelserne blive siddende – længere naae de ikke.

#

NB2:201

#

Det Glædelige i:

at jo mere Verden gaaer os imod, desto mindre sinkes vi underveis paa vor Vandring til Himlen.

[a] cfr i denne Bog p. 73, 190 og 191.

ell.

det Glædelige i:

at christeligt forstaaet er Modgang Medgang.

[b] Naar Fiskeren skal gjøre en god Fangst maa han dog vel gaae derhen hvor Fisken er – men Fisken gaaer mod Strømmen, altsaa maa han gaae til den Side.

Alt hvad der hjælper os frem ad den Vei vi skal er dog vel Medgang; men det gjør netop Modgang ergo er den Medgang.

#

NB2:202

#

Text til Fredags-Prædiken

Han lever til altid at træde frem for os.

NB2:203

#

Christendommen kan og bør her i Timeligheden ikke tænkes i Ro. Dersom der var en Plet, hvor der levede lutter sande Christne, saa ville dette betyde, at de skulde være Missionairer. Ogsaa dette Spørgsmaal har Enhver at forelægge sig selv inden han slutter af.

Men i disse Tider leves der slet ikke, det er lutter Efterberie den ene efter den anden.

#

NB2:204

#

Langtfra mig være saaledes at anklage Samtiden, som havde Verden før været saa rar. Nei, hvad mig angaaer, da vilde det gaae mig galt til enhver Tid. Det er saa rigtigt sagt af Socrates, at en Landflygtighed vilde kun lidt hjælpe ham, da det vilde gaae ham galt i ethvert Land. Grund var, at Socrates var den Vækkende.

NB2:205

#

Man siger, at man ikke maa spilde Guds Gaver; men den bedste af alle Guds Gaver hans Kjerlighed, det, at han har tilladt os at kalde ham Fader, tilladt os at elske ham: hvor spildes ikke den – hvor mange Msker tænke vel ret derpaa. Forfærdeligt! Gud i Himlene sidder og tilbyder hvert Msk. sin Kjerlighed – men det bryder sig Ingen om. Naar det kommer høit beviser Præsten af 3 Grunde, at Gud er Kjerlighed. – Overhovedet er Præsternes »Grunde« en af de virksomste Grunde til at Christendommen er bleven saa spagfærdig som den er. Det er denne usalige Bagvendthed med at alt skal først bevises. Mon vel En, der virkelig var forelsket, vilde falde paa af 3 Grunde at bevise Elskovs Salighed. Men Sagen er, man troer ikke mere – ak og saa vil man hjælpe sig med lidt Videnskabeligheds kunstige Been.

#

NB2:206

#

Eet er det at gjøre sig selv kostbar – det forstaae Mange sig paa – et Andet med enhver Opoffrelse for sin Person om muligt at bibringe Mskene Indtrykket af, at Christendommen veed at gjøre sig kostbar.

NB2:207

#

.... Men saa gaaer det blot mig galt og saa udretter jeg altsaa ikke Noget. Hvilken Taabelighed. Naar jeg lyder min Ordre og det paa Grund deraf gaaer mig galt, saa hører det vel med i Styrelsen, og maaskee skal det

netop faae Betydning, skjøndt jeg ikke forstaaer det.

Sæt Stephanus ved sin Død slet ikke havde udrettet Andet end at virke paa Paulus, havde saa han Intet udrettet? Og hvor ofte er dette ikke Tilfældet, at netop En Bravs Undergang bliver en Opvækkelse. Men Sagen er man vil selv spille Forsyn. Saa bliver Verdenhistorien rigtignok kun en Farce.

NB2:208

#

Forunderligt! Den samtidige Slægt hader og forfølger og korsfæster Xstus - og saa faaer Slægten selv Gavn af Xsti Død. Paa den Maade fik Christus ligesom aldrig Ret over Mskene. Men det vilde han jo heller ikke - han vilde frelse dem. Ellers kan dog den uskyldigt Forfulgte sige: min Død bliver en Straf over Eder - men Christi Død blev en Frelse ogsaa for dem. Det var ikke Christus som sagde mit Blod komme over Eder, det var Folket.

#

NB2:209

#

Henrich Steffens er et godt Exempel paa, hvorledes en velmenende Orthodoxie, der ikke tager i Betænkning at udsige, at blot der i Christd. er det Mindste, som man vil underkaste Tænkningens Correctiv i den Forstand som skulde Tænkningen afgjøre Noget, saa er Alt tabt - og som dog selv am Ende bliver inden for Forvirringen. Han viser (i Religions-Philosophien 1ste Deel p. 440 o: fl.) at Miraklerne ere Tænkningen til Anstød. Skal nu Tænkningen have Lov til at afgjøre Noget, fordi den ikke kan begribe dem, saa er Christendommen tabt. Hvad gjør saa Steffens? Han tilveiebringer en Theorie, som finder det tænkende i sin Orden, at Miraklerne ere med. Ak, Ak, Ak. Er det da ikke ogsaa Tænkningens Suprematie, naar den afgjør, at jeg meget godt kan tro Miraklerne. Er der, dialektisk, den mindste Forskjel mell. den Magt, der afgjør, at jeg skal forkaste Noget, og den som afgjør at jeg kan antage det. Hvorledes kan denne Magt afgjøre, at jeg kan troe det, uden latent at have det til sin Raadighed at afgjøre det Modsatte. Det Hele er et Sandsebedrag, aldeles ligesom naar Heiberg mener, at Publikum er et forvirret Begreb - naar det er ham imod, men en fornuftig Tanke, naar det er enigt med ham - istedenfor at Publikum i sig selv er Nonsens. Og saaledes er christeligt Begrebet og Tænkningen dethroniseret, ligegyldigt enten den vil sige: ja ell. nei.

Christend. forholder sig ikke til Tænkning ikke til Tvivl, men til Villien og til Lydighed. Du skal troe. Det at ville

have Tænkningen med er Ulydighed, ligegyldigt enten den siger ja ell. nei.

NB2:210

#

Strax den første Gang jeg talte med ham og senere gjentaget har jeg, og saa høitideligt som muligt, sagt Biskop Mynster at jeg udtrykte det Modsatte af ham, og at det just var derfor (foruden min Pietet) at han var mig af Vigtighed. Og han har med fuld Opmærksomhed svaret derpaa, saa han høitideligt har vedgaaet i Samtalen, at han forstod mig. Han sagde engang at vi vare Complementer til hinanden, hvilket jeg dog ikke indgik paa, fordi det var mere høfligt end jeg kunde forlange, men gjentog blot paa det Bestemtteste min Forskjellighed. Jeg har sagt ham, at der ofte var Ting, som jeg vidste maatte mishage ham; men jeg tænkte vistnok ham med og havde netop tænkt ham med - uden dog at forandre det.

Saaledes veed jeg, at mit Forhold til ham er saa reent som muligt.

#

NB2:211

#

Det er dog en egen Ting med det at det at takke Gud for det Gode (∴ jordisk og timelig Fordeel og Held o: s: v:) skulde være nok til at være Christendom. Paa den Maade bliver Christendommen let potenseret Livs-Nydelse (Eudaimonisme). Hedningen blev angst, naar han blev meget lykkelig, han havde en vis Mistro til Guderne. Men heri laae tillige noget Andet, thi hans Angst udtrykker, i Sandhed forstaaet, hvad der følger af at klamre sig fast til det Verdslige. Men i Christendommen! Man higer efter og tragter efter de jordiske Goder, og saa for at blive fri for den Angst takker man Gud. Aha! Paa den Maade bliver en saadan Christenhed endnu mere verdslig end selv Hedenskabet. Det at takke Gud for de gode Dage skulde vel først og fremmest betyde at undersøge at prøve sig selv, hvorledes man hænger ved Sligt, det skulde vel betyde, at man lærte at tænke ringe om alt Sligt. Men tvertimod man klamrer sig end fastere, og saa takker man Gud, - for at faae Lov til ganske roligt og trygt at blive i Besiddelsen.

Ak, hvor man dog besviger Christendommen!

NB2:212

#

Der kan for mig være noget gyseligt i, at skulle leve til daglig Brug sammen og i Omgang med Msker, der egl. ansee Alt hvad der hedder Aand og Alt hvad der hedder sædelig Undseelse i det Indre for Indbildning, fordi noget Saadant slet ikke er til [for] dem. Et saadant Msk. kan ikke blot bedrage En - men det afficerer ham aldeles ikke, han respekterer kun fysisk Magt. Der gives virkeligen Msker, som det er gyseligt at være Medmenneske med. Enhver Bekymring der ikke er fysisk er dem en Latterlighed.

NB2:213

#

De religieuse Forbilleder ere ofte saa abstrakte; man seer dem ikke forsøgte i de almdl. menneskelige Lidelser, i Sygdom, i legemlig Svaghed og Alt hvad dertil hører

NB2:214

#

Misundelsen vil tilsidst ligefrem forbyde mig at være Forfatter. Det er sandeligen ikke Pøbelen, men snarere de Fornemme. At jeg har saadanne Gaver ell. rettere at Gud saaledes lader det lykkes for mig, at jeg er saa flittig o: s: v: det vil man ikke have.

I Danmark er der ingen National-Aand, men idel Kjøbstads-Aand. I enhver stor Nation har dog en Forfatter Lov til at arbeide, hvis han kan det, men her vil man ligefrem have det formeent, at det ikke skal udtrykkes, at En formaaer mere end Andre. Alt er Nivellement. Der gives en vis Skik og Brug betræffende hvor meget en Forfatter tør skrive, mere maa Ingen skrive. Har Gud givet En større Evner, saa skal man fornegte sit Guds-Kald og være som de andre Mænder.

#

NB2:215

d. 3 Oct. 47.

Henrich Steffens *Religions-Philosophie*

2^d B. p. 260 medio

so spricht sich die furchtbare Gewißheit aus, daß auch innerlich, in der Geschichte, das Böse = Masse ist.

p. 262 der Heiland ist für die ganze Welt gestorben,
aber nur für die wahren Christen auferstanden.

NB2:216

#

Tænk Dig, JosephJesu Pleiefader og tænk Dig ham i
Samtidighedens Situation mon man ikke ville lee af
den sølle Tosse, der troede Maria; mon man ikke ville
finde at saa var Maria dog mere fiffig, at hun bildte
ham Noget ind ☺: mon ikke Alle saa omtrent ville
komme til at tale blasphemisk!

NB2:217

#

Jeg kunde have Lyst til en lille literair Mystification,
ved fE at udgive Noget, jeg vilde kalde »Ungdoms-
Arbejder« og i hvis Forord jeg vilde træde op som en
ung Forfatter, hvis første Arbeide dette var.

Jeg vilde kalde mig Felix de St. Vincent Indholdet
skulde være

1) *Krisen i en Skuespillerindes Liv.*

2) Lovtale over Efteraaret.

3) Rosenkilde som Hummer.

4) Skrift-Prøver.

#

NB2:218

Miraklet med de 5 Brød og de 3 smaae Fisk

er et Exempel paa Eenheden af den guddommelige
Overflod og Sparsommelighed.

Mon vel et Msk, der kunde gjøre et Mirakel vilde holde
paa at lade Smulerne opsamle. Ak, blot ved et
overflødig Gjestebud har man for Skik at slaae
Glassene istykker for at betegne Overflødigheden.
Men Christus gjør et Mirakel, kan hvert Øieblik gjøre et
Mirakel – og han lader Smulerne opsamle, han
foragter ikke Smulerne. At en Fattig siger: Smuler er
ogsaa Brød, det høres – men at den Rigeste tillige som
var han den Fattigste opsamler Smulerne: det er

Guddommeligt.

#

NB2:219

Christendommen er visseligen ikke Tungsind, den er jo tværtimod det glade Budskab – for Tungsindige; for Letsindige er den rigtignok ikke det glade Budskab, thi dem vil den først gjøre alvorlige.

NB2:220

#

.... Thi vi forholde os jo ikke til Dig, o Gud, som til et Menneske, af hvem vi købe – Du maa først give, og da først kan der være Tale om vor Pligt at købe af Dig – hvad Du har givet: Troen, Haabet, Kjerligheden, Længselen, den beleilige Tid. Du giver Alt og uden Betaling, for Intet (thi kun Hedningen som ikke kjendte Dig meente, at Guderne ikke gav Noget for Intet)¹, men naar Du har givet, da fordrer Du, at vi skulle af Dig købe hvad Du har givet. Saaledes nedlader Du Dig til at indlade Dig med os Mennesker, Du skammer Dig ikke ved at være vor Gud. (Hebræerne) – og dog er det jo som naar vi give et Barn, og da, for at glæde Barnet, lader som var det Barnet, der gav os – hvad vi jo gav Barnet, hvad der altsaa er Vort.^a

a Ja Forholdet til Gud er end ikke saaledes, thi Gud er jo tillige Den, som giver at fuldkomme Det maatte da være, som naar en Fader eller Moder selv var Barnet behjælpeligt i at skrive det Geburtsdags-Brev, der saa blev paa Geburtsdagen modtaget som Gave.

¹ Heri ligger hele Hedenskabets Vildfarelse, at Mennesket ligefrem forholder sig til Gud som til et andet, et mægtigere Menneske, istedenfor at Msket først forholder sig til Gud indenfor en Subdivision: efterat Gud har givet Alt for Intet.

NB2:221

#

Det er saa rystende, at Christus, der er Kjerlighedens Lærer, bliver forraadt – ved et Kys.

NB2:222

#

Christus vidste lige fra Begyndelsen, at han skulde lide og døe. Det Tunge heri, fremfor naar det saadan kommer, medens man snart haaber at undgaae, snart gruer. Det er Christi Lidelse var Valg.

NB2:223

#

Og det var Alvor med hans Fornedrelse. Det var ikke som naar en Pave vadsker fattige Folks Fødder, og

Alle veed, at det er Paven: saa han vinder dobbelt
foruden sin pavelige Anseelse, ogsaa Ydmyghedens.

NB2:224

#

O, i Livet hvor meget paaskjønner vi det dog ikke blot
at have et Msk der viser os Tjenester – men den Ven
der satte Livet til for os, den Ven der ogsaa for min
Skyld lod sig forhaane: ham tænker man ikke paa.

#

NB2:225

Et Ord om mig selv

Jeg er det sidste Stadium af en Digter-Formation til
Det at være en Slags Reformatør i det Smaa. Jeg har
meget mere Phantasie end en Saadan vilde have, men
saa igjen mindre af en vis personlig Kraft som er
fornøden for at træde saaledes op. Ved Hjælp af min
Phantasie, der vel at mærke ingenlunde er før det
Dialektiske, altsaa umiddelbar, men efter det
Dialektiske kan jeg faae alle de christelige
Bestemmelser paa det nøiagtigste og det meest
levende. Dette behøver aabenbart Tiden. Der er visse
Ting som bestandigt maa bringes i Erindring, ellers
tabes Maalestokken. Det er som den vilde Fugls Flugt
over de tammes Hoveder naar der mindes om
saadanne Bestemmelser af det christelige Liv som
fordre det Yderste. – Men netop fordi jeg saaledes er
en Digter, hvis Opgave er at skrue Prisen op, og om
muligt at tilhviske hver Enkelt hvordan Fordringen
kunde være, saa maa jeg især passe paa ikke at faae
Tilhængere.

NB2:226

#

..... Skulde jeg nu sige: har Du forstaaet det, saa
forklar Du mig det? O, jeg skal i Forhold til Alt, hvad
der trænger til en Forklaring, som jeg ikke har, villigt
tage mod Forklaringen af en Anden, villigt og
taknemligt. Men i Forhold til hvad der ikke kan og ikke
skal forklares ell. begribes, ja hvad det er formasteligt
at ville begribe: der vil jeg ikke villigt modtage
Forklaringen. Og om Nogen vil paanøde mig den, saa
vil jeg sige: viig bort med Din Forklaring, Du er mig til
Forargelse.

NB2:227

#

.... Den Conformitet med Christo som Middelalderens Overtro satte saa stor Priis paa at have Christi Vunder [a] paa sit Legeme (Franciscus) det var blot Overdrivelse – men den Conformitet at være forhaanet o: s: v: det er den sande.

NB2:228

Det man har sin Ulykke med er at Tilværelsen i Form af Anerkjendelse blot vil sinke En. Man skal besøge dem, gjøre dem sin Opvartning, lade sig begloee af dem, lade sig lugte til, og saa beundre. Hjælper dette mig til Fremgang i det Gode? Dog vel ikke og hvad hjælper det de Andre til uden til Fremgang i Taabelighed.

NB2:229

#

For ikke at forskyldte nogen Overdrivelse i Christend. kan jeg jo anlægge den Maalestok, som min Fader fulgte m: H: t: at bekjende Christum. Men gjør jeg det, saa skal det snart vise sig, at det ikke faaer Lov at gaae ubemærket hen. Grunden, hvorfor det lykkedes min Fader, var fordi han var en aldeles ubekjendt Mand. Men saa vil En sige: saa kan Du jo blive Præst, naar det Religieuse beskæftiger Dig saa meget. See her er et Sandsebedrag. Thi lad os være oprigtige, mon vel Nogen deraf, at en Mand i disse Tider bliver Præst faaer det Indtryk, at det Religieuse beskæftiger ham saa meget? O, nei, han faaer det Indtryk, at det er En, som vil have et Levebrød og en Slags anselig Stilling i Samfundet. Ved Hjælp af dette Sandsebedrag er Geistligheden væsentligen gjort afmægtig.

NB2:230

#

..... med hvad Ret jeg taler saaledes? Med den Ret at jeg er mig bevidst, hvad det kan koste at tale saaledes, og med Bevidsthed om, at jeg vil være villig til at finde mig i Følgerne.

#

NB2:231

#

Eet er det ved Fødselen at være noget Stort i Verden, et Andet at blive det successivt. Det Første kan Ingen gjøre ved, men det Sidste lader sig ikke gjøre, uden at man paa mange Punkter maa have gjort det Onde een ell. anden Concession, tiet hvor man skulde have talet, og talt hvor man skulde have tiet, bukket hvor

[a] thi Opgaven er, som Gerhard etsteds (i *Meditationes sacræ*) siger ikke blot frui Christo, men fremfor Alt imitari Christum.

man skulde have været stolt og omvendt o: s: v:

NB2:232

#

»De opløfter Dem« siger De – Tag Dem dog iagt, at De ikke løfter for høit op, som man siger.

#

NB2:233

#

... Mennesket spaaer og Gud raa'er. Det var jo ogsaa til Vitterlighed, at Ypperstepræsterne beseglede Christi Grav; det blev jo til Vitterlighed for – at det var ganske vist, at han er opstanden, og ikke stjaalet.

NB2:234

#

De daarlige Brudejomfruer ere ikke fremstillede som de, der ganske havde glemt den hele Sag med Brudgommens Komme, der staaer jo tværtimod, at de vare gangne bort for at købe ny Olie – dog bleve de udelukkede. Saa man altsaa ikke skal undskylde sig med, at man dog gjør Noget, stundom tænker paa den Sag med sin Sjels Frelse, venter paa at der skal udkomme et nyt Skrift o: s: v:.

#

NB2:235

#

.... Lad os saa hellere sige det ligefrem med den ærlige Kant, der erklærer Forholdet til Gud for en Art Sindsvagthed, en Indbildning. Det at have med en Usynlig at gjøre er jo ogsaa saaledes. Dette anfører Steffens meget rigtigt etsteds i hans *Religionsphilosophie*.

NB2:236

#

Ingen kan tjene to Herrer. Dermed er ikke blot betegnet den Vaklende, den Tvivlraadige som ikke ret veed hvilken han skal vælge. Nei, ogsaa Den der trodsigt brød med Gud og Himlen, for at tjene sin Lyst

og Begjering, han tjener dog to Herrer, hvad Ingen kan; thi han maa tjene Gud enten han vil eller ei. Forholdet er da ikke saaledes ligefrem: vælg een af de To; men Forholdet er: der er kun een at vælge, naar man virkeligen kun skal tjene een Herre det er Gud.

NB2:237

#

Nogle glade Tankers Sammenhæng

[a] eller: Haabets Tilblivelse.

benyttes maaskee bedre i en af *Talerne i Lidelsernes Evangelium* cfr. denne Bog p. 73 N° 2.

4 Taler

N° 1.

Trængselen giver Standhaftighed.

N° 2.

Standhaftigheden giver Forfarenhed.

N° 3.

Forfarenheden Haab

N° 4

Haabet beskæmmer ikke.

NB2:238

#

I Forhold til en Tale, som skal holdes, er i Reglen en Indledning sinkende. Man har jo Tilhørerne samlede, Stedet gjør sin Magt gjeldende, det er netop Kunsten strax at være inde i Sagen. I Forhold til en Tale der skal læses, er en Indl. af Vigtighed. De komme til Læsningen fra allehaande fremmedartede Indtryk, og derfor maa Indl. være som en Slags Omklædnings-Akt, for at faae dem til at gaae med. En Indl. bør derfor være tiltrækkende, slaaende, interessant, kort den maa være fangende.

#

NB2:239

#

Inderst inde i ethvert Msk. boer der dog den Angest, at han skulde være ene i Verden, glemt af Gud, overseet i denne uhyre Husholdnings Millioner og Millioner. Man holder denne Angest borte ved at see Mange om sig, der ere En forbundne som Slægt og Venner; men Angesten er der dog alligevel, man tør neppe tænke paa, hvorledes man vilde være tilmode, hvis alt dette toges bort.

NB2:240

#

Bøn

Endnu idag o Gud ville vi søge hen til Dig

Text

: endnu i denne Nat vil jeg kræve din Sjel af Dig.

#

NB2:241

#

Det er saa vanskeligt at faae at vide, hvorledes en Christen der egl. vedkjendte sig sin Tro, vilde tage sig ud i disse Tider, hvad man vilde dømme derom. De Christne der nærmest gjøre det ere jo Præsterne. Men her er Ulykken den, at man har den usalige Mellembestemmelse ved Haanden: det er deres Levebrød, de ere Embedsmænd. Det vil sige, Msk. faae slet ikke et reent Indtryk af at Msk. vil anvende sin Dag og sit Liv paa at tilhøre Christum, beskæftiget med det Gudelige; men de finde det ganske i sin Orden, at Enhver søger sig et Levebrød, og altsaa En bliver Præst, en Anden Kræmmer o: s: v:.

#

NB2:242

#

Det turde dog vel falde mig let nok af Mynsters Prædikener at retfærdiggjøre hele min Forfatter-

Virksomhed – hvorvidt hans Existents saaledes congruerer er i ethvert Tilfælde ikke saa let afgjort. Man kan dog ikke vredes paa mig, at jeg gjør efter hvad man siger mig, efter hvad jeg er opdragen til at følge.

NB2:243

#

.... O, der er i Verden udenfor saa meget, der vil drage os bort fra Dig, o Gud, derfor gaae vi ind i Dit Huus, men herinde er der saa igjen stundom en Tryghed, som vil bedrage os, som var her al Fare og Forfærdelse langt borte, her hvor der dog skal tales om den største Fare: Syndens, og om den største Rædsel Xsti Lidelse og Død.

NB2:244

#

»Menneske« vil Ingen være – det skal ikke være Noget at være; »Christen« vil Ingen være, det er heller ikke Noget; saadanne Opgaver mener man strække ikke til for Livet. Dog vil Alle ja de stride og kæmpe og slide Alle for at blive Noget. Men dette Noget er Cancelliraad, ell. Escadrons-Chirurg fE.

NB2:245

#

Som det unegteligt var meget rigtigt af Luther at gifte sig, for nemlig at lyse Timeligheden og det jordiske Liv i Hævd som Gud velbehageligt i Modsætning til phantastisk Abstraktion: saaledes turde det dog nok ogsaa i disse Tider være gavnligt at En lod være [at] gifte sig, for nemlig at udtrykke, at det Aandelige dog nok har saa megen Realitet at det kan være nok og mere end nok for et Liv. Thi nutildags er man blevet saa verdslig, at man baade maa i Tide lære at spille Kort, og gifte sig og andet Saadant for dog at have Noget at fylde Tiden ud med. Og denne herskesyge Verdslighed der vil at alle Mennesker skulle være eens, bliver saa vred, naar En ikke vil gifte sig. I det ikke at være gift, ikke at gaae i Selskab, ikke at spille Kort, ikke at indlade sig med Andre ligger noget Epigrammatisk. For at trænge igjennem i disse Tider, maa man være gift – ellers blive Mskene mistænkelige, om det ikke skulde være et Forsøg paa at gjøre dem Livet anstrenget.

NB2:246

#

Dersom Christus havde været blot et Msk, saa havde aabenbart Peder ikke fornegtet ham; dertil var Peder for dyb og redelig. Men medens Præsterne i Almdl. ævle omvendt, og sige, at det var dobbelt uforsvarligt af Peder fordi Xstus var Gud: saa maa man sige: nei dette er det netop der forklarer Peder. Havde han blot anseet Xstus for et Msk, saa kunde han vel have

udholdt den Tanke, at han skulde behandle[s] saaledes, og Peder havde ikke glemt sig selv, men var bleven ham tro. Men dette ligesom Afsindige, at Christus er Gud, at han har det i sin Magt hvad Øieblik han vil at kalde Legioner Engle til: dette er det der aldeles overvælder Peder. Som man af Forskrækkelse kan tabe Mælet, saaledes staaer alle Peders Begreber stille, og i denne ligesom apoplektiske Tilstand fornægter han ham.

NB2:247

#

Fredags-Prædiken

[a] Bøn. Herre Jesus Christus, der er saa Meget, som vil holde os tilbage og drage os til sig; hver har Sit, og dog alle Meget. Men Du er jo den evig Stærkeste! Saa drag Du os end stærkere til Dig. Vi kalde Dig vor Forløser, fordi Du kom til Verden at løse alle Baand, de uværdige Bekymrings, som vi selv paalægge os, at bryde Syndens tunge Lænker. Vi kalde Dig Frelser, at Du saaledes vil frelse os forløste ud af alt dette. Thi dette var jo Guds Villie, som Du fuldkommede og gjorde mulig, vor Helliggjørelse. Derfor stæeg Du ned til Jordens lave Egne, og derfor stæeg Du atter op i Høiheden for derfra at drage os til Dig

Joh: 12, 32

Og jeg, naar jeg bliver ophøiet fra Jorden vil jeg drage Alle til mig.

Naar et Skib skal løbe ud, kastes der først en Ende ud, med den roer en Bod iforveien og fastgjør – saa drages Skibet. Naar et Mskliv skal begyndes og fortsættes uden altfor meget at blive hængende i det Timelige, da maa der ogsaa kastes en Ende ud. Dertil kan en elsket Afdød være tjenlig. Men fremfor Alt er Christus saaledes det fra Evigheden og til Evigheden Dragende.^c

[b] O, forunderligt, Solen gaaer op og gaaer ned, som sædvanligt, saaledes gaaer Alt sin sædvanlige Gang: Han sees ikke synligt, og dog drager han – ja at I ere her samlede, beviser det jo; Han haver draget Eder hid, men som der bedes af en Troende forøg mig Troen, saaledes bede I, de Dragte, at Han vil drage Eder ganske til sig.

c Du er stillet mell. hans Lidelse og hans Høihed, saaledes drager han Dig, fra Høiheden, medens Lidelsen skyder til. Og Ham kunde Du jo ikke, som Du ønsker en Afdød maaskee, ønske tilbage – tilbage til Lidelse og Korsfæstelse; thi saaledes maatte det gjentages, hvis [han] atter kom her i Timeligheden.

Han er ophøiet – det maa han være for at drage – ophøiet hos Faderen^d

d Dog er Han ikke i Høiheden ligegyldig ell. uvirksom, han er altid rede til at fremtræde for os med uudsigelige Sukke; han sidder heller ikke ned, thi naar Faren er stor reiser han sig op, som Stephanus saae ham.

og Han drager til sig.

I denne Time er han vel ligesom Jorden nærmere,
tilstede ved Alteret, men der er han jo ogsaa kun for
at drage.

Ja, drag Du os ganske til Dig

Lad Tankerne o: s: v: (det er af en gl Psalme)

Der er saa meget, som holder igjen og holder tilbage
(udføres) drag Du os derfor.

#

NB2:248

#

d. 21 Oct. 47.

~~... O, dersom det var muligt, at Du o, Gud engang
kunde blive træet af vore idelige Forsikringer om
Trøskab, disse Forsikringer, som vistnok~~

NB2:249

Christus er Guds høire Haand.

NB2:250

#

Dersom Christus vilde examinere os, da maatte vi
forgaae, det var at exanimere os.

NB2:251

#

De fleste Msker have gjerne to Consulenter, een i
Farens Øieblik, naar de ere bange - og naar det saa
gaaer godt, saa ville de ikke gjerne have med ham at
gjøre, thi Synet af ham minder dem om, hvor svage
de vare, og nu ville de gjerne indbilde sig at de have
seiret ved egen Kraft - ikke ved Guds.

NB2:252

#

Fader i Himlene! Der udenfor der er Een den stærke, en Anden den svage, den stærke hovmoder sig maaskee i sin Styrke, den Svage sukker ak og misunder,: men herinde ere vi alle svage, her for Dit Aasyn Du Vældige, Du den eneste Stærke.

#

NB2:253

#

De forskellige Leiligheder, ved hvilke Christus selv siger: salig Den, som ikke forarges paa mig. Disse Steder kunde samles, for at vise hvorledes Christus selv paa de forskellige Punkter sætter Forargelsens Mulighed til ved Siden. Saasnart fE han taler om sin Herlighed, saa føier han ogsaa strax som Modgift til at han skal lide, og da føier han igjen til: salig den, som ikke forarges. I Svaret til Johannes Disciple ligesaa.

#

NB2:254

#

Alle disse Præste-Conventer, Generalforsamlinger, Selskaber kort den hele Socialitet i vor Tid er blot Analogier til Drikkevise-Perioden, Ytringer af Ubetydelighedens og Uudviklethedens Trang til i gemytlig Klinken at føle sig som vare de Noget ell. føle sig glade og trygge i Tilværelsen. F. Fenger, som nu render over til Skaane (cfr. sidste Kirketidende) for at udsee Leiligheden til ogsaa i theologisk Henseende at faae den politiske »Sig-trende-Mænden« istand, han vil naturligviis med samme Travlhed i Drikkevisens Periode have sjunget »mit fulde Glas« o: s: v.: klinket med de giæve Brødre (fi faldera) som han nu agerer med i Conventer o: s: v.: Kun var naturligviis Drikkevise-Perioden langt uskyldigere end vor Tid.

#

NB2:255

Gudelig Parleur

[a] Ideen lader sig naturligviis ikke udføre, det vilde blive trættende. Bedst derfor at gjøre det til en Subscriptions-Indbydelse, saa kan man faae det Vigtigste sagt i Planen.

eller

Haandbog for Præster

indeholdende 500 Talemaader,

alphabetisk ordnede

af

en Graver, som har været ansat ved

[b] af Esaias Strandsand

alle Kirker, og derfor nøie kjender Talemaaderne.

dediceret Justitsraad Hiorthøy.

den sjeldne Kjender, den omhyggelige

Samler af Talemaader.

#

NB2:256

af *Fredags Tale*^N 1.

I den Nat der han blev forraadt. Det er Midnat; Søvn
hviler over Byen, den folkerige Stad er som uddød, Alt
saa stille, saa fredeligt i Natten. Kun Forræderiet, der
gaaer ud ved Nattetid, sniger sig i Mørket; kun
Ondskaben, der gjør Nat til Dag, vaager som var det
nu Dag; kun »Ypperstepræsterne ere glade« (Luc: 22,
5), at Mørket har seiret og maa seire »uden at der kan
blive noget Opløb« (Luc: 22, 6). I »den store Sal«
sidder han for sidste Gang tilbords med Apostlene.

blev ikke brugt – her er ogsaa en Feil, da det er Aften ikke Midnat.

Dog staaer der i Joh: 13, 30, at det var Nat.

#

NB2:257

#

Dersom min Samtid havde behandlet mig sømmeligen, med Billighed anerkjendt hvad der lykkes ved min Haand, saa havde jeg ogsaa faaet Leilighed til at sige eet og andet ydmygende Ord om mig selv, som jeg hell end gjerne vilde. Men skal jeg behandles saaledes som jeg er behandlet, saa kan jeg ikke forsvare at sige noget Saadant. Hvad der er forundt mig takke jeg Gud for; men sandeligen (og det skylder jeg ogsaa Gud) det skal ikke være saaledes, at det behageligst skal komme an paa Msk. om de naadigst ville anerkjende ell. ikke. Ja hvis disse Msker forstode Noget; men tag nogle ganske Faae bort, og de ere just villige til at dømmme rigtigere om mig, hvad forstaae saa de Andre?

#

NB2:258

#

Næsten paa hver anden Side i Mynsters Prædikener kan man vise, hvor Faae han selv antager der egl. ere ell. vel endog blot bryde sig om at være Xstne. Men hvad er saa det Hele for et Blendværk mere at tale om en Stats-Kirke, et christent Land og Folk. Og hvad vil saa det sige, at betragte sin Stilling som lønnet af Staten, oppebære Hæder og Værdighed, omtrent som var han Professor i Hebraisk, hvilken naturligviis intet Ansvar har for om der er mange ell. faae der ville lære hebraisk, men blot for selv at kunne det. Har man gjort den Indrømmelse som Mynster har gjort saa er det aabenbart, at enhver Lærer i Kirken i Statskirken eo ipso har en Art Missions-Virksomhed med at vove Alt for at gjøre Msk. opmærksomme, og indestaae Staten for at der gjøres Alt for at saa mange som mulig kunne blive Xstne. Dersom Mynster i apostolisk Forstand skulde være Lærer for de Faae Christne han selv taler om, saa vilde det blive et maadeligt Levebrød, og uden statsborgerlig Distinktion. Men i det ene Øieblik er der kun faae Xstne, i det næste Øieblik er Staten christelig, og en Præst ell. Biskop har slet ikke Andet at gjøre end liig Embedsmand, der de

befalede Tider sidder paa sit Contoir, saaledes at prædike i en Kirke – og saa forøvrigt undgaae forsigtigt at komme Mskene for nær – for Avancementets Skyld.

#

NB2:259

#

Dersom Prof. Heiberg ved Juletid havde udgivet en lille Bog som heed »hvad man lærer af *Lilien paa Marken og af Himmelens Fugle*, 3 Taler – saaledes udstyret at der stod meget Lidt paa Siden, saaledes indrettet og accomoderet at man ogsaa kunde faae Exemplarer med Guldsnit, ja nogle med et Silke-Baand i for at hænges paa Juletræet: saa var Bogen bleven udsolgt i Løbet af 8 Dage. Der var bleven en Fimsen i hele Byen som var der rigtigt noget paa Færde; Trængselen af Karreter, som kjørte til Gratulation hos Prof., vilde være bleven saa stor, at det i flere Dage ikke vilde være til at tænke paa for en Fodgænger at komme over Knippelsbro. Det var Professor Heiberg Mand for!

#

NB2:260

#

d. 4 Novb:

Idag var jeg inde af Døren hos Biskop Mynster. Han sagde han havde meget travlt – saa jeg øieblikkeligt gik. Men han var ogsaa meget kold mod mig. Han er dog nok stødt for den sidste Bog. Saaledes har jeg forstaaet det. Maaskee tager jeg fejl. Men hvad jeg ikke tager fejl i er noget Andet, at netop dette har givet mig en Rolighed, som jeg ikke før har haft. Jeg har altid krympet mig ved at skrive, hvad jeg vidste maatte støde ham ja næsten forbittre ham. Nu antager jeg det er skeet. Det er skeet mange Gange før, men han har ikke villet lade sig støde. Men see, just hvad der et Øieblik saarer det giver mig netop Liv og Lyst. Jeg har aldrig gjort det Mindste for at vinde hans Bifald og Samtykke; men det vilde have glædet mig ubeskriveligt at have ham enig med mig – ogsaa for hans Skyld; thi at jeg har Ret, det veed jeg allerbedst – af hans Prædikener.

#

NB2:261

#

... thi »Han« gik ikke sin Lidelse imøde som et Msk. gjør det, der dog i ethvert Øieblik har en Mulighed hos sig, at den kan undgaaes, at endnu Alt kunde blive godt. Han vidste det forud, han vidste det da Folket jublede, og da det raabte Hosanna ved Indtoget. – Den uendeligt derved forøgede Lidelsens Vægt.

NB2:262

#

Som naar i den hyggelige, af Solens Straaler mildt opvarmede, af alle Begunstigelser omfremdede Stue en Moder sidder og leger med sit Barn, og spørger hvem elsker Du nu meest, og Barnet svarer Moder: saaledes forholder [det] sig i den saakaldte Christenhed med manges Kjerlighed til Christus. Men dette er slet ikke Christendom. De have saa igjen som det hedder tænkt meget over den Sag, ofte tænkt sig hen i hine Tider o: s: v:. Men saaledes forholder Xstus sig slet ikke til en Troende. Vær saa artig ud paa Strømmen. Der [er] en Art christelig Sentimentalitet som blot er en raffineret Epicuræisme. For at holde det Spørgsmaal borte om de nu virkeligen om virkeligen noget Msk. har Lov til at have det saa kjelent og godt, takke de, som det hedder for al denne Lykke. Skulde det virkelig være Xstd.

#

NB2:263

#

Det at være gift, at have Børn at være Embedsmand og have Andre under sig, kort det, at flere particepere i og pointere Ens Liv er naturligviis en Forøgelse af Selvfølelsen. Man klager over at være eensom, derfor givter man sig o: s: v: – men skulde det ogsaa være Kjerlighed, jeg troede det var Selvkjerlighed. Det Meste den Sort Folk derfor tale om at de troe paa Gud, og føle Gud hos sig, er blot Sandsebedrag: det er en potenseret Livs- og Selvfølelse som de forvexle med Religieusitet. De troe sig, sige de, Gjenstand for Forsynets faderlige Opmærksomhed, am Ende er det hverken mere ell. mindre end hiin Hyggelighed i Existentsen, at deres Liv vilde savnes, hvilket de jo ogsaa i en vis Forstand føle hvert Øieblik de leve.

NB2:264

#

Nogen Fortrolig har jeg aldrig haft. Ved at være Forfatter har jeg paa en Maade benyttet Publikum som min Fortrolige. Men betræffende mit Forhold til Publikum maa jeg igjen gjøre Efterverdenen til min Fortrolige. De samme Msker, som skulle være med for at udlee En, kan dog ikke godt bruges som Fortrolige.

#

NB2:265

#

Det egl. Genie, af hvilket man faaer det egl. rene Idee-Indtryk, forholder sig i ethvert sit Første svagt (dette er Muligheden – Angesten – det er sig selv iveien). Det gaaer det som det gaaer Straalemesteren. I det første Secund støder den fremtrængende Vandmasse saa stærkt i Slangen, at den er nærved at rive Straalemesteren overende, han slingrer næsten som en Fuld, men i næste Secund saa er han den mægtig og nu frembringer han en uhyre Virkning.

#

NB2:266

#

Paulus er den eneste Apostel som taler om en Pæl i Kjødet. Men de andre havde ogsaa udholdt Samtidighedens Martyrium. – O, dette Pølse og Præstesnak om at have været samtidig med Christus. Vee!

NB2:267

#

Jeg er opdragen ved Mynsters Prædikener – af min Fader. Her stikker Knuden; thi min Fader kunde det naturligviis aldrig falde ind Andet end at tage disse Prædikener bogstavelig. Opdragen ved Mynsters Prædikener – af Mynster: ja et Spørgsmaal.

#

NB2:268

#

Man har forvandlet al Ethik til Æsthetik – man seer og beundrer det i Theateret i Phantasie-Mediet, men i Livet har det ikke hjemme det er latterligt at ville blot forsøge paa at realisere Noget deraf. Saaledes sætter man ogsaa det Religieuse, det Christelige over i Phantasie-Mediet, men i Livet at gjøre Noget deraf, er latterligt.

NB2:269

#

Lykkelige Nutid, en Tid, da de faae Forfattere ere de Eneste, som Intet forstaae, ell. betræffende hvilke det dog er tvivlsomt om de forstaae Noget. Forfatterne skrive Bøger. Disse Bøger bedømme Journalisterne, som altsaa maa forstaae det; og derpaa indstille de Sagen til et høistæret dannet Publikums Dom, som altsaa maa forstaae det. Ergo er Forfatterne, de eneste, som ikke forstaae Noget, ell. betræffende hvilke det dog er tvivlsomt, om de forstaae Noget.

#